

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОПОВО (2021-2027 г.)

Декември, 2020

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на фигурите	4
Списък на таблиците.....	6
Списък на използваните съкращения.....	7
1. Въведение.....	8
1.1. Същност на плана за интегрирано развитие на община.....	8
1.2. Предпоставки за разработване на плана за интегрирано развитие	9
1.3. Отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО	15
1.4. Структура на плана за интегрирано развитие на община Попово	17
1.5. Методи и принципи, използвани при изготвянето на ПИРО.....	20
2. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Попово	22
2.1. Обща характеристика на общината	22
2.2. Състояние на регионалната и местната икономика.....	30
2.3. Развитие на социална сфера и човешките ресурси	44
2.4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията.....	63
2.5. Екологично състояние и рискове.....	69
2.6. Административен капацитет и управление	74
2.7. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината.....	77
3. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво.....	79
4. Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ.....	84
5. Синтезен SWOT анализ	85
6. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.	87
6.1. Основополагащи принципи при формулирането на стратегическата част	87
6.2. Подход за формулиране на визията.....	88
6.3. Визия за развитие	90
6.4. Стратегически цели.....	90
6.5. Приоритети за развитие	92
7. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност	96
8. Определяне на приоритетни зони за въздействие.....	97
8.1. Подход при определянето на зони за въздействие	97

8.2. Зони за въздействие със специфични характеристики	97
8.3. Приоритетни зони за въздействие	98
9. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие	99
10. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия	101
10.1. Специфика и проблематика на измененията на климата	101
10.2. Факти за изменението на климата в България.....	101
10.3. Общи европейски и национални действия по отношение на климата.....	102
10.4. Законодателна рамка на действията по отношение на климата	103
10.5. Принос на ПИРО за изпълнение на действията по отношение на климата	104
11. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	105
11.1. Същност на системата за наблюдение и оценка	105
11.2. Участващи структури и форми на комуникация.....	105
11.3. Дейности по наблюдението и оценката на плана.....	106
11.4. Подход за разработването на системата от индикатори.....	106
11.5. Източници на информация	108
11.6. Видове индикатори	108
12. Индикативна финансова таблица	112
13. Източници на информация	114
14. Приложения	115

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период	10
Фигура 2. Урбанистичен модел „Умерен полицентризм“	14
Фигура 3. Развитие на областната икономика за периода 2014-2018 година	33
Фигура 4. БВП и БВП на човек от население за област Търговище за периода 2014-2018	34
Фигура 5. Брой на предприятията в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018	35
Фигура 6. Заети лица в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018 г.	35
Фигура 7. Произведена продукция в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018	36
Фигура 8. Разходи за придобиване на ДМА в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018 година.....	36
Фигура 9. Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива.....	37
Фигура 10. Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива	38
Фигура 11. Брой регистрирани земеделски стопани и животновъди за периода 2014-2019 г. 39	
Фигура 12. Население на община Попово според преброяванията (1934-2011 г.).....	45
Фигура 13. Население на община Попово по местоживееене към 31.12. за периода 2011-2019 г.	45
Фигура 14. Изменение на населението в селата на община Попово, 2019 спрямо 2014 година	46
Фигура 15. Раждаемост на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	46
Фигура 16. Смъртност на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	47
Фигура 17. Естествен прираст на 1000 души от населението община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	47
Фигура 18. Заселени на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	48
Фигура 19. Изселени на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	48
Фигура 20. Механичен прираст на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)	49
Фигура 21. Механичен прираст в община Попово по местоживееене за периода 2011-2019 г. 49	
Фигура 22. Брой на населението по пол в община Попово за периода 2011-2019 г.	50
Фигура 23. Разлика между преброяването от 2011 и населението към 31.12.2019 г. по възрастови групи в община Попово	50
Фигура 24. Брой на напусналите ученици от I до VIII по учебни години в община Попово... 54	
Фигура 25. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Попово за периода 2014-2019	58
Фигура 26. Заети лица по икономически дейности за 2018 г. в община Попово	59

Фигура 27. Средногодишна безработица в община Попово и по административни нива за периода 2015-2019 г.	60
Фигура 28. Произведена продукция (в хил. лв.) на 1 зает в общината за периода 2015-2018 г.	60
Фигура 29. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Попово и по административни нива за периода 2015-2018 г.	61
Фигура 30. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Попово и по икономически сектори за периода 2015-2018 г.	61
Фигура 31. Структура на стратегическата част на ПИРО Попово	90

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Населени места в община Попово.....	24
Таблица 2. Място и роля на община Попово в областта по избрани показатели	24
Таблица 3. Читалища в община Попово и тяхното местоположение	27
Таблица 4. Баланс на територията на община Попово според ОУПО Попово	29
Таблица 5. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година.....	32
Таблица 6. Динамика и разпределение на предприятията по икономически сектори в община Попово за периода 2015-2018 г.....	38
Таблица 7. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (A21) в община Попово за 2018 г.....	43
Таблица 8. Динамика на децата, персонала и местата в ДГ в община Попово (уч. години 2011/12 – 2019/20)	51
Таблица 9. Училища в община Попово за учебната 2019/2020 година	52
Таблица 10. Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Попово по класове	53
Таблица 11. Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Попово за периода 2011-2019 година	54
Таблица 12. Медицински заведения, легла в тях и лекари в община Попово за периода 2014-2019 г.	55
Таблица 13. Социални услуги в община Попово	56
Таблица 14. Лица по степен на увреждане към септември 2020 година и 2014 г. в община Попово	57
Таблица 15. Регистрирани спортни клубове по вид спорт и местоположение	62
Таблица 16. Спортни обекти в община Попово, капацитет и състояние.....	62
Таблица 17. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища	64
Таблица 18. Списък на микроязовирите в община Попово	70
Таблица 19. Защитени територии и зони в община Попово	72
Таблица 20. Динамика на служителите в Община Попово за периода 2014-2019 година	75
Таблица 21. Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Попово за периода 2007-2020 г.....	77
Таблица 22. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО.....	79
Таблица 23. Индикативна финансова таблица за периода 2021-2027 г., в хил. лв.....	112

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
БВП	Брутен вътрешен продукт
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ООН	Организация на обединените нации
ОПР	Общински планове за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПШЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СУ	Средно училище
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. ОБХВАТ

В своята същност *Планът за интегрирано развитие на община Попово (ПИРО) 2021-2027 г.* е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. **Пространственият обхват** на ПИРО включва цялата територия на общината. В нея са определени зони за прилагане на интегриран подход (за въздействие) за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие. **Времевият обхват** на плана за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие (**7 години**), като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Попово е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за реализация. Общинският план на Попово е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изяснява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- **комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО**, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна **методология за разработването на ПИРО**;
- **определяне на структура на ПИРО**, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
 - Националната концепция за регионално и пространствено развитие;

- Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво2;
- Плановете за интегрирано развитие на община.
- **информационно обезпечаване**, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- **проучване** на основните законодателни и стратегически документи и извеждането на изводи от тях;
- **извършване на комплексен анализ** на съвременната ситуация в общината;
- извеждане на **обобщена оценка** за проблемите и потенциалите в общината, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за формулиране на **изпълними стратегически предложения**;
- очертаване на **визия за развитие** и формулиране на **цели, приоритетни направления и съпътстващите ги мерки**;
- разработване на поредица от **инструменти за реализацията на плана**;
- организиране на **публични дискусии и анкетни проучвания**, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Попово е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда и в съответствие с една от целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – *„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“*. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година (*изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.*), както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските плановете за развитие (ОПР) и интегрираните плановете за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха в периода 2014-2020 г.

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Попово 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). В този смисъл ПИРО следва да отчете и предвижданията на общия устройствен план на общината, ако такъв е изготвен към момента на разработването му или двата документа да се изготвят паралелно, ако е възможно.

Към момента на изготвяне на ПИРО Попово, Общият устройствен план на общината е приет и неговите предвиждания са имплементирани в документа.

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се подчертае, че стратегията за област Търговище към момента не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация за изготвянето на програма за развитието на туризма, която да е в „съответствие с приоритетите на областната стратегия“. Въпреки това, в ПИРО са включени мерки и проекти, които подкрепят развитието на туристически дейности в общината, съобразно местните специфики.

Според ЗТ е регламентирано още, че „в случаите, когато на територията на общината е разположен национален курорт по чл. 56а, общинският съвет е длъжен да планира разходи за подобряване на предлаганите туристически дейности, общински обекти, услуги и продукти в националния курорт“. Това има пряко отражение върху Програмата за реализация на плана. **На територията на община Попово няма регистриран балнеоложки курорт.**

Към момента на изготвяне на ПИРО няма изготвена Програма за развитието на туризма в общината, като такава се планира да бъде изготвена през 2021 г. При приемането ѝ, допълнителните мерки и проекти, ще бъдат включени в ПИРО с неговата последваща актуализация.

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са:

- Закон за административно-териториалното устройство на Р България;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за администрацията;
- Закон за достъпа до обществена информация;
- Закон за общинската собственост;
- Закон за общинския дълг;
- Закона за публичните финанси;
- Закон за местни данъци и такси;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за социално подпомагане;
- Закон за концесиите.

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори и от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен сектор например права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Те са представени в следващите редове.

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

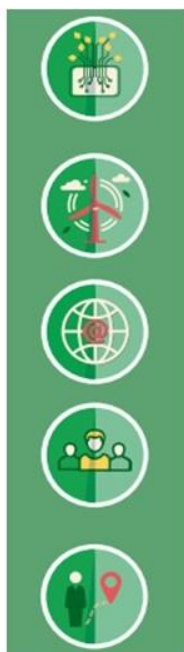

Източник: Програма за устойчиво развитие 2030

Всички 17 цели са свързани помежду си и имат срок за тяхното постигане до 2030 г. Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много – приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановите за интегрирано общинско развитие. ПИРО Попово е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средните предприятия;

ПО-ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергиен преход, възобновяеми източници и борбата с изменението на климата;

ПО-СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;

ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАНИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Попово 2020 г.®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя **три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата**, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в **пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България**. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремещът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПП България 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

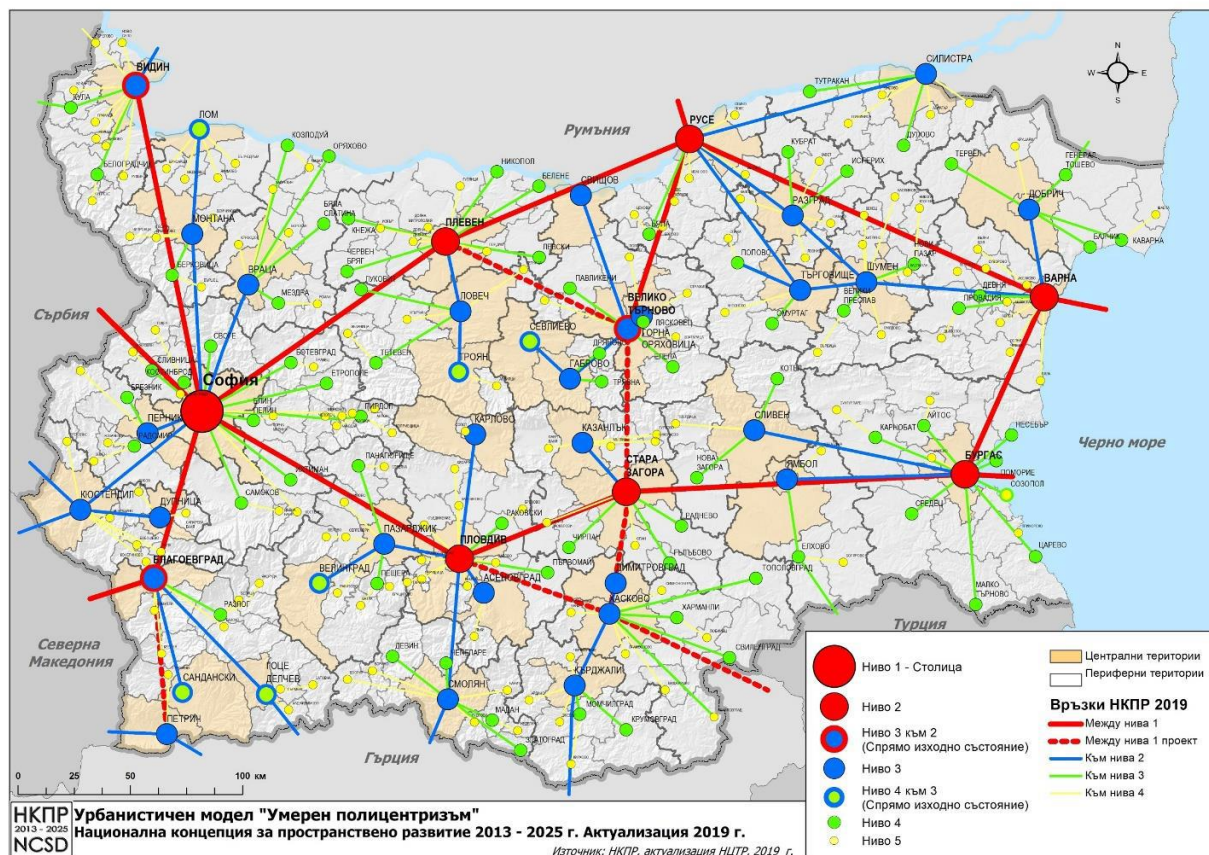
Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за регионално и пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за оперативна програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.

Актуализираната НКРПР 2013-2025 г. съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. В този модел **Попово е определен като град от 4-то ниво** (малки градове с микро регионално значение за територията на групи общини).

Актуализирания документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

Фигура 2. Урбанистичен модел „Умерен полицентризм“

Източник: Актуализирана НКРПР

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно ЗРР и Правилника за неговото прилагане няколко са основните актьори в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО – кметът на общината, общински съвет, заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

Функцията на организатор при изготвянето и съгласуването има кметът на общината, който осъществява координация и контрол по процесите. Съгласно Методическите указания с негова заповед се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В нея следва да са представени възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината. Останалите заинтересовани лица трябва да има постоянен достъп до информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в последствие и при неговата реализация.

Със заповед на кмета изготвянето на ПИРО се възлага на външен изпълнител (при спазване изискванията на ЗОП) или със собствен капацитет. Кметът е този, който, чрез заповед, организира и публично обсъждане на проекта на ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изисквана.

Общинският съвет е органът, който приема ПИРО на общината и контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие.

Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения при изготвянето на ПИРО и да получават информация при поискването ѝ.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;

- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в национални или секторни стратегии, концепции и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Според чл. 33 от ЗРР в средата на периода на действие на ПИРО се изготвя и междинна оценка, която включва следните елементи:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОПОВО

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Попово е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е **формулирана визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го **приложения**, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са както следва:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Попово.
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво.
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ.
- Синтезен SWOT анализ.
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027.
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.
- Определяне на приоритетни зони за въздействие.
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.
- Индикативна финансова таблица.
- Приложения.

1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОПОВО

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от

проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Попово и прилежащия ѝ пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Попово. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Попово, неправителствения сектор и бизнеса.

Аналитичната част включва още описание на взаимовръзките с резултатите проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво. В табличен вид са открити взаимовръзките между двата анализа – на местно и на регионално ниво, позволяващи бързото им сравнение и показващи доколко община Попово се развива с темпото на региона.

На последно място, но не по важност е представена връзката на община Попово със съседните територии, които имат потенциал да оказват влияние върху местното развитие. Акцент в тази част са възможните общи проекти, които имат надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация, становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни направления и мерките към тях. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни направления, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Важен фактор при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество.

В тази част от ПИРО се описва цялостния процес по разработването му – от определянето на заинтересованите страни и ангажирането им до създаването на активна комуникационна среда, в която да се обменят идеи и опит между хората.

Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Попово, кметовете на селата, културните институции, неправителствения сектор, представителите на бизнеса и експертния екип. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на проектите и мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси на Общината.

1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД

Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните обекти и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност и е избрана е управленска структура. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана – по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част;
- Индикативен списък на важни за общината проекти, които се разработват и изпълняват в рамките на програмата;

- Индикативната финансова таблица, която представлява общата финансова оценка на необходимите ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни направления от стратегията на плана.

Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Попово да привлича и управлява средства от оперативните програми.

1.4.6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС за управление на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Попово е описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и посочените в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

1.4.7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Два вида индикатори са въведени следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните възможности в община Попово. Така могат да бъдат посочени техни начални и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ПИРО, междинната и последващата оценка на плана.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от Североизточен регион. От методологична гледна точка разработването на плана се основава на „стратегическия подход“, „интегрирания подход“, „териториалния подход“, както и на „ориентирания към резултатите подход“. При разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съвременните практики за

подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи

- **Структурираност.** Плана за интегрирано развитие е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърденият метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.
- **Интегрираност.** Изследванията и изводите на ПИРО се отнасят до разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.
- **Точност.** Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ, ОПУ и оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.
- **Публичност.** Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПОПОВО

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Географско местоположение и достъпност

Община Попово се намира в Североизточна България (в Североизточен регион за планиране), Област Търговище. Общинският център – гр. Попово – е разположен на около 40 км западно от областния център – гр. Търговище. Отново на приблизително 40 км в североизточна посока Попово има връзка и с друг областен център – гр. Разград.

Разположена в централната част на област Търговище, община Попово има общи граници с общините Търговище, Антоново, Стражица, Бяла, Две могили, Опака, Цар Калоян, Разград и Лозница. Това ѝ местоположение дава възможности за осъществяване на външни връзки със съседни общини от четири области – Търговище, Разград, Велико Търново и Русе. Общата територия на общината е 832,9 кв. км., което е близо една трета (30,7%) от територията на област Търговище. Това я поставя на второ място сред всички общини (общо пет) в областта.

Местоположението на общината предопределя нейната добра свързаност със съседните територии. Въпреки че през територията на общината преминава само един второкласен път П-51, който свързва областите Русе, Търговище и Разград и прави връзката с Републиканските пътища I-5 и I-2, част от основната и разширена система на европейската пътна мрежа (TEN-T), Попово е „заклучена“ между своеобразен триъгълник от основни транспортни оси. Той е оформен от *първокласен път* E70 (Варна – Шумен – Русе), *първокласен път* E772 (свързващ двете построени части на АМ „Хемус“), *първокласен път* E85 (Русе – Велико – Търново). Вътрешните връзки до тази транспортна мрежа от висок клас се осъществяват посредством пътища от трети клас.

Достъпът до общината се осъществява и посредством жп трасето „София – Варна“, което осигурява пряка връзка със съседните общини и области по протежението му. Въпреки това няма възможност за връзка по направлението „север-юг“, което се обслужва само от автомобилен транспорт.

Релеф и полезни изкопаеми

Релефът на общината се характеризира като *хълмисто-равнинен*, като Попово е разположена във височинните пояси с надморска височина от около 140 до 490 м. Срещат се ниски хълмове и платовидни заравнености. Тук се намират и Поповските височини (вр. Калакоч – 486 м.н.в.).

Общината е **бедна на полезни изкопаеми**. По-значителни са залежите на нерудните изкопаеми – доброкачествена глина, инертни материали.

Климат

Климатът е с черти на континенталния – с по-слаби валежи – около 550-600 мм. Средногодишната температура е приблизително 11⁰С, като средногодишният минимум е през м. януари – минус 1,1⁰С, а максимумът – през юли – 21,7⁰С. Средногодишната сума на слънчевото греене за териториите, в които попада и община Попово е 2 204 часа, като минималната сума е 2 030 часа, а максималната 2 398 часа.

Води

Водното богатство на общината включва участъци от речните басейни на реките Черни Лом, Малки Лом, Голяма река (Буюк дере) и от техните по-малки притоци. В землището на с. Водица, чрез сондаж е разкрит **минерален водоизточник „Водица“**. **Минералната вода се бутилира, като има и потенциал за използването ѝ и за балнеоложки цели.**

Районът на община Попово се характеризира с липса на плитки подпочвени води. Поради **ограничените водоизточници** на територията на общината недостигът на вода в Попово се покрива чрез използването на външни водоизточници. Водоснабдяването на населението в селата е предимно от местни водоизточници. Значителен е броят на изградените микроязовири, които имат средна площ от 50-80 дка. Техните води се използват за напояване, рибовъдство и риболов. Със стопанско предназначение са язовирите на Попово, Ломци и Водица.

Водите на територията на общината не са достатъчни да задоволяват потребностите на населението и промишлеността. Поради тази причина се налага използването на допълнителни водоизточници извън общината, като при преноса се губи значителен дял от нея.

Почви

Геоложкият строеж и петрографския състав на основните скали, върху които са формирани почвите в района, са еднообразни. Те са формирани от долнокредни наслагвания с различна възраст - варовици, доломити, мергели и пясъчници с варовита спойка. Почвената покривка е обусловена от геоложкия строеж и отразява влиянието на континенталните климатични условия, нископланинския и хълмист релеф и растителната покривка. Преобладават **черноземи, тъмносиви и сиви горски почви и алувиално-ливадни почви**. В по-равнинните части са застъпени черноземи, алувиални, алувиално-ливадни и тъмносиви горски почви. Геоложките проучвания показват, че почвеният строеж на терена за съответните райони е от 1 до 2 м почвен слой от чернозем и кафяви горски почви. **Ерозирали почви няма.**

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Население

В исторически план динамиката на населението на община Попово се различава с тази на процесите в страната. Според данните от преброяванията на населението в България в периода 1934-1946 година населението в общината непрекъснато се увеличава. Това се отнася и за страната ни като цяло. През 1956 година е регистрирано първото намаляване на населението – 52 278 д. (при 57 028 д. през 1946 г.). Докато процесът на увеличаване на населението в България продължава до 1985 година. Тенденцията за устойчив спад на населението продължава и след последното преброяване през 2011 г. Според текущата демографска статистика населението в общината продължава да намалява и към 2019 г. е 24 775 души. Само за периода 2014-2019 година намалението е с 9% или 2 450 човека.

С известна сигурност може да се предположи, че следващото национално преброяване, през 2021 г., ще регистрира отново понижаване. Това се потвърждава и от демографските модели изготвени към ОУПО Попово.

Естественят прираст е изключително неблагоприятен и трайно по-нисък от средните стойности за областта и страната. През 2019 г. неговата стойност е -13%, спрямо -8,9% за област Търговище и -6,7% за България.

Селища

Селищната структура на общината е формирана от мрежа от населени места. Тя се състои от 1 град (Попово) и 34 села.

Таблица 1. Населени места в община Попово

гр. Попово	с. Долна Кабда	с. Козица	с. Садина
с. Априлово	с. Дриново	с. Конак	с. Светлен
с. Баба Тонка	с. Еленово	с. Ломци	с. Славяново
с. Берковски	с. Заветно	с. Манастирица	с. Тръстика
с. Бракница	с. Зараево	с. Марчино	с. Цар Асен
с. Водица	с. Захари Стояново	с. Медовина	
с. Гагово	с. Звезда	с. Осиково	
с. Глогинка	с. Иванча	с. Паламарца	
с. Горица	с. Кардам	с. Помощица	
с. Долец	с. Ковачевец	с. Посабина	

Над половината от населението (56%) живее в общинския център, а останалото е разпределено в селата. По-големите села в общината са Кардам (1 349 д.) и Зараево (845 д.).

Икономическа характеристика

Община Попово, като опорен център от четвърто ниво, съсредоточава в себе си комплекс от икономически дейности, които имат местно значение. Попово се характеризира със **силно развита преработваща промишленост**, а водещ дял в местната икономика заема сектора на услугите.

Място и роля на община Попово в областта

Определянето на гр. Попово като център от 4-то ниво в йерархичната система от градове-центрове, предложена в АНКПР, го класифицира към групата на малките градове, които са с микрорегионално значение за територията на група от общини. В концепцията е изтъкната ролята на Попово като вторичен балансър на територията на област Търговище и това че той изпълнява обслужващи функции за повече от една община.

Таблица 2. Място и роля на община Попово в областта по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Територия (км ²)	833	32,56%	2 558
Население (2019 г., НСИ)	24 775	22,34%	110 914
Гъстота на населението (д./км ²)	29,74	-	43,36
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2018 (д., НСИ, ДБТ)	1 286	24,30%	5 293
Коефициент на безработица, 2019 (%)	10,6	-	10,5
Произведена продукция, 2018 (хил. лв.)	311 526	17,99%	1 731 739

Източник: по данни на НСИ, ДБТ-Попово, собствени изчисления

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Историческа характеристика

Земите на община Попово стават част от римската провинция Мизия през I век от н. е. Рим прилага своя характерен модел за развитие – въвеждане на административна организация, военна сигурност и строителство. Това довежда до изграждането на множество римски пътища, градове, крепости (кастели) и крайпътни станции. През IV век през земите на община

Попово преминава важният път от Одесос (Варна) през Марцианопол (Девня) до Никополис ад Иструм (край великотърновското село Никюп). В този период, по време на съвместното управление на Константин Велики и Лициний, е изградена крайпътна станция, днес известна като „Ковачевското кале“. **Ковачевската крепост** е разположена само на 5 км от град Попово. Интересна е необичайната триъгълна форма на станцията, масивните и обгръщащи трите ѝ страни полукръгли кули. В края на античността, съоръжението променя своята роля и започва да разгръща в себе си всички типични градски функции.

Село Гагово, разположено в съседство на град Попово, е известно със своята тракийска гробница от IV век пр. Хр. Зиданата гробница се отличава със своята специфична архитектура – наличието на две симетрични кръгли помещения, преминаващи в общо правоъгълно помещение (предверие).

Наследство на историята са традициите и културата на капанците. Капанците са българска етническа общност, свързвана с различни истории и легенди. Днес капанската култура интригува със своите кухня, занаяти и фолклор, представени в наскоро създадения архитектурно-етнографски комплекс на село Садина.

Земите край Попово са част от пътя на българите до тяхното освобождение. Четата на Таньо войвода преминава река Дунав в същия ден, когато четата на Христо Ботев се връща в България. Таньо войвода е трябвало да достигне до Сливен, където да подпомогне тамошното въстание. Пътят на Таньо Войвода е прекъснат в местността „Керчана“ край село Априлово (община Попово), когато четата му е разбита, а водачът ѝ убит. В същата местност, през Руско-турската война са се провеждали сражения.

Отново край град Попово се провеждат големите царски военни маневри от 1937 година. Ръководени лично от Цар Борис III, маневрите символизират възстановяването на българската армия след края на Първата световна война. Резултатите от проведените маневри се анализират в град Попово, чиито жители посрещат Царя през октомври на същата година.

Културно наследство, бит и културна инфраструктура

Община Попово изобилства от свидетелства за живота през различните епохи. Съхранено е културно наследство от праисторията, античността, средновековието, османската епоха и възраждането, времето на Третото българско царство.

В общината са разположени 174 археологически културно ценности, като във или около всяко населено място има поне една, свидетелстваща за наличието на дейности от най-далечни времена. Общият брой на културните ценности наброява 326 броя.

Археологическите пластове пазят останките от праисторически селища, селищни и надгробни могили, некрополи, крепости и селища от античността и средновековието. В общината са запазени и множество архитектурно-строителни културни ценности, най-забележителни от които са църквите от преди и след Освобождението, заедно с градските къщи на Попово от края на XIX и началото на XX век. В общината са запазени и четири джамии. Художественото културно наследство е представено от паметници, посветени на войните от XIX и XX век.

Сред археологическите обекти се открояват две антични селища и още едно от последващите векове на средновековната епоха. Преобладават погребалните могили, включително и такива от праисторическите времена.

Една от най-ценните архитектурно-строителни ценности е **църквата „Свети Архангел Михаил“**, изградена през 1863 година. Малката църква е разположена в обширен двор, ограден от висок каменен дувар. Пред църквата е останала малка калдъръмена улица, като по този начин цялото пространство около църквата напомня за българското Възраждане. Недекларирани като културни ценности са църквите „Успение Богородично“ и „Свети Димитър“, която се издига в квартал Сеячи. Красивата **църква „Успение Богородично“** е построена през 1932 година. Тя е куполна базилика, а преддверието ѝ е подчертано с две високи камбанарии и външна обиколна галерия. Общото физическо състояние на храмовете в града е добро, като те се нуждаят от известни подобрения.

Ценна историческа следа е **училище „Свети Свети Кирил и Методий“**. Училището е създадено през 1867 година, само четири години след построяването на църквата „Свети Архангел Михаил“. Двете сгради и техните институции символизират възраждането на българските дух и идентичност на поповчани в средата на XIX век. Училището все още е действащо. Останалите архитектурни ценности са **обществени сгради или частни къщи** от XIX и XX век. Елегантната архитектура на **днешния исторически музей** се разпознава по бул. „България“, където са разположени най-много декларирани сгради. Сградата на музея е двуетажна, построена през 1883 година за околийско управление, а по късно приютява поповската гимназия. Също по булевард „България“, в непосредствена близост до градския площад, може да се види реновираното старо доходно здание, където се помещава и художествената галерия.

С много висока архитектурна и историческа стойност се характеризира **груповата културна ценност около площад „3-ти март“** – завършен архитектурен ансамбъл, останал съхранен в своята цялост. Влошеното състояние на част от сградите застрашава едно от местата на град Попово където може да се усети атмосферата на красивия град от началото на XX век. С интересната си архитектура се разпознава и къщата на д-р Белев – още една от декларираните архитектурно-строителни ценности.

Сред значимите исторически сгради, които не са декларирани съобразно разпоредбите на Закона за културното наследство, следва да се изтъкнат днешната сграда на банка ОББ, разположена непосредствено до историческия музей, сградата на Банка ДСК, изградена в стила на модернизма от XX век, заедно със сградата на Районния съд. Един от символите на Попово и неговото икономическо развитие е и керамичната фабрика. Тя представлява масивна тухлена постройка, чиято история започва от братя Иванови през първата половина на XX век, докато бъдещето е свързано с дискусии относно най-ефективното ѝ предназначение и съхраняването ѝ като исторически паметник. Интерес представлява и къщата на Мара Тасева. Мара Тасева е родена през 1900 г., а днес е известна със своя повратен живот и активната си роля на комунистически деец, обвинена в саботажни действия и осъдена на смърт през 1942 г.

Културният живот в община Попово се е формирал на основата на добре развита система от читалища, допълнена от ролята на Историческия музей, Общинския културен дом и Летния театър в град Попово. Съществуващите културни обекти осигуряват разнообразие от възможности за културен живот на хората в общината чрез своите самостоятелни дейности или съвместни инициативи. Всички населени места притежават най-малко по един културен обект (читалище), с изключение на селата Баба Тонка, Горица, Заветно и Манастирица. Моментната ситуация обозначава добрата осигуреност на община Попово с културни обекти и дейности. Те създават богатството на местния културен календар.

Културният календар на общината всяка година е богат и в него са включени най-различни събития както посветени на исторически събития и църковни празници, така и тематични фестивали. Част от тях са Международен фестивал за операторско майсторство „Златното око“, Национален фестивал на алтернативното кино „Мини филм“, Капански събор „Здрав корен – жив дух“ в с. Садина, юбилейни чествания на народните читалища, Регионален фестивал на читалищното художествено творчество „Фестивал на изкуствата“, народни събори по селища, празник на гр. Попово (10 юни) и други.

Традиционни носители на културата в българските общини са **читалищата**, част от тях с богат библиотечен фонд. На територията на община Попово **32 читалища** развиват дейности, а част от тях имат богат библиотечен фонд. Освен читателската дейност, която се характеризира със значителен интерес от страна на жителите на общината, в читалищата се развиват и много други инициативи. Създадени са клубове по различни интереси, както и театрални, музикални и фолклорни групи. Всичко това обогатява културния живот в общината.

Допълнително, по програма „Глобални библиотеки – България“ читалищата в гр. Попово, с. Априлово, с. Гагово, с. Ломци, с. Паламарца, с. Садина, с. Кардам и с. Водица, дават условия за свободен и равен достъп до информация и интернет.

Съществуващата **мрежа от 24 библиотеки и 8 библиотечни сбирки** в община Попово е с общ библиотечен фонд към края на 2019 г. – **281 688 библиотечни единици**, които се ползват от над 3 800 читатели.

Таблица 3. Читалища в община Попово и тяхното местоположение

Наименование на читалището	Населено място
НЧ „Св. Св. Кирил и Методий – 1882“	Град Попово
НЧ „Възраждане – 1924“, кв. „Невски“	Град Попово
НЧ „Съзнание – 1907“, кв. „Сеячи“	Град Попово
НЧ „Христо Смирненски – 1903“	Село Априлово
НЧ „Иван Стоянов“	Село Берковски
НЧ „Свети Климент Охридски – 1904“	Село Бракница
НЧ „Просвета – 1894“	Село Водица
НЧ „Светлина – 1905“	Село Гагово
НЧ „Светлина – 1925“	Село Глогинка
НЧ „Арсо Овчаров – 1904“	Село Долец
НЧ „Надежда -1927“	Село Долна Кабда
НЧ „Развитие – 1905“	Село Дриново
НЧ „Постоянство – 1901“	Село Еленово
НЧ „Христо Ботев – 1899“	Село Зараево

Наименование на читалището	Населено място
НЧ „Св. Св. Кирил и Методий – 1927“	Село Захари Стояново
НЧ „Просвета – 1938“	Село Звезда
НЧ „Просвета – 2003“	Село Иванча
НЧ „Иван Братанов – 1898“	Село Кардам
НЧ „Познай себе си – 1893“	Село Ковачевец
НЧ „Отец Паисий – 1925“	Село Козица
НЧ „Виделина – 1963“	Село Конак
НЧ „Пробуда – 1928“	Село Ломци
НЧ „Светлина – 1929“	Село Марчино
НЧ „Иван Иванов – 1891“	Село Медовина
НЧ „Христо Ботев – 1923“	Село Осиково
НЧ „Искра – 1893“	Село Паламарца
НЧ „Св. Св. Кирил и Методий – 1956“	Село Помощица
НЧ „Самообразование – 1927“	Село Посабина
НЧ „Съединение – 1889“	Село Садина
НЧ „В. М. Гаршин“	Село Светлен
НЧ „Люба Велич – 1905“	Село Славяново
НЧ „Просвета – 1911“	Село Тръстика
НЧ „Възпитател – 1920“	Село Цар Асен

Източник: ОУПО

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА И СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА

При изготвянето на ОУП на община Попово са направени подробни анализи на територията и нейната функционална структура.

Резултатите от тях показват, че в община Попово преобладават земеделските площи, които заемат 64% от територията. В техния обхват преобладават обработваемите земи – ниви (54%), а необработваемите (пасища, мери, поляни) са 8,5%.

Горските територии са 26%, като почти всички от тях са със стопанско предназначение (23%).

Общо защитените територии заемат незначителен дял от площта на общината – 0,2% – много по-малко от средното за страната.

Териториите, заети от реки и водни площи, заемат около 1% от територията.

Урбанизираните територии в общината заемат 7,12%, което е около средното за страната.

Таблица 4. Баланс на територията на община Попово според ОУПО Попово

Баланс на територията	Площ на проектни елементи	
	ха	в %
УРБАНИЗИРАНИ ТЕРИТОРИИ	5 932,47	7,12%
Жилищни	3429,51	4,12%
Обществено обслужващи дейности	190,05	0,23%
Производствено – складови	832,95	1,00%
Смесени многофункционални	107,65	0,13%
Рекреационни / курортни и вилни	151,27	0,18%
Озеленяване, паркове и градини	1 163,04	1,40%
<i>в т.ч. гробищни паркове</i>	<i>71,05</i>	<i>0,09%</i>
Спорт и атракции	58	0,07%
ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ	53 824,05	64,62%
Земеделски територии с допустима промяна на предназначението	230,93	0,28%
Обработваеми земи - ниви	44969,80	53,99%
Обработваеми земи - трайни насаждения	1 466,83	1,76%
Необработваеми земи -пасища, мери, поляни, голини	7 088,90	8,51%
Оранжерии и разсадници	67,59	0,08%
ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ	21 709,93	26,07%
Стопански гори	19 220,32	23,08%
Защитни гори и земи	121,52	0,15%
Специални гори с рекреационно значение	261,04	0,31%
Горски земи	526,71	0,63%
Горски и полски пътища	1 595,05	1,92%
ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	162,77	0,20%
Защитени територии за опазване на КН	19,86	0,02%
Защитени територии за природна защита	36,99	0,04%
Сметища и депа	37,28	0,04%
Кариери	68,64	0,08%
ТЕРИТОРИИ, ЗАЕТИ ОТ ВОДИ И ВОДНИ ОБЕКТИ	904,62	1,09%
<i>Територии, заети от води и водни обекти</i>	<i>904,62</i>	<i>1,09%</i>
ТЕРИТОРИИ НА ТРАНСПОРТА И ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА	645,27	0,77%
Терени за транспортната инфраструктура	547,55	0,66%
Терени за техническата инфраструктура	97,72	0,12%
ДРУГИ ТЕРИТОРИИ	111,47	0,13%
Специални терени	108	0,13%
Терени за съоръжения и инсталации за преработка на отпадъци	3,47	0,004%
ОБЩО	83 290,57	100,00%

Източник: ОУПО Попово

Селищната мрежа на община Попово се състои от 35 селища – 1 град и 34 села. Те са дисперсно разположени и покриват сравнително равномерно територията на общината. Административния център – град Попово е локализиран централно спрямо общината, което води до относително бързи и добри връзки с останалите населени места.

Според общото предназначение на територията, община Попово може да се раздели условно на три части – южна част, с предимно хълмист релеф, където преобладаващи са горските територии, които предопределят нужния екологичен баланс в общината. Средна част (основно по транспортното направление гр. Бяла – гр. Разград), предимно с равнинен релеф и преобладаващи земеделски територии които са важен ресурс за общината, и северна част, с разположени равномерно горски и земеделски територии.

2.1.5. ИЗВОДИ ОТ ОБЩАТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Проблеми

- Читалищните сгради имат нужда от ремонт;
- Липса на полезни изкопаеми;
- Недостатъчно водни ресурси;
- Силно негативен естествен прираст.

Потенциали

- Реализация на предвижданията на ОУПО Попово, който дава устройствената рамка за развитие на общината;
- Общината има значителен принос към областната икономика;
- Балансирани сектори на икономиката;
- Близост до два областни центъра – гр. Търговище, и гр. Разград;
- Много добра транспортна достъпност посредством жп и автомобилен транспорт;
- Използване на наличните минерални води;
- Наличие на културни ценности, позволяващи обособяването на тематични маршрути;
- Активна и богата мрежа от читалища в населените места, които са проводник на културата в общината.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Попово не функционира в затворена системата, а като част от общата икономика на страната. Местните икономически показатели оказват влияние върху тези на областно и национално нива и обратното. Това дава възможност, чрез анализ, да се открият силните, местни икономически страни, които имат най-голям дял в общата икономика. Ключовите характеристики, които се проследяват, са свързани с развитието на икономиката и жизнения стандарт на жителите на община Попово. От друга страна, общото състояние на икономиката в България оставя своя отпечатък върху местната такава.

За да се открие тази неразривна връзка, са изследвани няколко ключови макроикономически показателя на национално ниво. Това са:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-

висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години е белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяването от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това обаче не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал предкризисните си нива, като само в периода 2012-2013 се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад вследствие на инфлацията и други фактори.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4.2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време често покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Попово.

Таблица 5. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година

Основни макроикономически показатели - реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	-

Източник: НСИ

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В РЕГИОНА НА НИВО 2

Общите тенденции и изводи за икономическото развитие в региона на ниво 2 са изведени в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион (обхващаща областите Варна, Добрич, Търговище и Шумен). В ПИРО Попово са изведени само по-важните от тях, а именно:

- Тенденцията за намаляване и застаряване на населението ще продължи и през следващите 10-15 години;
- Предизвикателство пред икономическия растеж на региона ще бъде намаляващото население и заедно с това намаляването на трудоспособното население;
- В бъдеще ще се оказва все по-голям натиск върху публичните услуги, здравеопазване, социални дейности и пенсионна система, поради увеличения дял на жителите над 65 години;
- Дисбалансът в териториалното разпределение на населението ще продължи и има възможност да се задълбочи;
- Намаляването на населението на възраст до 14 години ще наложи реформи в сферата на образованието и в мрежата от учебни заведения;
- Регионът е на второ място по ниво на безработица, след Северозападния;
- Отчетени са диспропорции в достъпността и осигуреността на здравни услуги на областно ниво като в област Търговище показателите са най-неблагоприятни;
- Големите диспропорции по отношение на преките чуждестранни инвестиции по области, като Варна изпреварва останалите области между 2 и над 6 пъти.

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

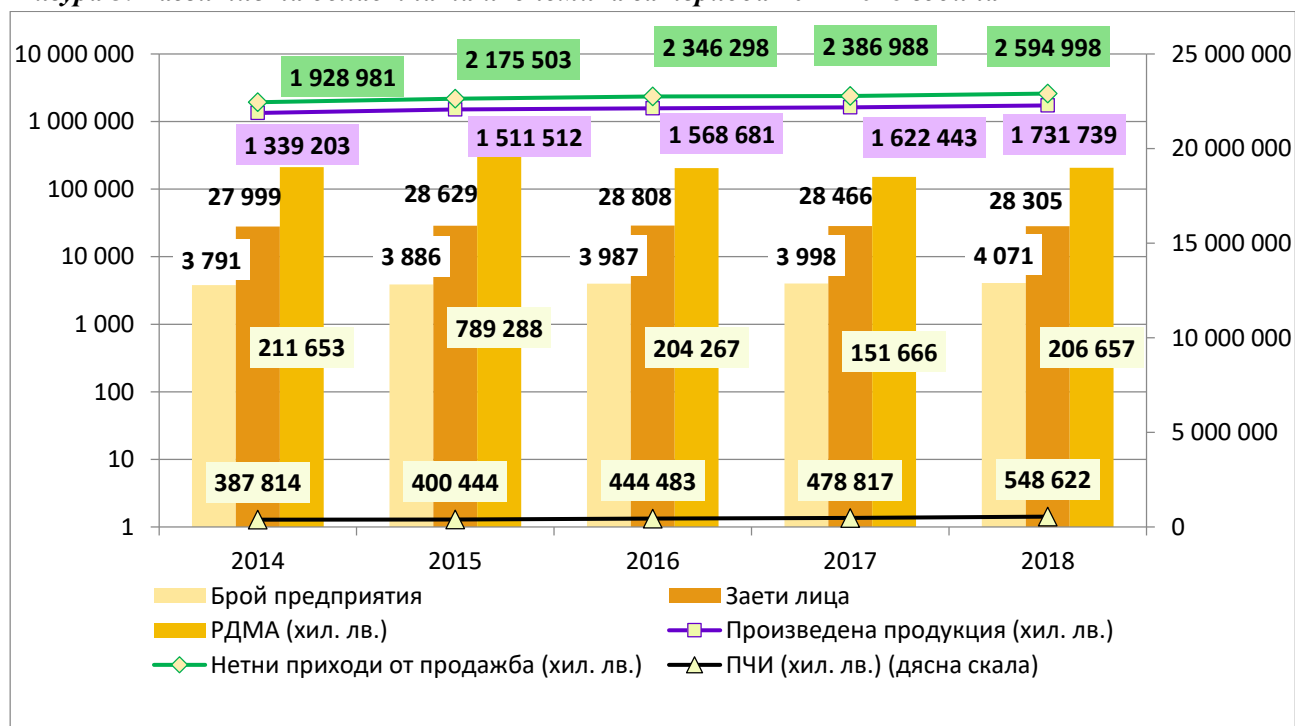
Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2014-2018 година, може да се заключи, че те отчасти следват националните тенденции в периода на действие на ОПР на Попово за периода 2014-2020 година. Наличните данни за последните години показват **плавно увеличение на продукцията, която генерират предприятията** от нефинансовия сектор в област Търговище. Като за 2018 г. спрямо 2014 г. увеличението на произведената продукция е с 29%.

Общият брой на **нефинансовите предприятия**, които произвеждат тази продукция, също се **увеличава през последните години** и през 2018 г. е 4 071.

В същото време **разходите за придобиване на ДМА (РДМА)** след кризата не могат да формират тенденция, защото се има периоди на увеличаване и такива на спад. Но общото намаление за целия период (2014-2018 г.) е -2%.

Тенденцията за повишаване на заетите на национално ниво в областта не е толкова ясно изразена – броят на заетите лица се увеличава до 2016 г., а след това се регистрира лек спад. Въпреки това, общо, се отчита повишаване на заетите лица за 2018 г. спрямо 2014 г. с 1%).

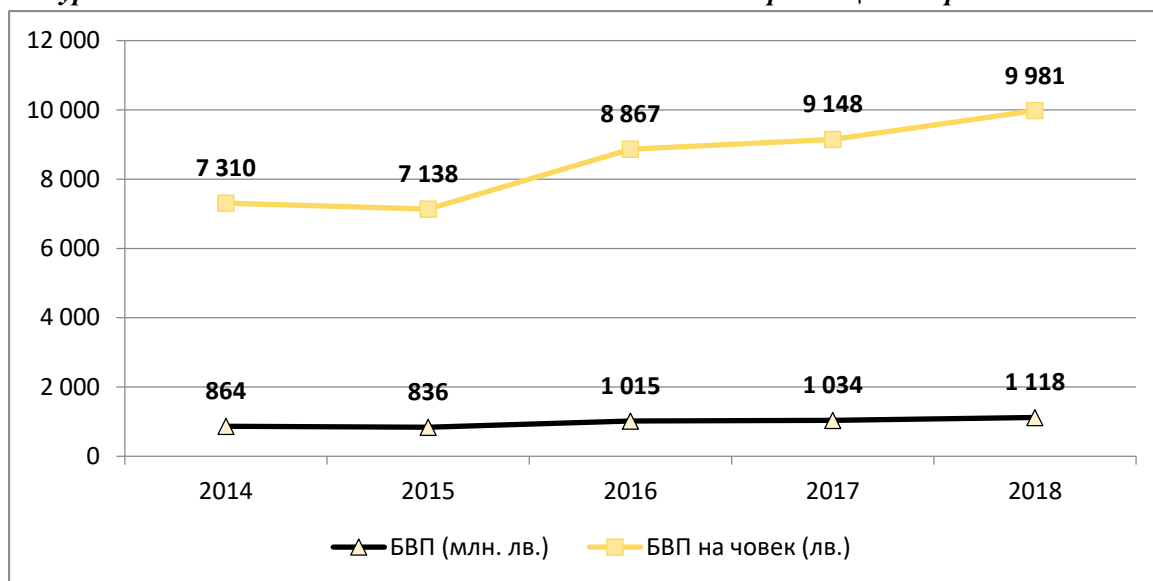
Фигура 3. Развитие на областната икономика за периода 2014-2018 година

Източник: НСИ

Анализът на БВП на областта показва, че след незначителния му спад през 2015 г., се наблюдава **тенденция към постоянен ръст**. Това оказва и влияние върху показателя **БВП на 1 човек**, чиито стойности се **увеличават с 37%** за периода 2014-2018 г. Предвид, че за същия период заетостта в областта не се е увеличила, ръстът на БВП може да се дължи на увеличаваща се производителност в областната икономика.

Фигура 4. БВП и БВП на човек от население за област Търговище за периода 2014-2018

Източник: по данни на НСИ

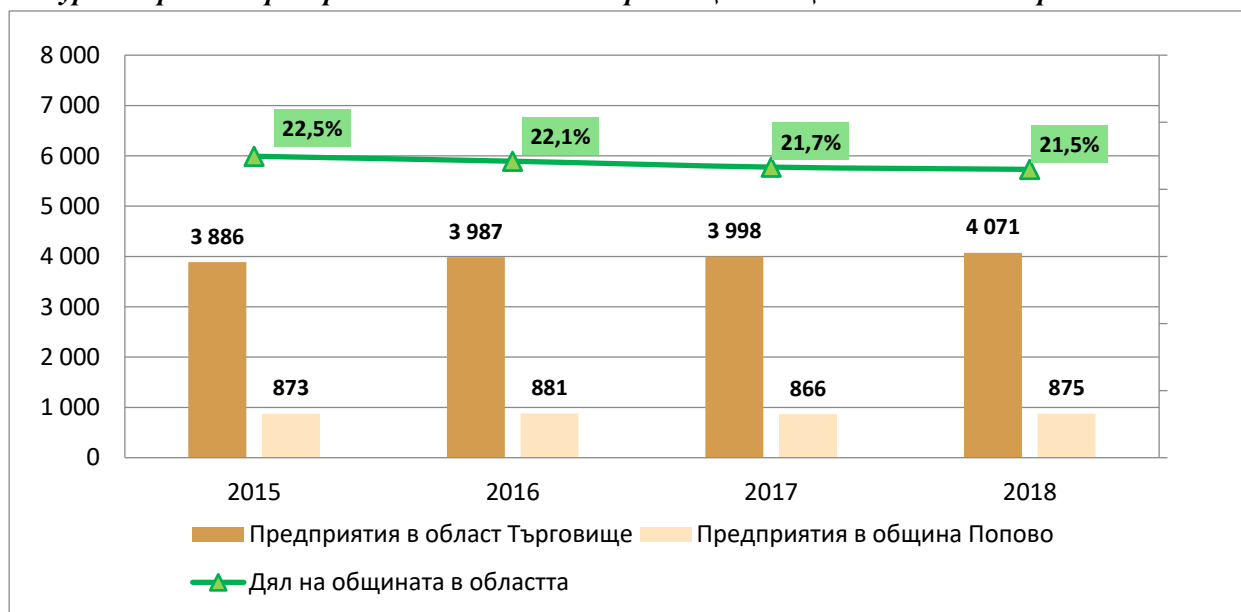
Прегледът на данните и стратегическите документи показва, че **областната икономика бързо се възстановява от последствията от глобалната финансова и икономическа криза.**

2.2.4. РАЗВИТИЕ И ПРИНОС НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА ЗА ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ

Близостта на общината до областните центрове – гр. Търговище и гр. Разград, определянето ѝ като средно урбанизирана (съгласно методиката на ОИСР и ЕК), близостта до значими транспортни коридори, неминуемо оказват влияние върху местната икономика и нейния принос към областта. Този принос е проследен чрез сравняване на основни икономически показатели на областно и общинско ниво.

За разглеждания период (2015-2018 г.) **броят на предприятията** в община Попово отчитат ръст с 4,8% – от 3 886 бр. през 2015 г. до 4 071 бр. в края на 2018 г. Като цяло приносът на общинските стопански субекти **към всички в област Търговище се задържа на едно ниво** (около 22%). Въпреки това следва да се подчертае плавното понижаване на дела на предприятията от Попово в областта.

Фигура 5. Брой на предприятията в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018

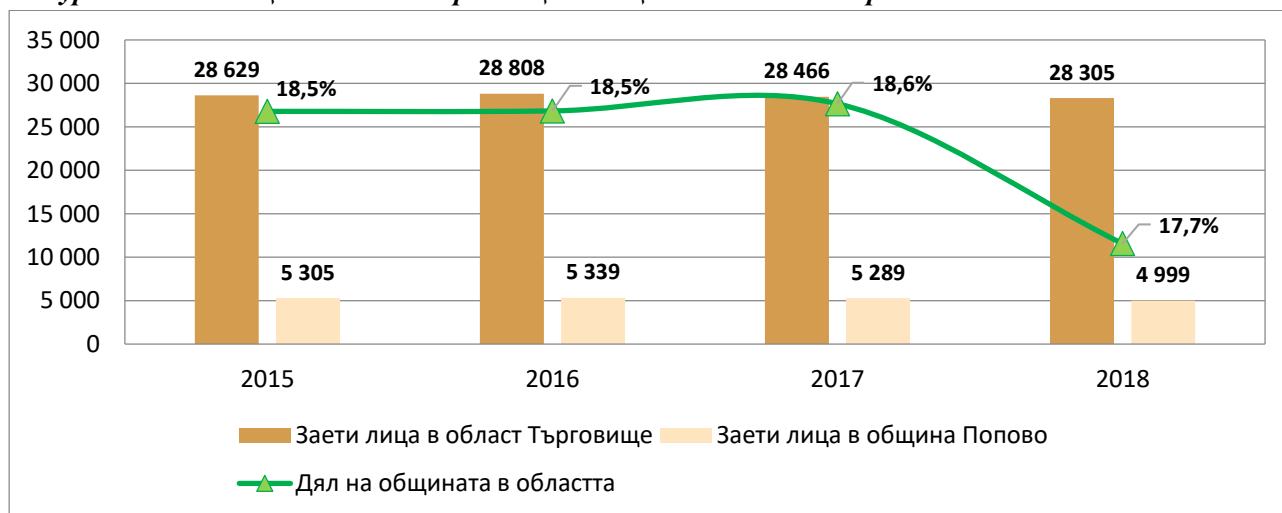

Източник: по данни на НСИ

Динамиката на заетите в предприятията през годините показва, че в периода 2014-2017 г. заетостта постоянно намалява както в област Търговище, така в и община Попово – с около 300 човека. Но регистрираното намаление в Попово е -5,8%, при -1,1% – за Търговище.

Въпреки това нивото на заети в общината съставлява около 18% от всички трудещи се в областта. Изключение прави последната година (2018 г.), в която този дял спада на 17,7%.

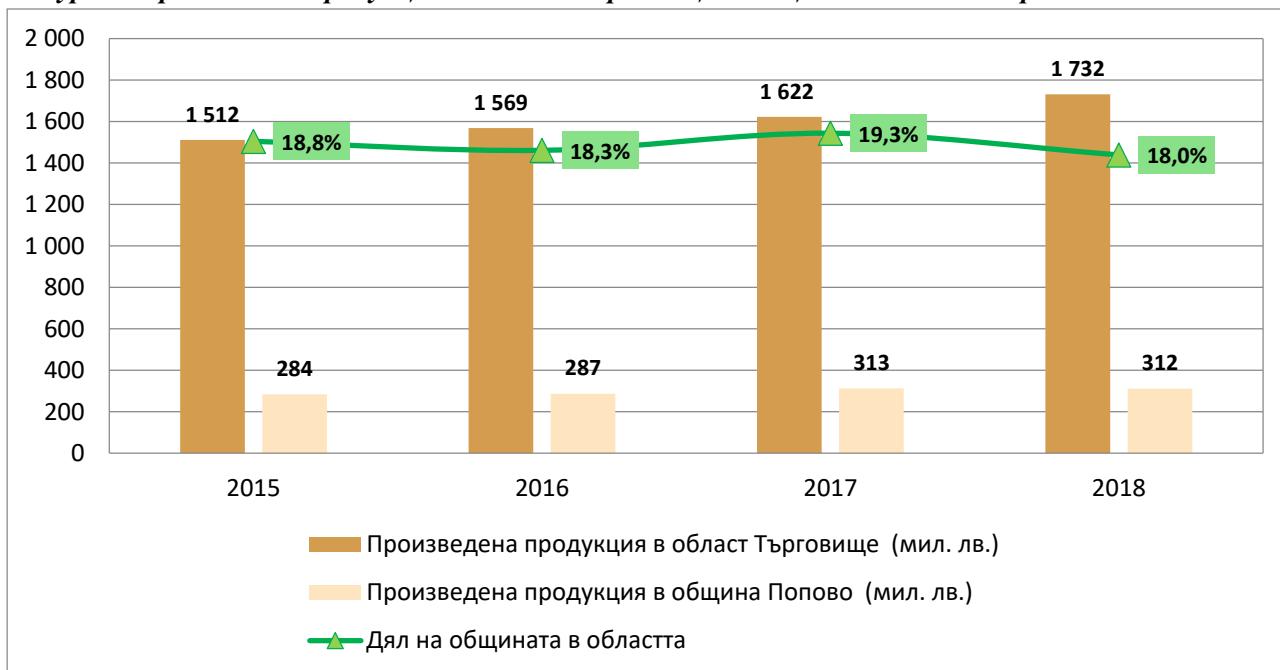
Фигура 6. Заети лица в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018 г.

Източник: по данни на НСИ

От другата страна за периода 2015-2018 година се отчита тенденция за увеличаване на произведената продукция както в областта, така и в община Попово. Само че темповете на ръст са различни. Докато растежът за областта е над 14% за четирите наблюдавани години, то в Попово е 9,6%. Това може да се дължи на относителното задържане на показателя за общината за 2018 спрямо 2017. Поради тази причина приносът на общинската икономика към областната се задържа на едно ниво от около 18%, но въпреки това продължава активно да допринася за развитието на областта.

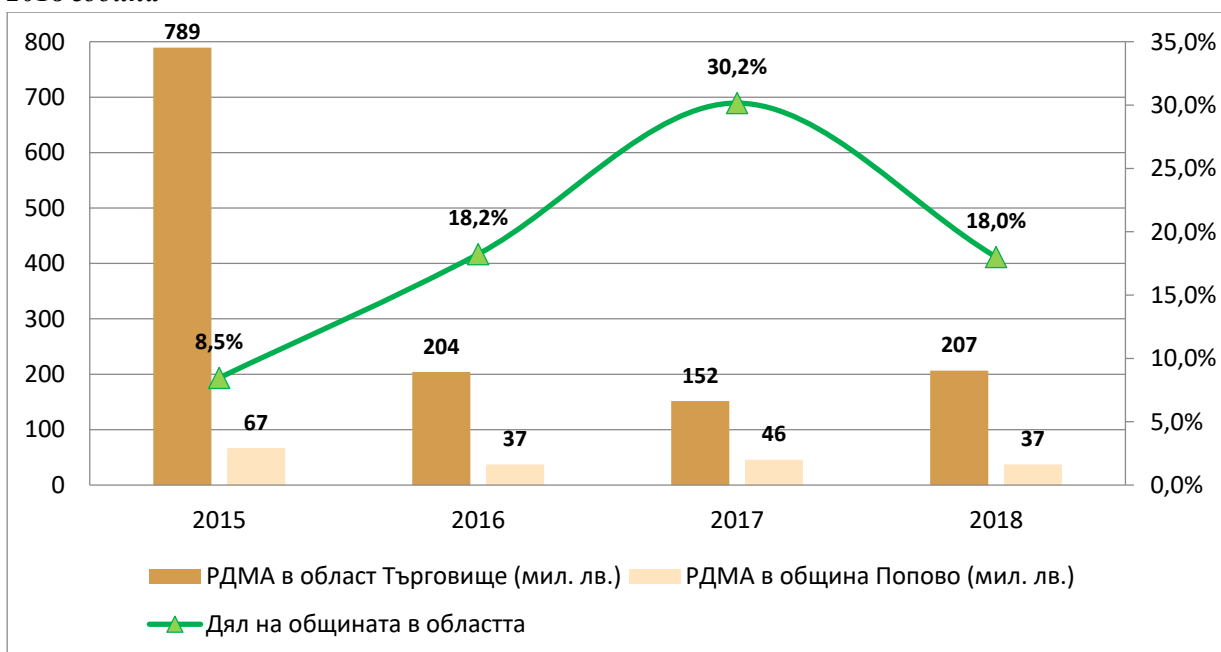
Фигура 7. Произведена продукция в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018

Източник: по данни на НСИ

Последствията от глобалните финансови процеси могат да бъдат ясно проследени чрез **разходите за придобиване на ДМА**. През 2016 г. се отчита сериозен спад на РДМА както на областно, така и на общинско ниво. Това се дължи на предпазливостта от страна на предприемачите по време на криза да инвестират средства в машини, оборудване, земя и други ДМА. Данните показват, че все още предприятията в областта и в община Попово са предпазливи по отношение на инвестициите в ДМА и обстановката е силно динамична.

Фигура 8. Разходи за придобиване на ДМА в област Търговище и община Попово за периода 2015-2018 година

Източник: по данни на НСИ

2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА

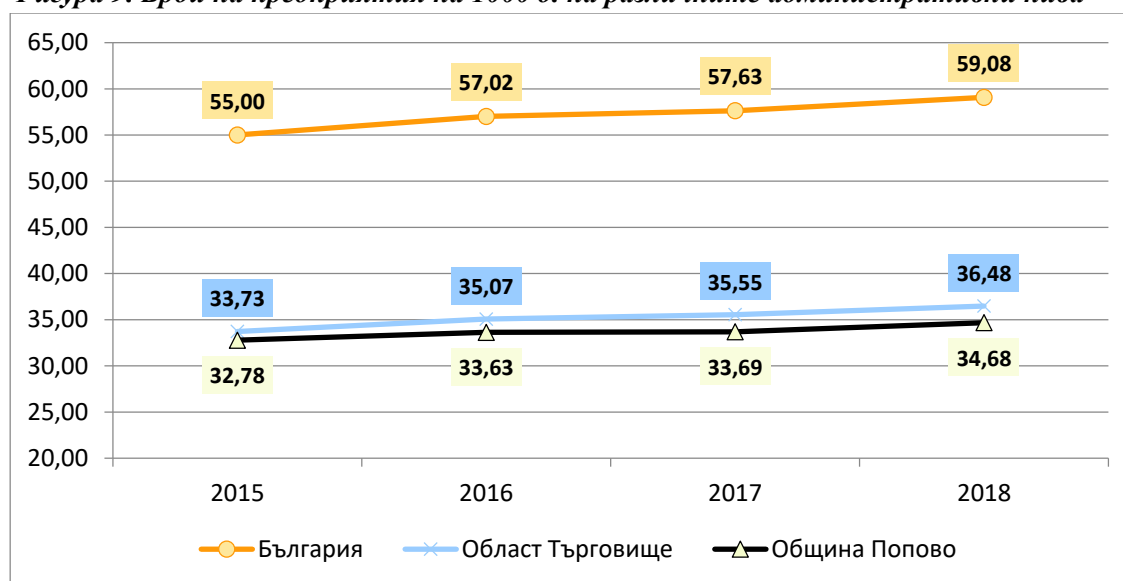
Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Попово в периода 2015-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Допълнително всеки сектор е разгледан по-обстойно, за да се покажат неговите специфики за община Попово. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открие кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциал да бъде катализатор за растеж.

Брой предприятия на 1000 души

Според официалните данни, през 2015 г. на 1000 човека от общината се падат по 32,78 предприятия. Следствие на демографските процеси, както и лекото възстановяването на икономиката в общината, през 2018 г. показателят вече е 34,68 предприятия на 1000 д. **По този показател общината има сходни стойности с тези за област Търговище, но значително изостава от средното ниво за България,** което е 59,08 предприятия на 1000 д.

Показателят показва, че **предприемаческата активност** е сходна с тази в областта, но значително отстъпва на нивото на България.

Фигура 9. Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива

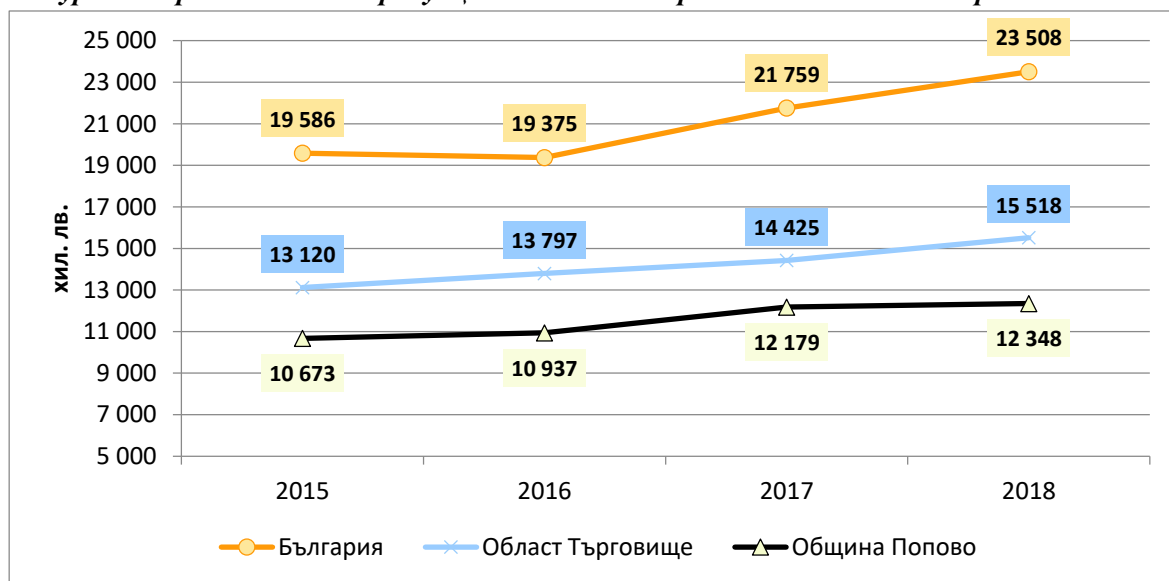
Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

Произведената продукция на 1000 души

В изследвания период стойността на произведената продукция в община Попово постоянно се увеличава. Същото се отнася и за област Търговище, докато в България се отчита общо задържане на икономиката в периода 2015-2016 г. Това може да бъде **индикатор както за по-ниска продуктивност на заетите в икономиката на общината, така и да се дължи на намаляваща заетост и добавена стойност на произведената продукция.**

Въпреки положителните характеристики на общината, все още **разликата между произведената продукция в община Попово и България е близо пъти.**

Фигура 10. Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

Разпределение на предприятията

Общият брой на предприятията в общината за периода 2015-2018 година практически не се променя. Известни изменения настъпват обаче в структурата на икономиката – увеличава се дялът на предприятията в първичния и третичен сектори за сметка на тези в индустриалния (вторичен). Това се дължи най-вече на закриването на предприятия в преработвателната промишленост, които от 71 (2015 г.) намаляват до 63 (2018 г.).

Като цяло в икономиката на Попово доминират предприятията в сектора на услугите, следвани от тези в първичния сектор. Най-незначителен е дялът на предприятията в индустриалния сектор.

Таблица 6. Динамика и разпределение на предприятията по икономически сектори в община Попово за периода 2015-2018 г.

Предприятия	2015		2016		2017		2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Селско, горско и рибно стопанство	135	15,46	145	16,46	151	17,44	153	17,49
Индустрия	71	8,13	67	7,60	64	7,39	63	7,20
Услуги	509	58,30	520	59,02	509	58,78	521	59,54
Общо	873	100	881	100	866	100	875	100

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления.

Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални. Поради тази причина общата сума (която отразява действителното състояние) се различава от сбора на предприятията във всеки сектор.

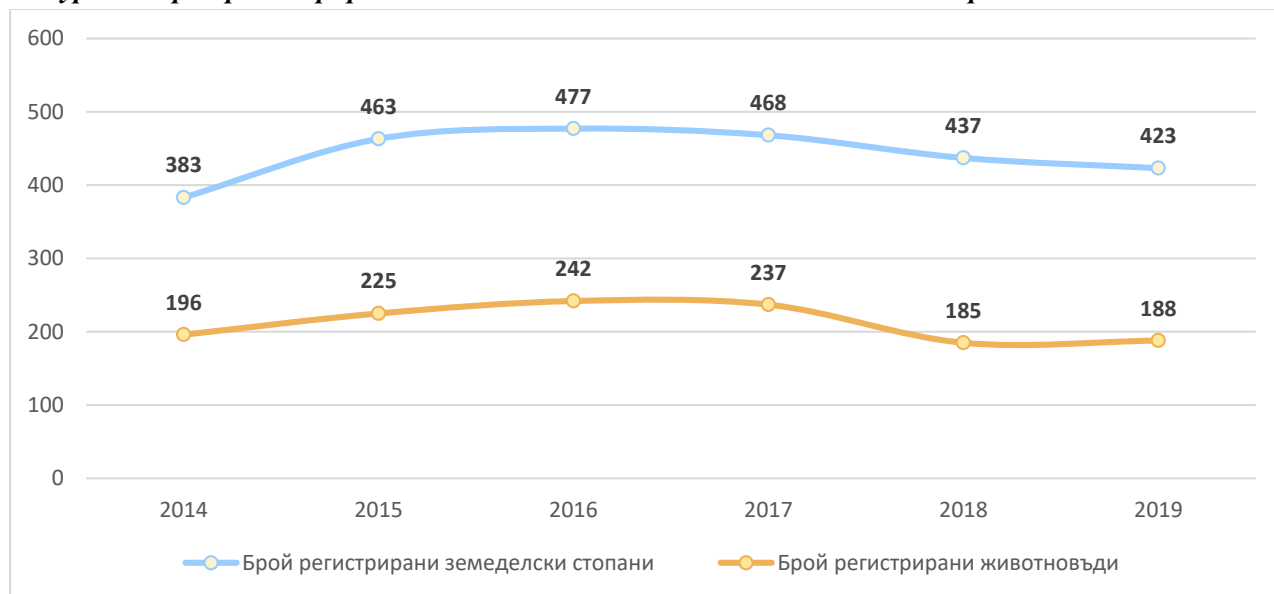
2.2.6. РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИЯ СЕКТОР НА ИКОНОМИКАТА

Първичният сектор е отговорен за около една четвърт от произведената продукция на предприятията в общината и е много важна съставна част от икономиката на община Попово. Той е представен предимно от селското стопанство, в което общината има дългогодишни традиции и подходящи климатични и географски условия. Земеделието има и пряко отношение с преработващата промишленост и развитието на вторичния сектор, например хранително-вкусовата промишленост.

В периода 2015-2018 се наблюдава постоянно увеличение на предприятията в сектора, което показва неговата привлекателност сред предприемачите. Това закономерно води и до увеличаване на произведената продукция от сектора. Негативната характеристика е, че през 2018 г. се регистрира сериозно намаляване на броя на заетите спрямо предходната година – 886 д., при 952 година по-рано.

Данните се потвърждават и от броя на регистрираните **земеделски стопани** на територията на община Попово, които също бележат **устойчив спад след 2016 година**. Увеличението преди това отчасти може да се дължи на очаквания за получаване на финансова помощ по ПРСР 2014-2020 г.

Фигура 11. Брой регистрирани земеделски стопани и животновъди за периода 2014-2019 г.

Източник: ОДЗ – Търговище

От земеделските култури с най-голямо значение за общината са пшеницата, слънчогледа, царевичата, маслодайната рапица и ечемика. Значителни площи са засети и със сливи, малини и ягоди. Единствената промяна, която се отчита в периода 2014-2019 г. е, че намаляват площите засети с маслодайна рапица за сметка на царевичата.

Естествените ресурси на общината са предпоставка и за развитие на лозарството. Над 5500 дка са лозовите масиви.

Благоприятни условия за развитието на земеделието са добре изградените и сравнително запазени иригационни съоръжения, които могат да се използват за напояване на земеделските площи. Също така в общината няма изградени големи промишлени обекти, които създават потенциален риск за замърсяване на почвата, водите и въздуха .

Животните, които предимно се отглеждат на територията на общината са млечни крави, кози и овце. В общината се наблюдава и все по-засилен интерес към отглеждането на пернати животни, предимно бройлери. Последните години се отчита и интерес към отглеждането на екзотични за страната ни видове, какъвто е щраусът. В село Паламарца вече е създадена ферма за отглеждане на щрауси.

Общината има традиция и в **горското стопанство**, сфера в която развиват своята дейност множество предприятия за производство на ценна дървесина, дървообработване, дърводобив, търговия и овощни разсадници.

Голяма част от селскостопанската и горскостопанската продукция се складира, търгува и обработва на територията на община Попово. Много голяма част от ръста в приходите на предприятията в отрасъла „търговия“ са свързани със селскостопанската продукция, която е и основна суровина за стабилните предприятия в преработващата промишленост. Селското стопанство формира още голяма част от поръчките в отраслите транспорт, складиране и строителство. **Перспективата за развитие на тази икономическа дейност и съответно свързаните с нея производства и търговски дейности е добра.**

Въпреки положителното влияние на селското стопанство върху икономическия профил на общината, то се характеризира и с някои сериозни негативни черти. Земеделието на територията на региона е с подчертано монокултурен фокус върху зърнопроизводството. Технологиите на това производство ангажира ограничен брой заети, а добавената стойност от дейността е значително по-ниска, отколкото при производството на други култури – зеленчуци, отглеждане на трайни насаждения и други. **Фокусирането на региона върху добива на зърно ограничава възможностите за развитие на традиционното за тази част на България зеленчукопроизводство.**

2.2.7. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „ИНДУСТРИЯ“

Индустриалният сектор в община Попово включва представилите на следните икономически дейности: преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване; и строителство.

Индустриалният сектор е представен предимно от предприятия в **преработващата промишленост**. Те генерират близо **половината от произведената продукция** в общината. Исторически икономиката на общината се е развивала на основата на селскостопанските суровини, произведени в района. С течение на времето, обаче палитрата от икономически дейности се разширява и днешно време най-значимите от тях са както исторически наложили се, така и от по-ново време.

Връзката между аграрния и индустриалния сектор се осъществява чрез **хранително-вкусовата промишленост**. Тя има и голям потенциал за развитие, предвид разположението на Попово в традиционно богат селскостопански район.

Според информацията от ОУПО Попово най-големите предприятия в общината са „Роса“ АД (предприятие с над 90 годишна история в производството на растителни масла), „Тандем Попово“ ООД (добив и преработка на червени меса с база в село Дриново), „Братя Томови“ АД (месодобив и месопреработка), „Ойропак“ ЕООД (преработка на слънчогледово семе), „Родина Агро“ ЕООД (производството на замразени плодове и зеленчуци), „Водица Ботълинг“ ООД (бутилиране на минерална вода), „ЕРКО 2002“ ЕООД (месопреработка), „Хана“ ЕООД (производство на хляб и хлебни изделия), „Златен плод – В“ ЕООД (плодово-зеленчукови консерви и туршии), „Кея-Комерс-03“ ЕООД (преработка на сурово краве мляко и производство на бяло саламурено сирене).

Някои от предприятията са лидери на националния пазар – „Роса“ АД при производството на слънчогледово олио, „Тандем-В“ АД в производството на месни продукти, „Братя Томови“ АД в производство на елитни мъжки и женски прасета, „Родина Агро“ ЕООД в производството на замразени малини.

Друг традиционно водещ отрасъл в община Попово е **шивашката и текстилната промишленост**. Най-големият представител на отрасъла е предприятието е „Родина-Попово“, произвеждащо дамска и мъжка конфекция, като в него за заети около 15% от всички работещи в общината. Според информацията от ОУПО Попово други значими, опериращи на територията на общината, са „Десислава“ ЕООД (производство на дамски и мъжки спортни и спортно-елегантни панталони), „Фрештекс Текстил Финишинг България“ ЕООД (пране и обработка на конфекция и текстил, багрене), „Тони-М“ ООД (производство на текстилни изделия). Анализът на данните показва, че производителността на един зает е по-ниска от тази на другите промишлени отрасли в общината. Заплащането на работниците в предприятията също е относително ниско. Всички тези данни и тенденции очертават едно несигурно бъдеще на шивашката и текстилната промишленост в община Попово.

Другите основни предприятия от преработващата промишленост, опериращи на територията на община Попово, са **в сферата на металообработването** – „Чугунена арматура“ АД (производство на арматура за химическа и хранителна промишленост, енергетика и хидромелиоративни съоръжения), **машиностроенето** – „Агротехремонт 61“ АД (производство, селскостопанска и мелиоративна техника, резервни части, детайли, възли, агрегати) и „Електроапаратура“ ЕООД (изделия за оръжейната промишленост, терморегулатори, термоизключватели), производството на **строителни материали** - „Родна индустрия 91“ ЕООД (производство на керамични изделия) и **производство на различни полимери** – „Полисеп“ АД (производство на изделия от PVC), „Хърков пласт инж“ ООД (производство на изделия от композитни материали) и ТПК „Ален Мак“ (производство на пластмасови изделия и ученически пособия), **производството на опаковки** за хранително-вкусовата промишленост – „Елена груп“ ЕАД.

Развитието на **строителството** е пряко свързано с макроикономическата обстановка и инвестиционната активност в общината. С оглед моментната ситуация със световната пандемия от коронавирус (COVID-19) и въздържането от инвестиции, е трудно да се направи прогноза за този сектор. Допълнително, официалните данни за него са конфиденциални, което не позволява установяването на тенденции в развитието му.

Може да се обобщи, **че индустриалният профил в община Попово е фокусиран върху преработващата промишленост**, в който оперират редица големи предприятия, част от тях разпознаваеми както в страната, така и на европейския пазар.

По-голямата част от производствени мощности са ситуирани в двете производствени зони на гр. Попово – Южна и Източна.

2.2.8. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОРА НА УСЛУГИТЕ

Прегледът на данните за предприятията в сектора на услугите, въпреки значителния процент конфиденциалност на данните, показва повишаване на стойността на произведената от тях продукцията, както и слабо увеличаване на броя им.

В сектора на услугите **водеща роля има търговията**, ремонтът на автомобили и мотоциклети. Предприятията, опериращи в тази икономическа дейност съставляват близо 40% от всички стопански единици в общината. Те генерират и 71% от всички приходи в местната икономика. Голямата част от предприятията в този отрасъл от третичния сектор са микро такива, една по-незначителна част – малки. Високите приходи се дължат на търговия на

селскостопанска техника и продукция. Това показва колко силно **търговията е свързана със аграрния сектор.**

Другата значителна дейност в сектора на услугите е **транспортът и складирането.** В последните години дейността показва стабилност, а при увеличаваща се продукция в селското стопанство и промишлеността, има потенциал за допълнителен растеж. Бъдещето преминаване на АМ „Хемус“ през общината е допълнителна сериозна предпоставка за увеличаване на приноса на транспорта и складирането към местната икономика.

Хотелиерството и ресторантьорството са другият по-значим отрасъл в сектора на услугите. В него се отразяват и икономическите данни от местата за настаняване на територията на общината, а те имат пряко отражение върху развитието на туризма в общината.

Данните от официалната статистика за сектора са конфиденциални с изключение на тези за съществуващите предприятия. Според тях за периода 2015-2018 г. няма изменение по отношение на стопанските субекти – 55 броя.

Анализите към ОУПО определят, че този отрасъл е много слабо представен в местната икономика, но има известен потенциал за развитие. Това се дължи най-вече на природните дадености и богатото културно-историческо наследство. Географското положение е сравнително благоприятно и районът може да се разглежда като свързващо териториално звено между Великотърновския и Габровския туристически район (Централен Балкан) и Черноморската туристическа зона.

Предлаганите възможности за туризъм са следните: културен туризъм, селски туризъм, екотуризъм, ловен и риболовен, също и други алтернативни форми на туризма.

Понастоящем най-добре развит е **ловният туризъм**, което се дължи на няколко елитни ловни бази с добре развита инфраструктура. Природните дадености на района създават добра обстановка за неговото развитие, както и наличието на разнообразен дивечов състав. Някои от по-важните представители на фауната, имащи пряко или косвено значение за ловно стопанската дейност са благороден елен, елен лопатар, сърна, муфлон, дива свиня, полски заек, дива котка, вълк, чакал, лисица, златка, белка и др.

Приносът на всеки отрасъл към общинската икономика за 2018 г. е представен в следващата обобщаваща таблица.

Таблица 7. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (A21) в община Попово за 2018 г.

По икономически дейности (A21)	Предприятия		Приходи от дейността		Произведена продукция		Заети лица	
	Брой	%	Хил. лв	%	Хил. лв	%	Брой	%
Общо	875	100	820 346	100	311 526	100	4 999	100
Селско, горско и рибно стопанство	153	17,49%	886	17,72%
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	63	7,20%	106 180	12,94%	95 375	30,62%	1 769	35,39%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
Строителство
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	343	39,20%	585 186	71,33%	117 099	37,59%	1 478	29,57%
Транспорт, складиране и пощи	82	9,37%
Хотелиерство и ресторантьорство	55	6,29%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
Операции с недвижими имоти
Професионални дейности и научни изследвания
Административни и спомагателни дейности
Образование
Хуманно здравеопазване и социална работа
Култура, спорт и развлечения
Други дейности	41	4,69%

Източник: по данни на НСИ

Забележка: „...“ – конфиденциални данни; „-“ – няма случай.

2.2.9. ИЗВОДИ

Проблеми

- Задържащ се брой на предприятията и произведената продукция на 1000 д. на нива по-ниски от тези за областта и страната;
- Работещите големи компании предимно за износ могат да бъдат засегнати от спада в търсенето на международните пазари вследствие на глобалната пандемия от коронавируса.

Потенциали

- Развитие на туристически дейности;
- Добре развити първичен и вторичен сектори на икономика, които се допълват.
- Балансирана икономика по отношение на произведената продукция;
- Потенциал за засилено развитие на туризма чрез разработване на различни културни маршрути.

2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ

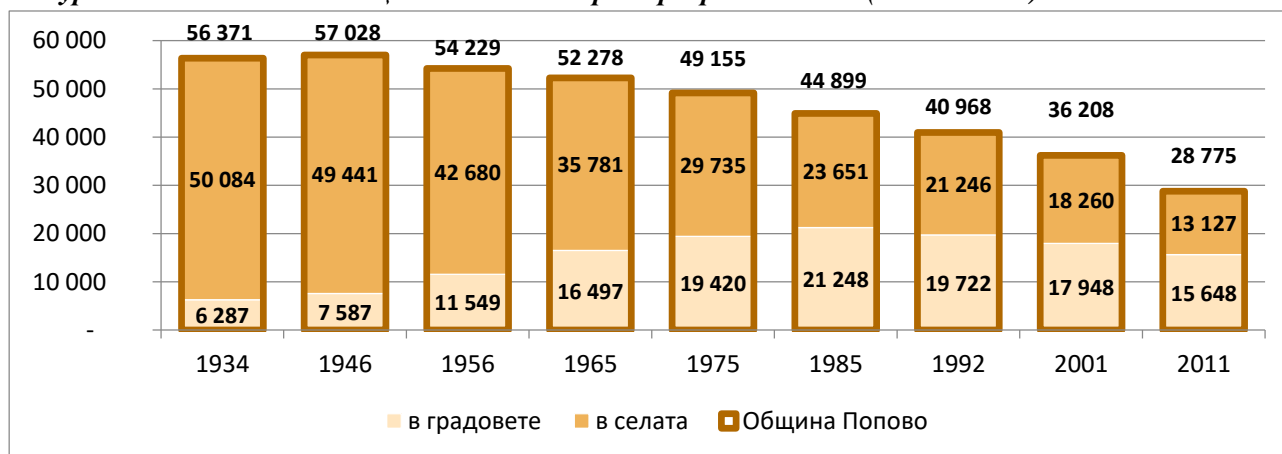
Общо население при преброяванията

Характерно за динамиката на населението е, че за разлика от много други български общини, увеличаването на жителите на общината се регистрира само до 1946 година. След това бележи постоянен спад. След 1975 година процесите се ускоряват и при последното преброяване в страната през 2011 година, населението на община Попово е 28 775 души, което е близо два пъти по-малко спрямо 1934 година.

В този период се променя и съотношението между градско и селско население. През 1934 година гр. Попово е наброявал 6 287 души, което е едва 11% от всички жители на общината. В периода до 2011 г. населението на общинския център расте и през 2011 г. достига 15 648 д., 54% от живеещите в община Попово. Липсата на концентрация на населението в общинския център е предизвикателство пред общинските власти за осигуряване на качествени обществени услуги във всички населени места, предвид броя на селата – 34.

Въпреки равенството на населението по отношение на типа „градско-селско“, демографските процеси силно влияят на селата в общината. През 1934 г. в общината има 20 села с население над 1000 д. (6 от тях с над 2 000 д. и едно с над 4 000 д.). Към 2011 г. само село Кардам има 1532 жителя. Всички други са под 1000, а 10 села са дори под 100 жителя.

Фигура 12. Население на община Попово според преброяванията (1934-2011 г.)

Източник: по данни на НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

В периода между 2011 г. и 2019 г. населението на общината продължава да намалява, но с малко по-ниски темпове спрямо предходните периоди. За последните девет години намалението е с 12,9% или 3 666 души, като се наблюдава голяма разлика между спада на населението в гр. Попово (-10,9%) и селата (-15,3%). Само за част от периода на действие на ОПР Попово (2014-2019 г.) населението е намаляло с 2 450 д. (-9%), като отново се отчита разлика между обезлюдяването в общинския център и останалите населени места в общината. За този период гр. Попово е „загубил“ 1169 души или -7,8%, а селата – 1281 души, което е -10,4%.

Данните показват, че процесите на обезлюдяване в страната се проявяват и в община Попово. С оглед намаляващото население и големия брой села в общината, се очаква все по-значителна част от населените места да усетят проблеми с качеството на публични услуги.

Фигура 13. Население на община Попово по местоживееене към 31.12. за периода 2011-2019 г.

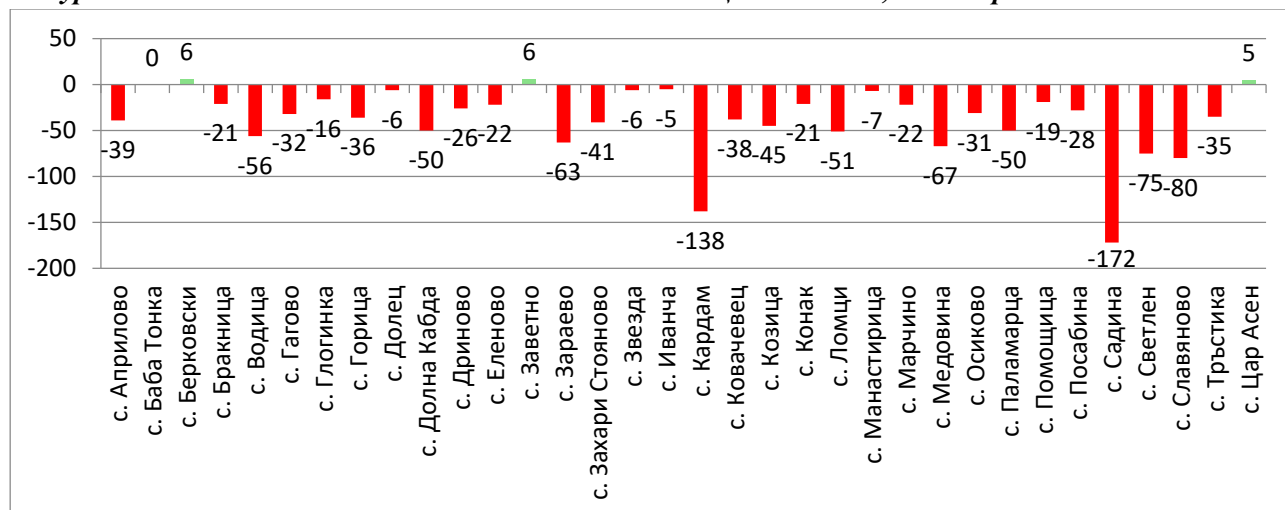

Източник: по данни на НСИ

По-бързите процеси на обезлюдяване в селата се потвърждават и от данните на НСИ. За периода 2014-2019 г. само в три населени места е отчетено символично увеличение на жителите им. Селата Берковски и Заветно са се увеличили със 6 човека, а с. Цар Асен – с 5 (пет). Единствено в с. Баба Тонка не се отчита никаква промяна в населението.

Най-голямо намаление се наблюдава в по-големите села в общината като Кардам, Садина. Продължаването на процесите на обезлюдяване в по-големите населени места ще постави в риск тяхното развитие, защото все по-трудно ще бъде икономически изгодно да се развиват различни услуги в тях. Това ще принуди обитателите им да ги търсят в общинския център. А за по-старите жители това ще бъде сериозна пречка, за да водят активен и достоен живот.

Фигура 14. Изменение на населението в селата на община Попово, 2019 спрямо 2014 година

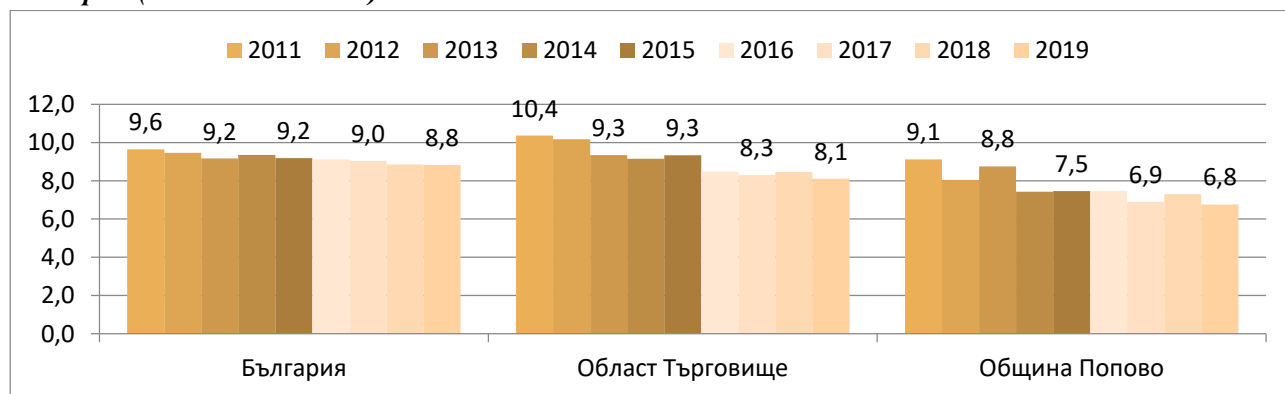

Източник: по данни на НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

Раждаемостта в общината в анализирания период 2011-2019 г. е под средните нива за област Търговище и страната като цяло. Въпреки известните годишни колебания, в дългосрочен план тенденцията е за намаляване на раждаемостта.

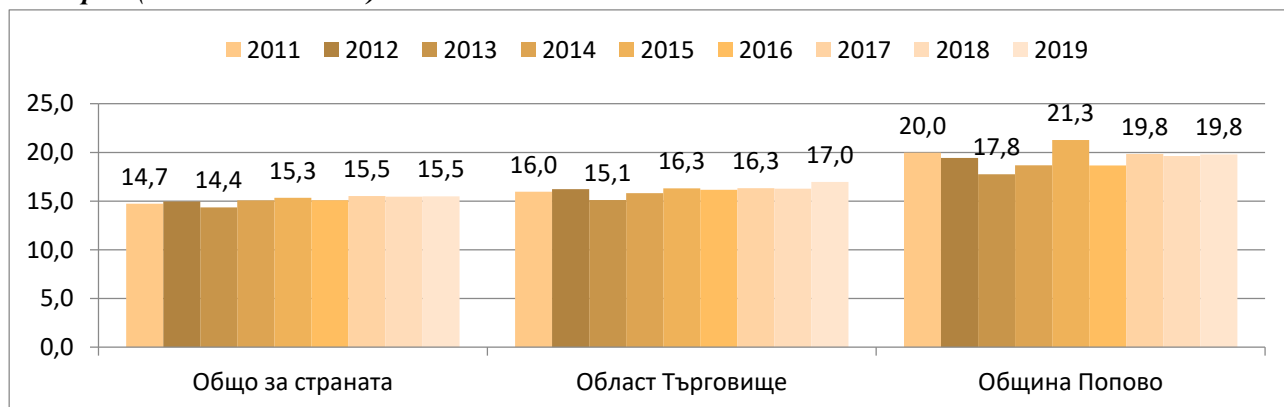
Фигура 15. Раждаемост на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

Източник: по данни на НСИ

Коефициентът на смъртност в община Попово е по-висок от средното за страната и областта. Проследявайки стойността на показателя през годините се откроява тенденция към задържането му на сравнително стабилно ниво. Това се дължи на приблизително еднакъв брой починали през годините.

Фигура 16. Смъртност на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

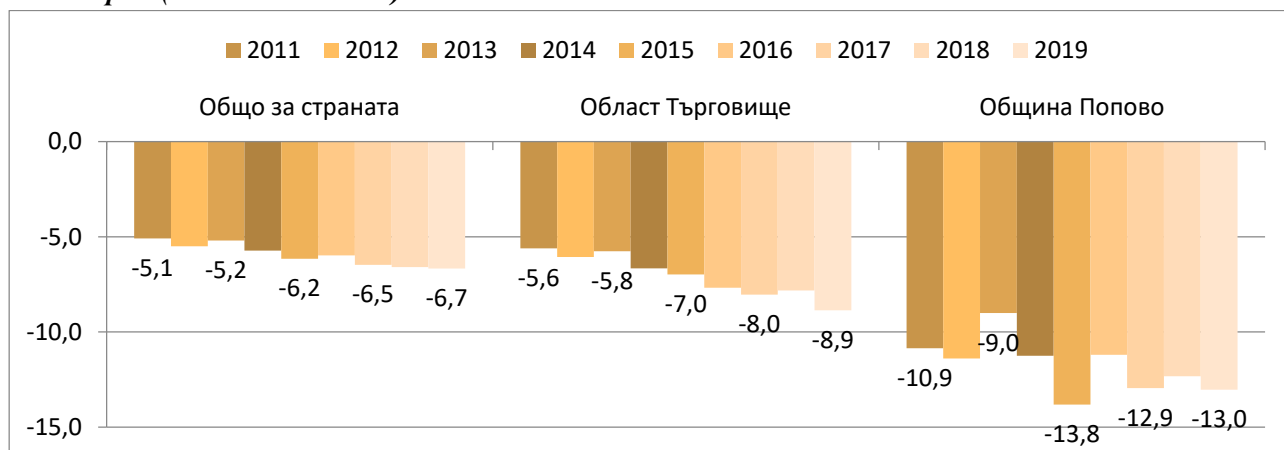
Източник: по данни на НСИ

Разликата между живородените деца и умрелите за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции.

Високото ниво на смъртност и ниското на раждаемост (спрямо областта и страната) закономерно водят до **силно отрицателни стойности на естествения прираст** в община Попово. Въпреки че последните години нивото се задържа относително стабилно, то е доста над средното за областта и страната. Поддържането на тези нива ще доведе до **по-бързо обезлюдяване на общината** спрямо областта, което може да отслаби нейната роля на балансиращ център в област Търговище.

В най-вероятния сценарий на демографските модели към ОУПО Попово се прогнозира, че към 2033 година населението на община Попово ще бъде 19 112 д., а през 2023 г. – 23 516.

Фигура 17. Естествен прираст на 1000 души от населението община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

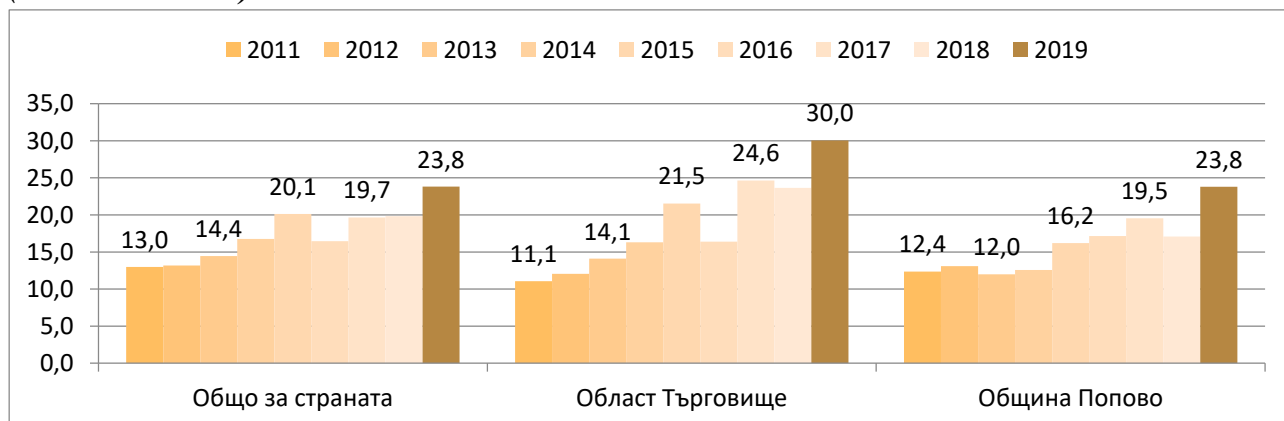

Източник: по данни на НСИ

Заселени, изселени и механичен прираст

За изследвания период **заселените** в общината са средно 425 д./год., като се отчита тенденция към повишаване броя на заселилите се в общината в периода 2013-2019 г. В същото време нивото на заселилите се на 1000 д. е сходно с това на България като цяло, но е по-ниско от това за областта.

Фигура 18. Заселени на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

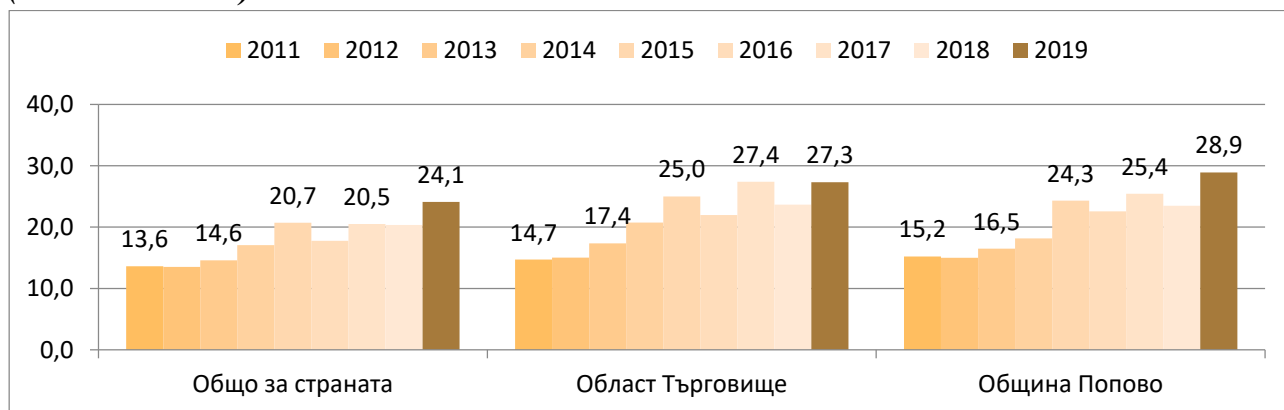

Източник: по данни на НСИ

Изселилите се за същият период (2011-2019 г.) са средно 561 д./год., което отново се дължи на трайно увеличени брой на напуснали общината след 2014 година.

Сравнявайки нивото на напусналите общината с това на другите административни нива се забелязва, че донякъде стойностите кореспондират с тези за областта, но са малко по-високи спрямо средните за страната.

Фигура 19. Изселени на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

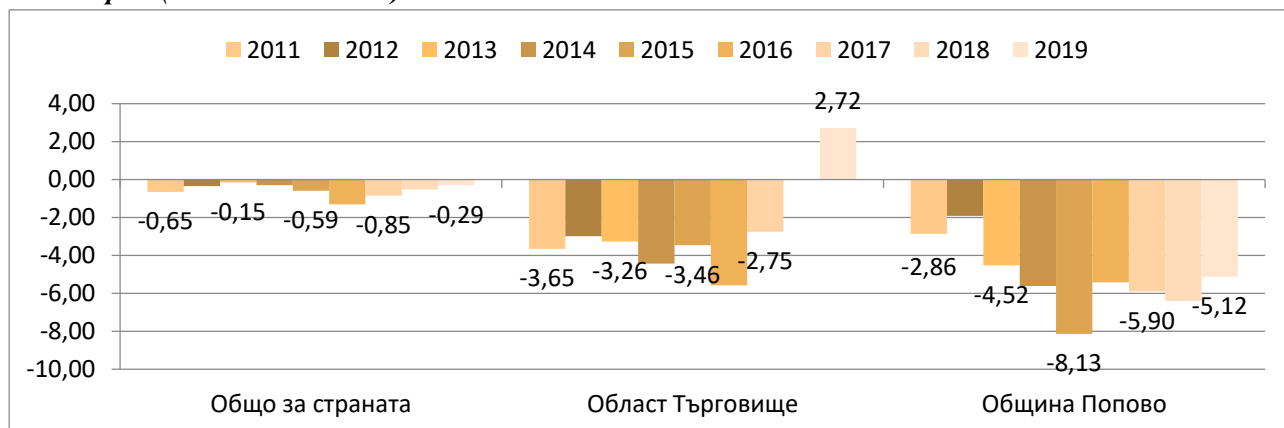

Източник: по данни на НСИ

Механичният прираст е разликата между заселените и изселените на 1000 души от средногодишното население. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция.

На национално ниво тенденцията е за отрицателен механичен прираст. Изключвайки последната 2019 година, област Търговище също е сред областите в България с трайно отрицателен механичен прираст. За община Попово механичният прираст също е отрицателен, но с много по-неблагоприятни стойности. Това показва, че успява да компенсира отрицателния си естествен прираст с привличане на жители от съседните общини.

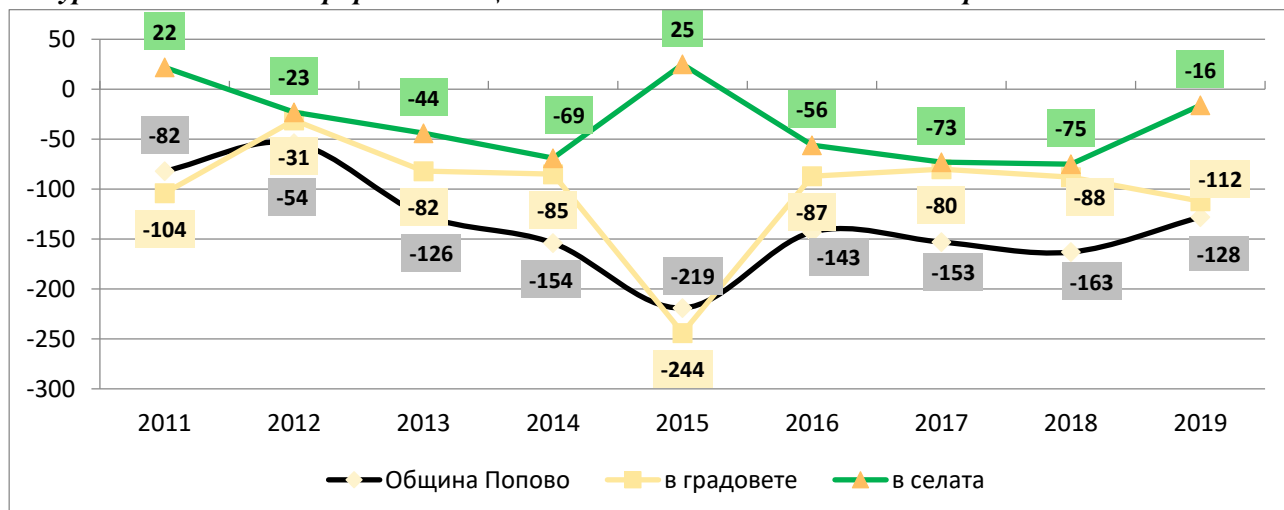
Фигура 20. Механичен прираст на 1000 души от населението в община Попово, област Търговище и България (2011-2019 година)

Източник: по данни на НСИ

Трайна тенденция се наблюдава и при обезлюдяването на селата в община Попово. Това се дължи отчасти на засиления отрицателен механичен прираст в тях.

Фигура 21. Механичен прираст в община Попово по местоживеење за периода 2011-2019 г.

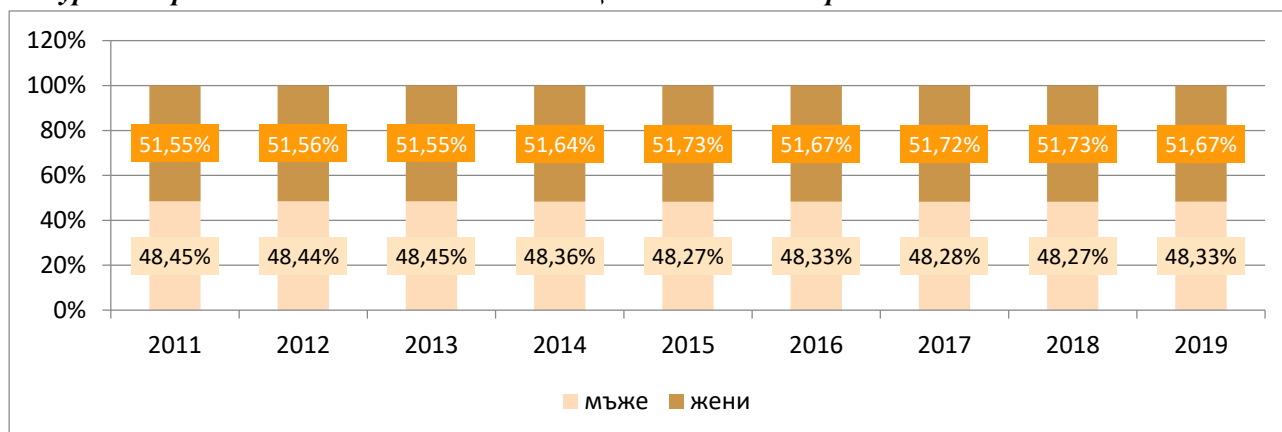

Източник: по данни на НСИ

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението не се наблюдават съществени изменения в общината. Делът на жените се е увеличил незначително за изследвания период – с 0,12%.

Фигура 22. Брой на населението по пол в община Попово за периода 2011-2019 г.

Източник: по данни на НСИ

Възрастова структура на населението

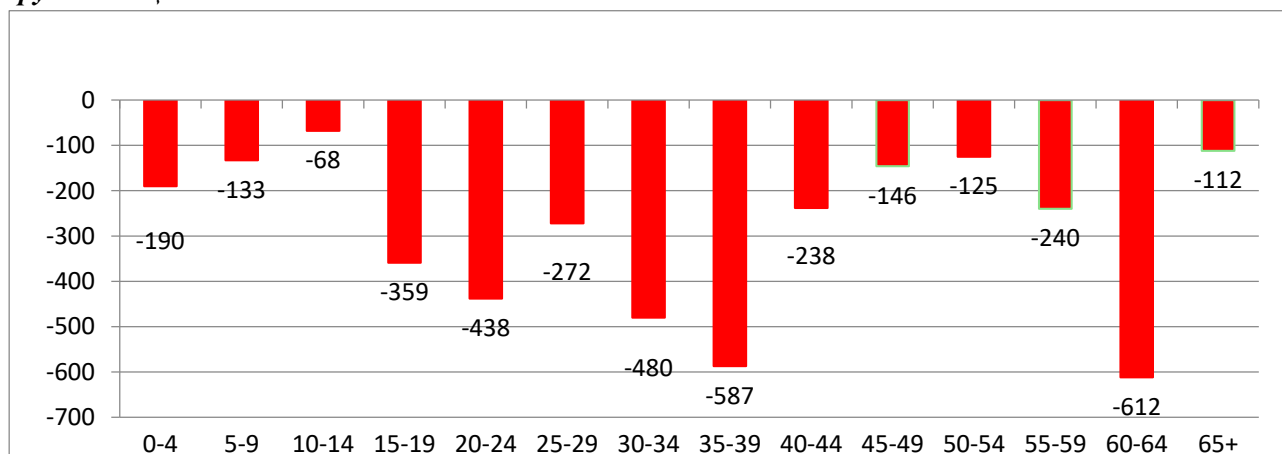
За периода между последното преброяване на населението и най-новите актуални данни от НСИ (към 31.12.2019 г.), населението във всички възрастови групи намалява. Това показва, че общото намаляване на населението в общината засяга всички групи.

Особено притеснително е намаляването при най-малките (0-4 и 5-9 години), на които им предстои влизане в образователната система или вече са в първоначалните ѝ етапи. Липсата на деца оказва влияние както върху образователната система, така и върху трудовия пазар в по-дългосрочен план.

Наблюдава се и голямо намаляване на броя на жителите в най-активните възрасти 15-39 години, които тепърва следва да изберат къде да продължат своето образование, да се включат на пазара на труда и да създадат семейства. В дългосрочен план липсата им може да доведе до отпадане на необходимостта от поддържане на образователна инфраструктура.

Тези фактори налагат да се предприемат **мерки, насочени към младите хора и тяхното задържане и/или връщане в общината след като завършат образованието си.**

Фигура 23. Разлика между преброяването от 2011 и населението към 31.12.2019 г. по възрастови групи в община Попово

Източник: по данни на НСИ

Етническа структура на населението

Към настоящия момент е трудно да се изследва с точност каква е етническата структура на населението, защото националното преброяване предстои, а данните от предходното,

направено през 2011 г., със сигурност имат нужда от ревизия, което следва да бъде и предмет на бъдеща актуализация на ПИРО, когато данните са налични.

Според данните от 2011 г. най-голямата етническа група е българската с 76,9%, следвана от турската с 8% и ромската – 4,4%.

Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършване на националното преброяване, затова данните са от аналитичната част от ОУПО. Според тях, образователната структура на населението в община Попово през 2011 година е съставена от 7,4% хора с висше образование, 41,6% със средно и полувисше, 30,2% с основно, 8,9% с начално, 4,7% с незавършено начално, 1,4% други и 5,8% деца под 7 години. Наблюдава се увеличаване на коефициента на образованост от 38,5% (2001 г.) на 49% (2011 г.) (хората с висше и средно образование от цялото население). През 2011 година коефициентът на образованост в общината е над този на областта (45,4%) и под този на национално ниво (58,9%).

Според тези данни голяма част от населението в общината е грамотно, а цялостното ниво на грамотност е добро.

2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

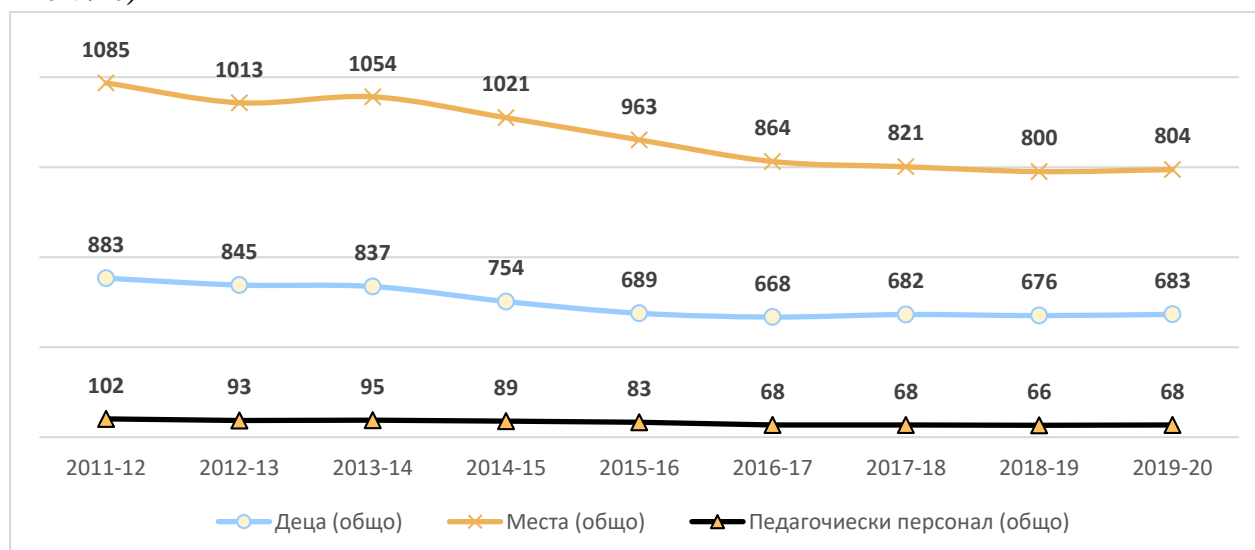
Детски градини

В община Попово за учебната 2019/2020 година функционират 5 детски градини. Четири от тях са разположени в гр. Попово. Последната ДГ „Зарайск“ се намира в с. Зараево, но има групи в околните села – Светлен, Водица и Славяново.

Намаляването на броя на децата оказва пряко влияние на броя на детските градини. Поради тази причина през учебната 2016-2017 година са закрити 2 детски заведения.

Към момента **капацитетът на детските гради е напълно достатъчен**, за да задоволи потребностите на местното население. Закриването на градините оказва негативно влияние и на заетостта в сектора, като за периода 2011/12 – 2019/20 педагогическият персонал в детските градини е намалял почти наполовина и в момента са заети само 68 човека, при 102 в началото на периода.

Таблица 8. Динамика на децата, персонала и местата в ДГ в община Попово (уч. години 2011/12 – 2019/20)

Източник: по данни на НСИ

Училища

Негативните демографски показатели се отразяват и на училищната система в общината. През последните 20 години в община Попово са закрити редица училища и към учебната 2019/2020 година функционират 12 училища, като те са предимно основни. В тях се обучават 1658 ученика от 1-ви до 12-ти клас.

Възможностите за обучение след 7 клас в община дават Профилирана гимназия „Христо Ботев“, ПГ по техника и лека промишленост и ПГ по селско стопанство „Никола Пушкин“. В профилираната гимназия се изучават софтуерни и хардуерни науки, природни и обществени науки, както и предприемачество. Трите гимназии са вписани в списъка на иновативните училища за учебната 2020/2021, които са одобрени от Комисията за иновативните училища и в които чрез различни иновации следва да подобряват качеството на образованието в тях. Към тях са включени и ОУ „Никола Йонков Вапцаров“ и ОУ „Любен Каравелов“. Положителна характеристика е, че училищата от общината активно се включват с проекти по различни национални и европейски програми като „Успех“, „Твоят час“, „Еразъм“+. Материалната база на тези училища също е в много добро състояние и позволява качествено обучение на ученици в нея.

Учениците, които желаят да изучават чужд език трябва да пътуват до по-големите градове в съседните общини или директно да се преместят да живеят там. Това ги отдалечава от най-ранна възраст от общината, в което съществува риск да не се завърнат.

Физическото състояние на училищната база на общото образование е добра. Част от училищата се нуждаят от текущ ремонт, а игрищата – от рехабилитация.

Таблица 9. Училища в община Попово за учебната 2019/2020 година

Училище	Вид	Населено място	Финансиране
Основно училище „Никола Йонков Вапцаров“	Училище, основно	гр. Попово	общинско
Основно училище „Свети Климент Охридски“	Училище, основно	гр. Попово	общинско
Основно училище „Любен Каравелов“	Училище, основно	гр. Попово	общинско
Основно училище „Отец Паисий“	Училище, основно	с. Водица	общинско
Основно училище „Свети Свети Кирил и Методий“	Училище, основно	с. Зараево	общинско
Основно училище „Христо Ботев“	Училище, основно	с. Ломци	общинско
Основно училище „Христо Ботев“	Училище, основно	с. Садина	общинско
Основно училище „Антон Страшимиров“	Училище, основно	с. Светлен	общинско
Основно училище „Васил Левски“	Училище, основно	с. Славяново	общинско
Профилирана гимназия „Христо Ботев“	Профилирана гимназия	гр. Попово	общинско
Професионална гимназия по техника и лека промишленост	Професионална гимназия	гр. Попово	държавно
Професионална гимназия по селско стопанство „Никола Пушкин“	Професионална гимназия	гр. Попово	общинско

Източник: МОН – регистър на училищата

Поради промените в националната образователна система със Закона за предучилищното и училищното образование, обн., ДВ. бр.79 от 13 октомври 2015 г., драстично се променя системата, което влияе и на динамичния ред на показателите за учениците от V до XIII клас. Това прави данните преди учебната 2017-18 г. несъпоставими с тези в следващите години.

Въпреки това, могат да се направят **няколко извода за училищата в община Попово**, както следва:

- Първо, отчита се тенденция за намаляване на броя на паралелките в основното образование (I-IV и V-VII клас).
- Второ, наблюдава се голяма разлика между обучаващите се ученици в V-VIII и тези в VIII-XII клас. Това показва, че голяма част от завършващите седмокласници продължават образованието си в други градове.
- Трето, стабилен брой на децата, продължаващи обучението си в горен курс (IX-XIII клас) в общината, което показва, че средните училища в общината са предпочитани от част от местното население.

Таблица 10. Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Попово по класове

Показател\ Уч. година	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
I - IV клас								
Паралелки	47	43	44	44	36	36	36	36
Учители	55	57	53	52	51	79	57	80
Учащи	957	929	884	852	848	803	809	759
V - VIII*								
Паралелки	48	46	40	40	37	28	29	27
Учители	86	91	80	81	74	79	61	71
Учащи	957	930	903	886	873	668	620	613
IX - XIII*								
Паралелки	12	12	12	12	11	14	14	14
Учители	22	23	24	21	22	24	24	25
Учащи	268	266	275	274	266	311	302	286

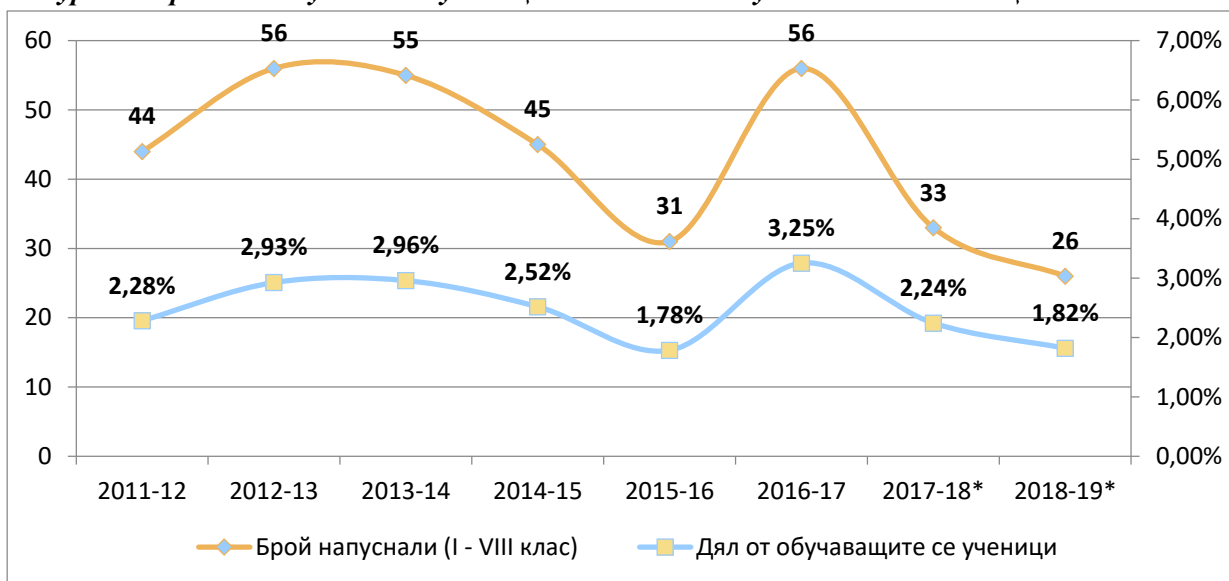
Източник: по данни на НСИ

* Данните след 2017-18 година не са съпоставими с предходните периоди.

Наличието на професионални гимназии в традиционни за общината индустрии като селско стопанство и свързаните с него дейности, определят тези училища като такива с **регионално значение**. Те имат и подходяща база за обучаване на бъдещи кадри за икономически дейности, свързани със земеделието – растениевъдство и животновъдство, ремонт на селскостопанска техника, туристически дейности и др. Това ще даде възможност младежите да бъдат включени в най-ранен етап на пазара на труда и да спомогнат за развитието на местната икономика и ще подсиgurят нуждата от квалифицирани кадри за редица предприятия.

Тревожен е **процентът на отпаднали ученици** от образователната система. По данни на НСИ над 2% всяка година са отпадналите ученици в основния етап на училищното образование. Причините за отпадане са най-различни – социални, икономически, културно-религиозни. Това налага по-задълбочено проучване и набелязване на мерки за връщане на тези деца в училище.

Фигура 24. Брой на напусналите ученици от I до VIII по учебни години в община Попово

Източник: по данни на НСИ

* Данните за учебните 2017-18 г. и 2018-19 са до седми клас.

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Детски ясли

На територията на община Попово функционират **две самостоятелни ясли**. В тях през 2019 г. има 41 деца при налични 36 места.

Броят на децата кореспондира с демографската ситуация в общината – с увеличаване на децата се увеличава и техният брой и обратното. Поради тази причина в периода 2016-2017 яслите на територията на общината са три – когато има най-много деца. Детските ясли работят на пълен капацитет, които прави трудно приемането на нови деца без това да понижи качеството на предоставяната услуга. Също така е добре тези детски заведения да имат свободен капацитет, за да могат да отговорят на бъдещи потребности. Това налага **разкриването на допълнително яслени групи или обособяването на нова детска ясла**.

Таблица 11. Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Попово за периода 2011-2019 година

Показател	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Детски ясли - общо	1	1	1	1	1	3	3	2	2
Места в детски ясли	44	32	32	54	54	54	54	36	36
Деца - общо	37	31	32	43	63	54	55	39	41
Момчета	19	16	22	24	32	36	26	18	18
Момичета	18	15	10	19	31	18	29	21	23
Обхват на децата в детските ясли*	5,3	4,6	4,8	6,8	10,1	8,9	9,4	6,9	7,6

Източник: по данни на НСИ

* Показателят се изчислява като отношение на децата, посещаващи самостоятелни детски ясли и яслени групи към ДГ, на 100 деца от населението на възраст до 3 години.

Болнична и извънболнична помощ

Болничната помощ в община Попово се представя в МБАЛ „Попово“, която има над 100 годишна история и обслужва населението в общината. В нея са обособени 65 легла за

прием на пациенти в три отделения – детско, неврологично и терапевтично. Материалната база на болницата е в добро състояние.

Лечебните заведения за **извънболнична помощ** през 2019 г. са 3 – медицински център, медицинска лаборатория и хоспис.

Общият брой на лекарите в община през 2019 г. е 58, като няма съществено изменение за периода 2014-2019 г. Лекарите по дентална медицина в общината през 2019 г. са 9. При тях спадът е осезаем от 14 през 2017 г. до 9 през 2018 г. Това влияе негативно върху обслужването на местното население.

На един лекар в община Попово през 2017 г. се падат 389 жители, при средно за областта 326 д. и за България – 236 д.

Средният брой на жителите обслужвани от един лекар по дентална медицина в община Попово е 1836 д. Докато за област Търговище показателят е 1679, а за България – 967 д.

Таблица 12. Медицински заведения, легла в тях и лекари в община Попово за периода 2014-2019 г.

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Болнични заведения - общо	1	1	1	1	1	1
легла	49	49	49	65	65	65
<i>Многопрофилни болници</i>	1	1	1	1	1	1
<i>легла</i>	49	49	49	65	65	65
Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо	3	2	2	2	2	2
легла	49	49	49	65	65	65
<i>Медицински центрове</i>	1	1	1	1	1	1
<i>легла</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории</i>	2	1	1	1	1	1
Други лечебни и здравни заведения	3	2	2	2	2	2
<i>легла</i>	25	25	25	25	25	25
Лекари - общо	55	53	51	66	58	58
Лекари по дентална медицина	11	14	15	14	9	9
Медицински специалисти по здравни грижи	58	56	54	66	68	73

Източник: по данни на НСИ

2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

На територията на общината функционира **Дом за пълнолетни деца с умствена изостаналост**, чиито капацитет от 50 места е напълно запълнен.

Услугите предоставяни в общността, които в миналото са се предоставяли в институционализирани обекти, както и социалните услуги от резидентен тип, са обобщени в следващата таблица.

Таблица 13. Социални услуги в община Попово

Услуга	Основни дейности на услугата	Капацитет	Брой настанени/използващи я лица
Център за социална рехабилитация и интеграция	Психологическа помощ и рехабилитация, логопедична помощ и рехабилитация, трудотерапия, социална рехабилитация, работа с роднини на потребителите, двигателна рехабилитация.	55	74
Център за обществена подкрепа	Консултации, повишаване на родителския капацитет и услуги, подпомагачи работата при реинтеграцията на децата, както и оказване на подкрепа на родителите и децата в период на реинтеграция; обучение на кандидат-осиновители; работа с младежи от ЦНСТ за подготовка за водене на самостоятелен живот; психологическа подкрепа.	30	30
Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ)	Осигуряване на 24 часова грижа, медицинско обслужване, социална и здравна рехабилитация, задоволяване на личните потребности, потребността от социални контакти и запълване на свободното време, помощ, подкрепа и закрила в среда, близка до семейната.	14	10
2 броя Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания (ЦНСТДБУ)	Осигуряване качество на живот, което гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко настанено дете/младеж в среда, близка до семейната чрез осигуряване на индивидуална грижа и подкрепа.	24	21
ЦНСТВХУИ	Предлагане на следните услуги, в среда, близка до семейната: хранене; здравни грижи; социална рехабилитация; обучителни и спортни дейности; достъп до медии и информация; работа посока непрекъсване на връзката с близките.	12	12
Защитени жилища – 2 броя	На потребителите в ЗЖ се предоставят следните услуги: здравни	18	17

Услуга	Основни дейности на услугата	Капацитет	Брой настанени/използващи лица
	грижи – профилактика, лечение и стоматологична помощ; рационално и пълноценно хранене с възможност те сами да определят менюто си; съдействие при поддържане на лична хигиена и хигиена на обитаваното пространство, социална рехабилитация – помощ в общуването и поддържане на социални контакти в/извън ЗЖ, съдействие и помощ при задоволяване на духовните потребности и организиране на свободното време – занимателна и функционална трудотерапия, посещения на културни мероприятия и институции, обучителни дейности, спортни дейности, трудови дейности (заетост), психологическа подкрепа – индивидуално и групово консултиране, достъп до информация чрез преса, телевизия, интернет.		

Източник: Община Попово, 2020 г.

Допълнително Община Попово предоставя услугата „Домашен социален патронаж“, която обслужва около 400 лица, предимно възрастни и такива с увреждания, които имат нужда от помощ в ежедневните си дейности – доставка на храна в дома, санитарно обслужване, социално-битово обслужване и социална рехабилитация.

Над 7% от населението на общината е с някаква форма на увреждане, като преобладават лицата с увреждания между 71 и 90% и тези между 50% и 70%. Това поставя под натиск действащата социалната система в общината.

Данните показват, че само за 2019 година официално са регистрирани 505 лица с увреждания между 50-71%, което представлява сериозен ръст спрямо предходната година.

Таблица 14. Лица по степен на увреждане към септември 2020 година и 2014 г. в община Попово

Степен на увреждане	2014 г. (брой)	30.09.2020 (брой)	Изменение
50 - 70,99%	112	645	533
71 - 89,99%	582	742	160
над 90%	205	279	74
над 90% с определена чужда помощ	210	124	-86
Общо	1109	1790	681

Източник: ДСП – Попово

Допълнителен натиск върху социалната система оказва и социално-икономическото състояние на населението, което получава различен по вид подпомагане.

Според данните от ДСП – Попово към 30.09.2020 г.:

- 219 лица и семейства се подпомагат с месечни помощи по реда на Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане (ППЗСП);
- 126 лица и семейства се подпомагат с целева помощ за отопление;
- 1685 семейства се подпомагат по реда на Закона за семейните помощи за деца.

По отношение на помощите за периода 2014-2020 г. се наблюдават следните тенденции:

- По реда на чл. 9 от ППЗСП е регистриран спад наполовина на подпомогнатите семейства (563 през 2014 г. и 219 към 30.09.2020 г.);
- Задържа се броят на лицата и семействата, които са подпомогнати с целеви помощи за отопление – средно 1 160 за периода 2014-2020 година;
- По реда на Закона за семейните помощи за деца не може да се установи устойчива тенденция за имащите право на семейните помощи.

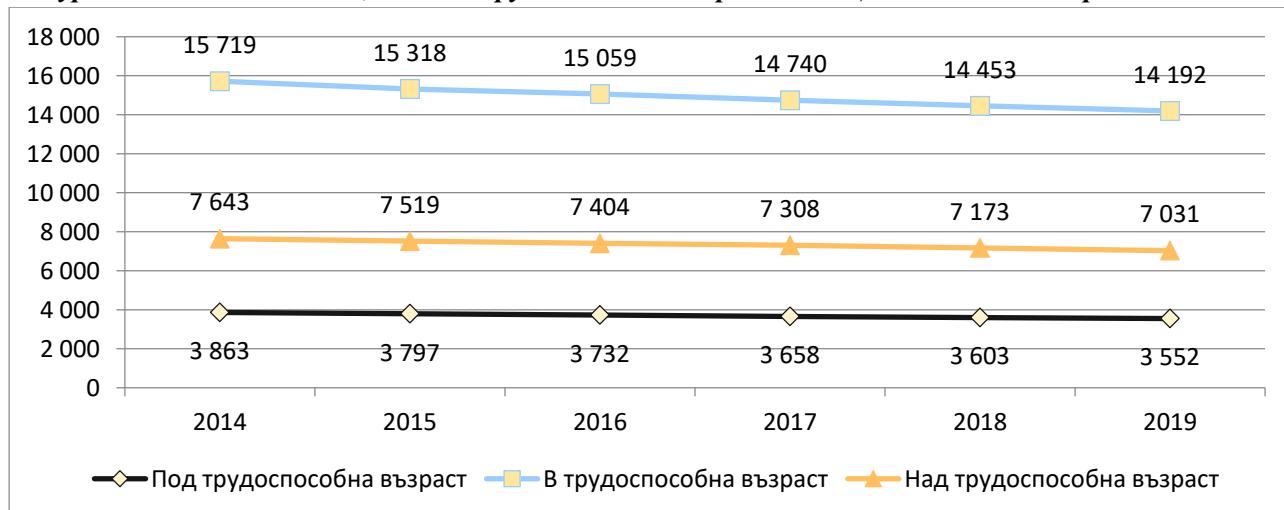
В момента страната ни е в процес по изготвянето на Националната карта на социалните услуги (очаква се до е готова до края на 2021 г.), която се очаква да помогне за избора на най-правилните „пакети“ социални услуги (на базата на задълбочени анализи), които ще се финансират от държавния бюджет. Този нов подход налага задълбочен анализ на предоставяните от общината социални услуги при изготвянето на стратегията за социалните услуги в общината за следващия период.

2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА

Изводите за демографското състояние в общината оказват влияние и върху трудовия пазар, защото намалява броят на хората в трудоспособна възраст. През 2019 г. те са 14 192 души, с което се регистрира спад от 1 527 човека (или -9,71%) спрямо 2014 г.

С подобни темпове намалява и населението в под трудоспособна възраст – 3 11 д. (8%). Това показва, че в бъдеще трудно ще се намират квалифицирани кадри за местната икономика и е възможно потенциалните инвеститори да предпочетат община Търговище.

Фигура 25. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Попово за периода 2014-2019

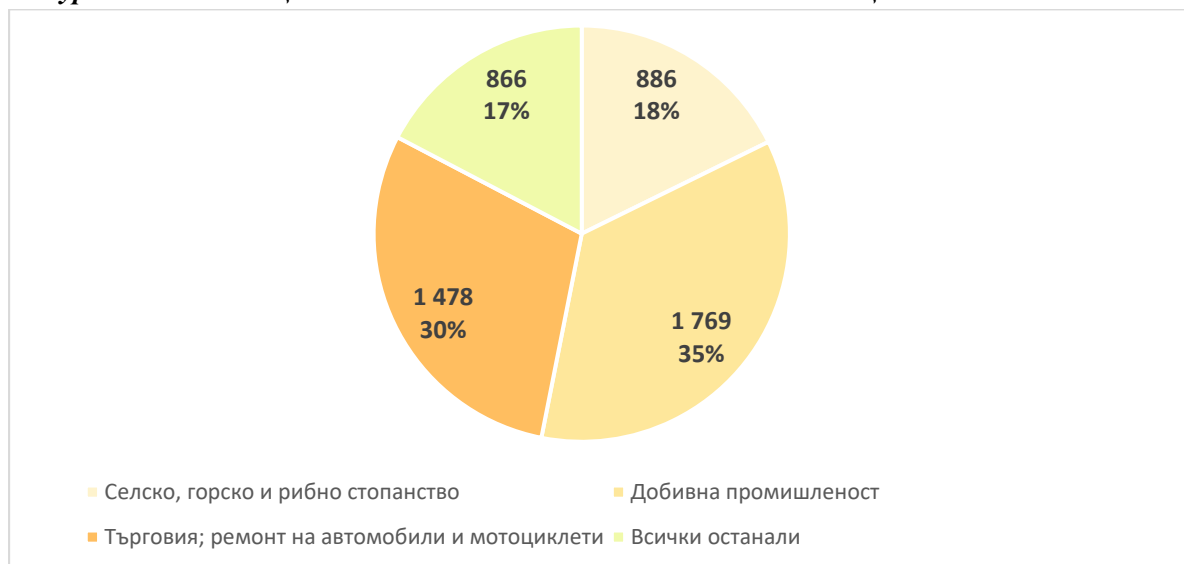
Източник: по данни на НСИ

Икономическа активност

Икономически активните лица са съвкупност от заетите на 15 и повече години и регистрираните в бюрата по труда.

Общият брой на заетите лица за 2018 г. е 4 999 д., като продължава тенденцията за намаляване броя на заетите в местната икономика. От тях 499 са заети в първичния (аграрен) сектор, а другите най-ангажиращи дейности са преработващата промишленост (1 769 д.) и търговията (1 478 д.).

Фигура 26. Заети лица по икономически дейности за 2018 г. в община Попово

Източник: по данни на НСИ

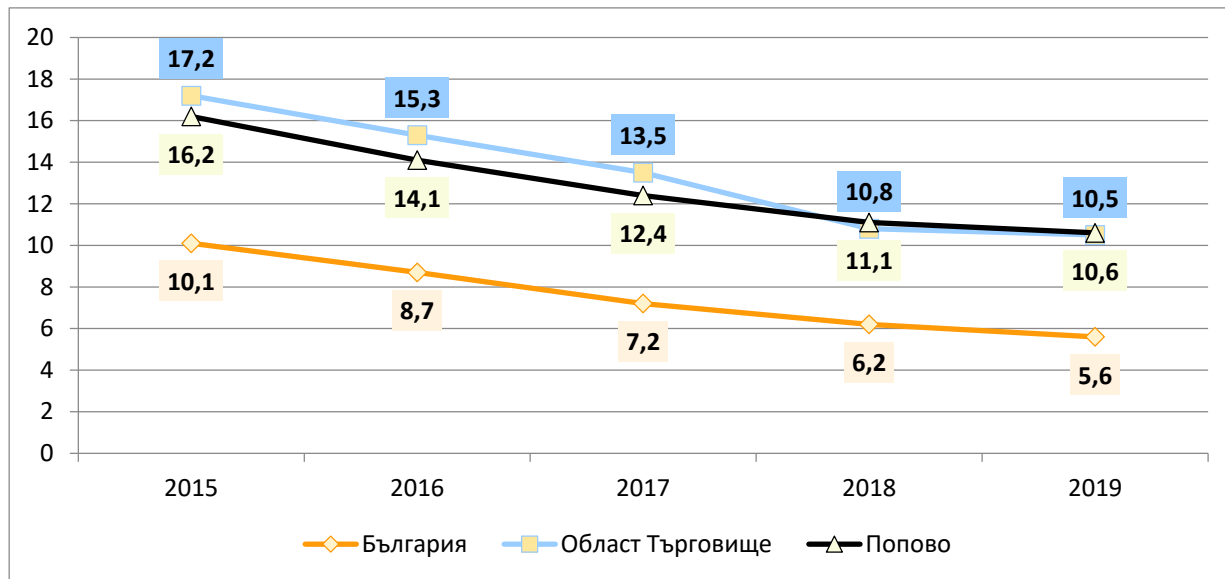
Бъдещето разпределение на заети в общината се очаква да бъде в същото съотношение и основните икономически дейности в Попово да са селското стопанство, преработващата промишленост и търговията.

Безработица

Броят на заетите в икономиката на община Попово оказва влияние върху нивото на регистрираната безработица в бюрото по труда. В периода 2015-2019 г. броят на регистрираните безработни намалява с близо 35% – 1 877 д. са регистрирани в 2015 г., а през 2019 г. те вече са 1 229 д.

В синхрон с нивата на област Търговище и България **безработицата в община Попово намалява** непрекъснато, докато през 2019 г. тя вече е **10,6%**, съизмерима със средната за областта, но около 2 пъти по-висока от средното за страната.

Фигура 27. Средногодишна безработица в община Попово и по административни нива за периода 2015-2019 г.

Източник: по данни на Агенция по заетостта и дирекция „Бюро по труда“ – Попово

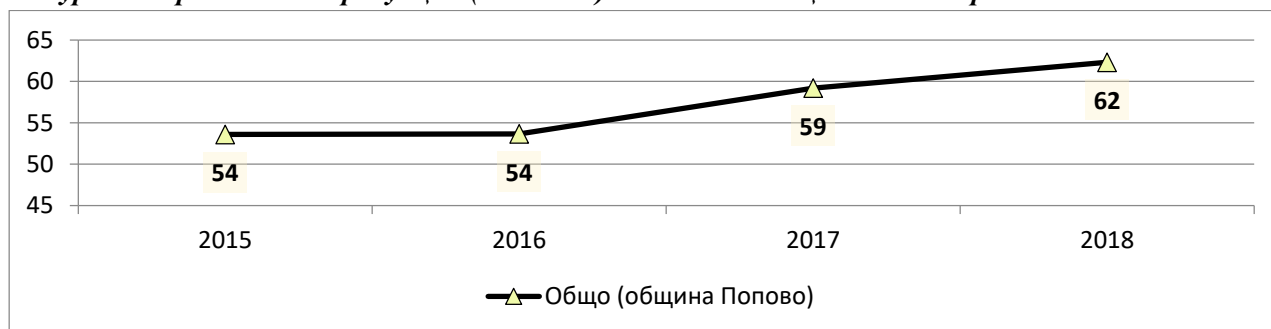
* Забележка: показателят се определя се като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64 г., установено при Преброяване 2011 г.

2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

Значителната конфиденциалност на данните не позволява разкриването на тенденциите по икономическите дейности и сектори, но за периода **2015-2018 година** се отчита общо **увеличение на произведената продукция от 1 зает в икономиката на община Попово**. Докато през 2015 г. средно 1 зает е произвеждал продукция на стойност 54 хил. лв. годишно, то за 2018 г. сумата вече е 62 хил. лв.

Фигура 28. Произведена продукция (в хил. лв.) на 1 зает в общината за периода 2015-2018 г.

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

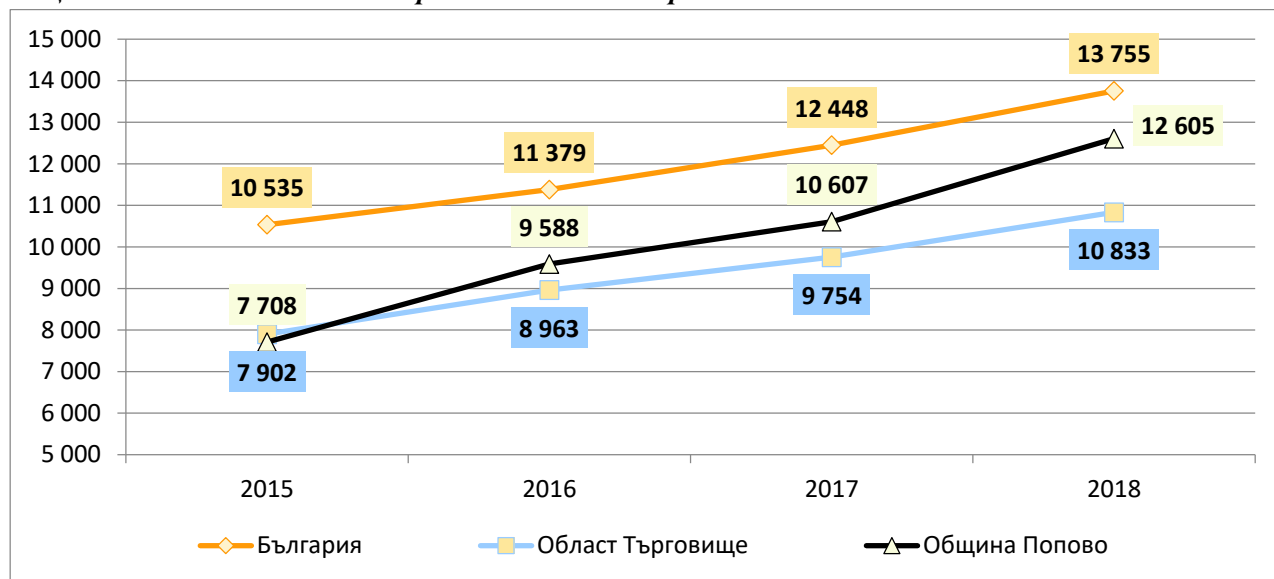
2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Намаляването на безработицата, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дава възможност доходите на населението също да растат.

Само за периода 2015-2018 г. средната годишна заплата в общината се е повишила с приблизително 4 900 лв. и през последната година достига 12 605 лв. **Ръстът на заплатата е значително по-висок от темповете за България и област Търговище**. Това позволява през

2018 година средната годишна заплата в общината да надвишава тази в областта и да се доближи до средните нива за България.

Фигура 29. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Попово и по административни нива за периода 2015-2018 г.

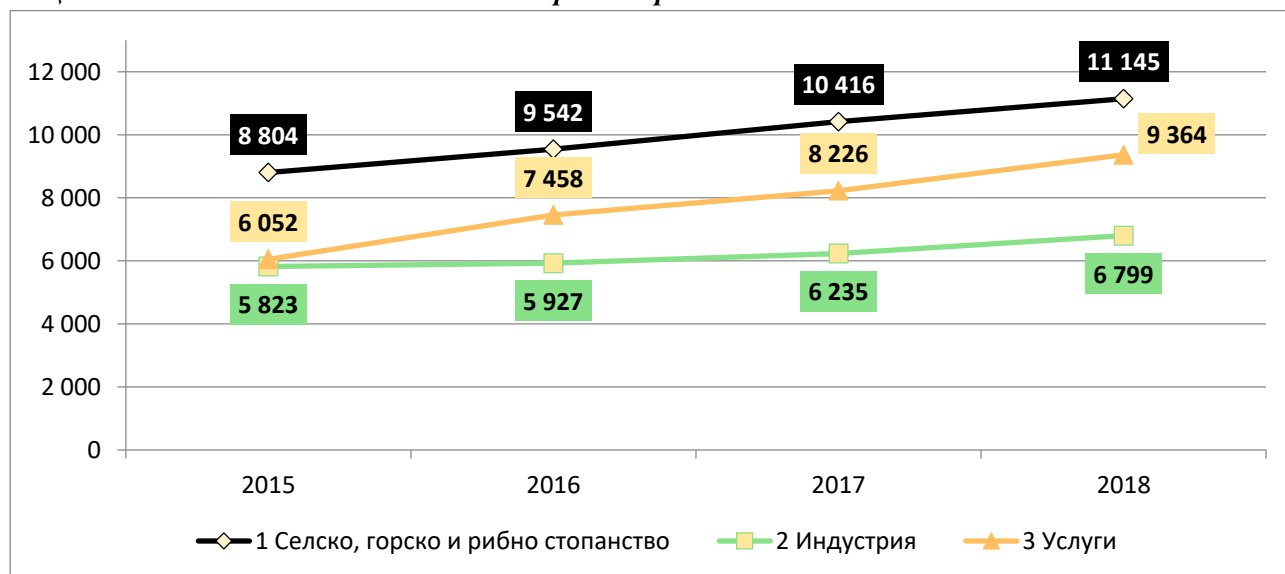

Източник: по данни на НСИ

Прегледът на възнагражденията по основните сектори в икономиката отчетливо показва, че най-големи възнаграждения се получават в аграрния сектор (11 145 лв. за 2018 г.), следван от този на услугите (9 364 лв.) и индустриалния (6 799 лв.).

Възнагражденията по икономически дейности също имат големи разлики. При най-добре платената икономическа дейност в общината „търгови и ремонт“ годишната заплата достига 20 396 лв., докато при най-ниско платената („строителство“) – 6 414 лв.

Фигура 30. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Попово и по икономически сектори за периода 2015-2018 г.

Източник: по данни на НСИ

Забележка: В стойностите за вторичния и третичен сектори не се включват стойностите, за които данните са конфиденциални.

2.3.8. СПОРТ

Част от системата на обществено обслужване е спортната инфраструктура в община Попово. Поради тази причина Общинската администрация е частично ангажирана към развитието ѝ и към поддръжката на спортните съоръжения общинска собственост. Спортните дейности в общината се извършват предимно в общинския център. На територията на общината са регистрирани 10 спортни клуба и организации в тематични видове спорт.

Регистрираните спортни клубове на територията на общината са описани в следващата таблица.

Таблица 15. Регистрирани спортни клубове по вид спорт и местоположение

Спортен клуб	Вид спорт
Волейболен клуб „Попово 09“ гр. Попово	Волейбол
Волейболен клуб „Черноломец-Попово 98“ гр. Попово	Волейбол
Автомобилен спортен клуб „Топ тим“ гр. Попово	Автомобилен спорт
Спортен клуб по тенис на маса „Роса-1“ гр. Попово	Тенис на маса
Футболен клуб „Черноломец 1919“ гр. Попово	Футбол
Футболен клуб „Хан Кардам“ с. Кардам, общ. Попово	Футбол
Спортно-стрелкови клуб „Артемида“ гр. Попово	Спортна стрелба
Поповско колоездачно дружество „Стрела“ гр. Попово	Колоездене
Спортен клуб за детски-юношески футбол „Черноломец 2017“ гр. Попово	Футбол
Туристическо дружество „Черноломец“	Планинарство

Източник: Община Попово

Основните спортни инфраструктурни обекти в общината са Градския стадион „Стамо Костов“ с капацитет от 1962 места, волейболната зала „Тодор Янев“ и един обект за спортна стрелба. Останалите съоръжения са физкултурните салони в училищата, чието състояние е добро.

За подобряване състоянието на градския стадион Общината изпълнява проект „Реконструкция на южна трибуна (сектор В) в Спортен комплекс – парк „Градска градина“, гр. Попово“, който се финансира чрез МИГ Попово.

Таблица 16. Спортни обекти в община Попово, капацитет и състояние

Вид на обекта (стадион, спортна площадка и др.)	Населено място	Капацитет (площ, бр. места)	Физическо състояние (отлично, добро, лошо, незадоволително)
Градски стадион „Стамо Костов“	Гр. Попово	1962 бр. места	Незадоволително
Волейболна зала „Тодор Янев“	Гр. Попово		Отлично
Обект за спортна стрелба	кв. Сеячи, гр. Попово		Лошо
Физкултурен салон – Професионална гимназия „Хр. Ботев“	гр. Попово		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Н. Й. Вапцаров“	гр. Попово		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Св. Кл. Охридски“	гр. Попово		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Отец Паисий“	с. Водица		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	с. Зараево		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Хр. Ботев“	с. Ломци		Добро
Физкултурен салон – ОУ „Хр. Ботев“	с. Садина		Добро

Вид на обекта (стадион, спортна площадка и др.)	Населено място	Капацитет (площ, бр. места)	Физическо състояние (отлично, добро, лошо, незадоволително)
Физкултурен салон – ОУ „А. Страшимиров“	с. Светлен		Добро
Физкултурен салон – ОУ „В. Левски“	с. Славяново		Добро
Физкултурен салон – Професионална гимназия по техника и лека промишленост	гр. Попово		Добро
Физкултурен салон – Професионална гимназия по селско стопанство „Н. Пушкиров“	гр. Попово		Добро

Източник: Община Попово

2.3.9. ИЗВОДИ

Проблеми

- Застаряване на населението;
- По-лош отрицателен естествен прираст, отколкото за областта и страната;
- По-неблагоприятен отрицателен механичен прираст спрямо област Търговище и страната;
- Засилена миграция на хората в активна възраст;
- Изчерпан капацитет на местата в яслите;
- Увеличаващ се брой на лицата с увреждания;
- Намаляващ брой на лицата в трудоспособна възраст.

Потенциали

- Наличие на свободни места в детски градини;
- Нисък процент на отпадналите ученици от образователната система;
- Наличие на професионални училища, които могат да подготвят кадри за местната икономика;
- Наличие на болница за активно лечение;
- Увеличаваща се производителност на работещите;
- Намаляваща безработица, което показва че има възможности за работа в общината;
- Увеличаващи се доходи на месното население;
- Добро състояние на спортните обекти.

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

Въпреки че община Попово е „заклучена“ в един своеобразен триъгълник от основни транспортни оси, единственият транспортен коридор с национално значение, който се очаква да премине през нея е трасето на бъдещата АМ „Хемус“.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

През територията на общината преминава само един второкласен път II-51, който свързва областите Русе, Търговище и Разград и прави връзката с Републикански пътища I-5 и I-2, част от основната и разширена система на европейската пътна мрежа (TEN-T).

Делът на второкласните и третокласните пътища, които осигуряват транспортен достъп до главните транспортни направления, е общо 42,4%, т.е. по-висок от този на второкласната и третокласната пътна мрежа за страната (42,1%) и за област Търговище (38%). Висок е делът на местни (общински) пътища (57,6%), т.е. областта се обслужва преобладаващо от пътища с регионално значение, при това голяма част от тях - прекатегоризирани четвъртокласни, чието състояние обикновено е лошо.

Третокласната пътна мрежа е представена от:

- Път III-202 (Русе-Цар Калоян)-Щръклево-Кацелово-Опака-Попово) с дължина 9,698 км. Пътят е най-кратката връзка между община Попово и община Опака (област Русе).
- Път III-204 (о.п. Разград-Ломци-Попово-Славяново-Долец-Добротица-/В. Търново-о.п. Омуртаг) с дължина 39,287 км. Това е най-краткият път между градовете Попово и Разград, осигурява връзка с областите Разград и Силистра и е най-краткият път от област Разград по направление Бяла, Плевен, София. Пътят е с изключително интензивно движение предимно на товарни автомобили и автобуси от направлението Силистра-Кубрат-Разград. Това е най-натовареният третокласен път в област Търговище.
- Път III-409 (О.п. Омуртаг-Априлово-Светлен) с дължина 14,7 км. Пътят е най-кратката връзка в южна посока с община Омуртаг и път I-4.
- Път III-513 (О.п. Попово-(Попово-Ломци) с дължина 1,6 км. Пътят служи за връзка между път II-51 Бяла-Попово-(о.п. Разград-о.п. Шумен) и III-204 (о.п. Разград-Попово-Добротица-(Велико Търново-о.п. Омуртаг) като служи за обход на гр. Попово от изток.
- Път III-2002 (Цар Калоян-Костаденец-Захари Стояново-Съдина-Зараево-Попово) с дължина 27,7 км. Пътят осигурява най-късата връзка с път I-2.
- Път III-4009 (о.п. Омуртаг-о.п. Търговище/-Лиляк-Александрово-Пресиян-Горна Кабда-Долна Кабда-(о.п. Омуртаг-Априлово) с дължина 5 км. Пътят свързва община Попово директно с гр. Търговище, като по този начин намалява трафика по път I-4.

Общинската пътна мрежа в Попово е с обща дължина от 180,45 км., като нейното общо състояние е добро според оценката на Общинска администрация и възприетите критерии за оценка. Тя осигурява основната връзка между населените места в общината. Ежегодно по нея се извършват текущи, аварийни и планови ремонти, които поддържат доброто ѝ ниво.

Таблица 17. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища

Път №	Път	Дължина (км)	Състояние	Необходимост от реконструкция
RAZ1111	/ III - 204, Разград - Благоево / - Граница общ.(Разград - Попово) - Еленово - Дриново - / III - 204 /	12,000	задоволително	да (има готов технически проект)
TGV1121	/ III - 202, Гагово - Попово / - Паламарца - ученически лагер	10,000	частично добро	да

Път №	Път	Дължина (км)	Състояние	Необходимост от реконструкция
TGV1123	/ III - 204, Благоево - Попово / Ломци - Садина / III - 2002 /	8,400	частично добро	да
TGV1127	/ III - 204, Ломци - Попово / - Кардам - / III - 204 /	2,600	добро	не
TGV1128	/ II - 51, Водица - Светлен / Попово - кв. Сеячи - кв. Невски / II - 51 /	7,100	лошо	Да (има готов технически проект)
TGV1137	/ II - 51, Копривец - Попово / Водица - Цар Асен - Граница общ.(Попово - Две могили) - Могилино - Баниска / RSE1082 /	14,000	задоволително	да
TGV1138	/ TGV1137, Водица - Цар Асен / Водица - Осиково	7,300	добро	не
TGV1139	/ II - 51, Водица - Попово / - Ковачевец	2,000	незадоволително	да
TGV1141	/ II - 51, Попово - Дралфа / - Глогинка - Граница общ.(Попово - Търговище) - Кошничари - Росина - / II - 51 /	7,700	частично задоволително	да
TGV2101	/ III - 202, Горско Абланово - Опака / Крепча - Голямо Градище - Граница общ.(Опака - Попово) - Цар Асен / TGV1137 /	3,900	много добро	не
TGV2120	/ III - 202, Опака - Попово / Гагово - Паламарца / TGV1121 /	3,400	добро	не
TGV2122	/ III - 2002, Садина - Зараево / - Козица - / III - 204 /	6,600	без асфалтова настилка	да
TGV2124	/ III - 2002, Захари Стояново - Зараево / Садина - Граница общ.(Попово - Опака) - Люблен - Гърчиново / TGV1100 /	5,100	лошо	да
TGV2125	/ III - 204, Благоево - Попово / Ломци - Еленово - Граница общ.(Попово - Търговище) - Маково / RAZ1089 /	9,000	частично добро и лошо	да (има готов технически проект)
TGV2129	/ III - 204, Попово - Славяново / Медовина - Посабина / TGV2130 /	3,900	задоволително	да
TGV2130	/ III - 204, Попово - Славяново / - Посабина - / II - 51 /	10,500	без асфалтова настилка	да
TGV2133	/ TGV3132, Славяново - Бракница / - Горица - Манастирица - Граница общ.(Попово - Стражица) - / VTR2283 /	9,600	задоволително и лошо в свлачищен участък от с. Манастирица до граница община	да (има готов технически проект за участъка от с. Манастица до граница Община)
TGV2134	/ III - 204, Попово - Долец / Славяново - Баба Тонка - / TGV2135 /	7,500	задоволително	да
TGV2135	/ III - 204, Славяново - Долец / - Иванча - Граница общ.(Попово - Антоново) - Пиринци - Семерци - / III - 204 /	6,200	задоволително и лошо	да
TGV2140	/ II - 51, п.к. Ковачевец - Попово / - Ковачевец - Граница общ.(Попово - Опака) - / TGV2101 /	10,000	без асфалтова настилка	да

Път №	Път	Дължина (км)	Състояние	Необходимост от реконструкция
TGV2143	/ III - 409, Априлово - Светлен / - Звезда	3,400	задоволително	да
TGV3126	/ TGV1123, Ломци - Садина / - Помощица - / TGV1123 /	3,200	частично добро и задоволително	да
TGV3131	/ III - 204, Славяново - Долец / - / III - 409 /	4,500	без асфалтова настилка	да
TGV3132	/ III - 204, Попово - Долец / Славяново - Браќница	8,400	задоволително	да
TGV3136	/ III - 204, Славяново - Долец / - Берковски	1,300	задоволително	да
TGV3142	/ II - 51, Попово - Дралфа / - Заветно	1,700	частично добро и задоволително	да
TGV3144	/ III - 4009, Долна Кабда - Априлово / - Марчино	2,000	добро	да
TGV3145	/ III-204, Ломци – Попово/ - м. Маринкалъка	6,600	частично добро	да
TGV3147	/ III-409/ Априлово - м. Керчана	2,550	задоволително	да

Източник: Община Попово, 2020

Като цяло транспортната достъпност до и във общината е на много добро ниво.

Железопътен транспорт и инфраструктура

Железопътният транспорт в общината е представен от жп линията „София – Варна“, която осигурява пряка връзка със съседните общини и области по протежението ѝ. В рамките на общината са разположени 5 броя спирки и 3 железопътни гари (две в гр. Попово и една в село Славяново). Жп линията осигурява връзката по направлението „изток-запад“, докато „север-юг“ остава достъпно само от автомобилен транспорт.

2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ) И ВЕИ

Електроенергийна инфраструктура

Електроснабдяването на община Попово се осъществява от електроенергийната система на Република България. Всички населени места от общината са електрифицирани. Като цяло електроразпределителната система е реконструирана и поддържана на добро равнище.

На територията на общината са построени подстанции **110/20 kV „Попово“** за нуждите на комунално-битовия сектор и промишлеността и **110/27,5 kV, „Славяново“** само за нуждите на БДЖ.

Въздушните електропроводи 110kV, с които има връзка подстанция 110/20 kV „Попово“ са 4 броя и са в добро техническо състояние: **ВЛ „Росина“ 110kV** рехабилитиран през 2004 г., свързва подстанция „Попово“ с подстанция „Търговище 1“, **ВЛ „Калето“ 110kV** – рехабилитиран 1998 г. – свързва подстанция Попово с подстанция Стражица, **ВЛ „Кардам“ 110kV** – рехабилитирана след 2006 г. свързва подстанция „Попово“ с подстанция Разград и **ВЛ „Антола“ 110kV** – свързва подстанция Попово с Тягова подстанция „Славяново“.

Електропроводната мрежа средно напрежение 20 kV е изградена на лъчист принцип с частично резервиране от съседните общини (подстанции). Общата дължина на въздушните ел. проводни средно напрежение в общината е 481 км., въздушни мрежи ниско напрежение – 558,1 км. Кабелните линии ниско напрежение са 77,8 км. Броят на трафопостовите е 279 с 303 трансформатора с обща инсталирана мощност 376 MW. Като цяло електроразпределителната

система в годините след 1980 год. до момента е реконструирана и изградена на много добро равнище. Повишена е в механично отношение на стълбовата част и арматурите, а така също и електрически добре оразмерена по отношение на проводниковата част, за което най-добра атестация са значително спадналият брой на аварията и смущенията. Кабелна мрежа 20kV има в град Попово и частично в селата Светлен, Медовина, Славяново и Водица, а в останалите населени места на общината е въздушна с отделни кабели. Тя притежава необходимата преносна възможност с **резерв на места до 40%**. Основната част от кабелната мрежа 20 kV е изградена с кабели, сух тип с полиетиленова изолация. Кабелите с хартиено-маслена изолация са вече напълно подменени. Електроенергийната мрежа в промишлената зона на града е развита добре и е обезпечена с необходимата преносна мощност.

В най-южната част на общината, в землището на с. Конак, транзитно преминават два въздушни електропровода от преносната мрежа на ЕСО – ВЛ220kV „Тича“ и ВЛ400kV „Отечество“, които нямат отношение към електроснабдяването на общината. Два електропровода преминават в направление изток-запад, като навлизат в землището на с. Конак около 100 м от южната граница на общината.

Възобновяеми източници на енергия

От възобновяемите източници на енергия **най-голям потенциал за използване има слънчевата енергия**. Съгласно картата за теоретичния потенциал на слънчевата радиация в България, община Попово попада в обхвата между 1500-1550 kWh/m² на година. Областната стратегия за развитие на област Търговище предвижда 11 проекта с обща мощност от 12,42 MW. През последните години се увеличават и разрешителните за изграждане на соларни панели както за лично потребление, така и със стопанско предназначение. Слънчеви инсталации могат да се разполагат по плоските покриви на публичните сгради.

Територията на община Попово попада в зона, която е с **нисък потенциал за технологично използване на вятърната енергия**.

Ниските **водни количества** в община Попово **не позволяват изграждането на ВЕЦ-ове**, а и не би било целесъобразно, заради намаляващо ниво на реките и язовирите в България през последните години.

В община Попово има **значителен потенциал за добив на енергия от биомаса**. Това се дължи на развития аграрен сектор и отпадъците (източник на суровина), които се генерират от него.

Газоснабдяване (газопреносна и газоснабдителна мрежа)

През територията на община Попово (землищата на гр. Попово, с. Осиково, с. Водица, с. Ковачевец, с. Паламарца, с. Гагово, с. Кардам, с. Дриново, с. Ломци, с. Еленово и с. Тръстика) преминава северният полупръстен на националната газопреносната система на Република България. Газопроводът в участъка, преминаващ през територията на община Попово, е изграден от стоманени тръби ф700 и е с обща дължина 37 км, а максималното работно налягане е 54 bar. Съпроводен е с комуникационна мрежа и електрохимична защита – 3 бр. катодни станции на територията на общината. От този участък на северния полупръстен на националната газопреносната система има две отклонения – към гр. Русе и към гр. Попово.

Отклонението към гр. Попово е изградено от стоманени тръби ф108 и е с дължина 5 км, а максималното работно налягане е 54 bar. Отклонението завършва с АГРС „Попово“, с което е осигурен необходимият дебит на природен газ за нуждите на града, а именно 20000 nm³/час.

На територията на община Попово с природен газ е захранен само гр. Попово. Има изграден газопровод до оранжерииите в землището на с. Кардам, но самото населено място не е газоснабдено.

Очаква се в следващите години все повече битови и стопански обекти да се присъединят към мрежата.

2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА

Водопреносна и водоснабдителна мрежи

Всички населени места в общината са водоснабдени, а по данни на НСИ няма жители, които да са на режим на водоподаване.

Районът на община Попово се характеризира с липса на плитки подпочвени води. Поради крайно ограничените водоизточници на територията на общината недостигът на вода се покрива чрез използването на външни водоизточници. Водоснабдяването на населението в селата е предимно от местни водоизточници.

Наличните подземни водни ресурси от пукнатинно-пластов, карстов и грунтов тип се използват за промишлено и битово водоснабдяване чрез направени в миналото сондажи, но не са в състояние да задоволят напълно нуждите на потребителите. Това налага използването на допълнителни водоизточници, намиращи се извън границите на общината.

За голяма част от населените места е осигурено алтернативно водоснабдяване от повече от един водоизточник. Около 70% от водопроводите са азбесто-циментови, а останалите са стоманени, стоманобетонени, PVC и полиетиленови. Водопроводите са експлоатирани в порядъка от 50 до 70 години, т.е. те са в края или надвишават амортизационния си срок, което води до над 60% загуба на вода при преноса ѝ.

96% от добиваната вода е с много добри качествени показатели. За качеството на водата се извършва мониторинг (постоянен и периодичен), съгласно Наредба 9 от 16.02.2001 г. за качество на водата, предназначена за питейно-битово нужди.

Канализационна мрежа и ПСОВ

От всички населени места в общината единствено в град Попово канализационната система е в по-завършен етап на изграждане. В останалите населени места се използват септични ями, попивни кладенци или директно заустване в близък приемник.

2.4.4. ИЗВОДИ

Проблеми

- Висок дял на общинските пътища, които обичайно са в лошо състояние;
- Улиците в населените места имат нужда от ремонт;
- Силно амортизирана водоснабдителна система, имаща нужда от рехабилитация;
- Високи загуби на вода при преноса ѝ, включително по поливните съоръжения;
- Липсва канализационна мрежа в селата в общината, водещо до директно заустване на отпадъчни води в реките.

Потенциали

- Изграждане на АМ „Хемус“;

- Общината е заключена между основни транспортни коридори, даващи възможност за бърз транспорт на стоки и хора;
- Използване на жп трасето „София-Варна“ за превоз на товари и пътници;
- Достатъчно капацитет на електроенергийната мрежа за присъединяване на нови потребители, вкл. индустриални;
- Потенциал за използване на ВЕИ (предимно слънчева енергия);
- Развита газоразпределителна мрежа за битови и стопански потребители.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

На територията на община Попово не съществуват постоянни станции за мониторинг на околната среда от националната система за мониторинг. Най-близката станция е в гр. Шумен и данните от нея не могат да бъдат използвани за формулиране на относими за община Попово изводи.

Предвид природно-географските особености на общината може да се каже, че качеството на атмосферния въздух отговаря на пределно допустимите норми.

Съгласно годишните регионални доклади за състоянието на околната среда, замърсяването на въздуха се дължи основно на ФПЧ₁₀, които се генерират от използването на „твърди“ горива в бита – дърва и въглища, особено през зимния (отоплителен) сезон. За регистрираните наднормени стойности през зимния сезон на ФПЧ „допринасят“ и запрашените улични платна, автомобилният транспорт и метеорологичните условия. През годините се наблюдава непрекъснато нарастване на броя на автомобилите, движещи се по пътните артерии. В тази връзка е необходимо да се отбележи завишаването на необходимото време за достигане на устойчив режим на работа на ДВГ на автомобилите, вследствие на понижените температури през зимата. При работа на ДВГ до достигане на оптимален температурен режим, емисиите (СхНх; СО; сажди) в изгорелите газове нарастват и в резултат на непълно изгаряне на постъпилата в цилиндрите гориво-въздушна смес. През летния сезон се наблюдават устойчиво по-ниски стойности на замърсителите, като се регистрират единични завишени стойности, формирането на които се дължи на възникнали локални източници.

2.5.2. ВОДИ

Повърхностни води

Основното водно течение, преминаващо през общината е река Черни Лом (съставяща на река Русенски Лом, десен приток на Дунав). Неин основен приток е р. Поповски Лом, която преминава през общинския център.

В североизточната част на общината, от югоизток на северозапад през селата Ломци, Садина и Захари Стояново в широка долина протича част от горното и част от средното течение на река Малки Лом (ляв приток на р. Бели Лом).

На югозапад, по границата с общините Антоново и Стражица в дълбока, силно залесена, каньоновидна долина протича част от средното течение на Голяма река (десен приток на Стара река, от басейна на Янтра).

Община Попово попада в територията на Дунавския водосборен басейн, с център за управление – гр. Плевен. А водните тела се отнасят към поречието на р. Русенски Лом.

На територията на общината са изградени **множество микроязовири** (Ломци, Зараево, Еленово Каваците, Кослето, Посабина, Водица, Бойка и др.) със средна площ между 50 и 80 дка, чиито води се използват за предимно за напояване и рибовъдство.

Таблица 18. Списък на микроязовирите в община Попово

Язовир	Населено място	Наемател/Собственик	Общ обем Куб.м.	Завир. Площ дка
Каваците	Попово	Община Попово	2 618 000	560
Калето	Попово	Рибопроизводство	1 836 000	423
Ломци	С. Ломци	Нап. системи	3 330 000	600
Батица	Ковачевец	Общината	741 000	147
Посабина	Посабина	Общината	254 000	73
Гагово	Гагово	Общината	12 4 000	65
Водица	Водица	Общината	270 000	215
Зараево	Зараево	Рибопроизводство	650 000	112
Помощица	Помощица	Общината	280 000	93
Еленово	Еленово	Общината	590 000	91

Източник: ОУПО Попово

Съгласно годишните доклади за състоянието на околната среда общото състояние на повърхностните води в общината е добро, като през последните години данните от проведения мониторинг не показват съществени отклонения от характерните стойности. Положително въздействие върху състоянието на водите оказва подобряването на канализационните и пречиствателните съоръжения за отпадъчни води и най-вече въведените в експлоатация през 2012 г. ГПСОВ Попово. Това се потвърждава и от действащия в момента План за управление на речните басейни 2016-2021 г. в Дунавски район, в който всички повърхностни водни тела са оценени в добро или отлично количествено състояние.

Хидромелиорации

На територията на община Попово има добре изградена и ефективна напоителна система. Основните култури, които се напояват са зеленчуци, царевица за зърно, хибридна царевица, слънчоглед, тютюн и трайни насаждения – малини, ягоди и овощни градини.

Площите, които са определени като годни за напояване, с някои изключения, са в сравнително добро техническо състояние. Иригационните съоръжения се нуждаят основно от ремонти, включващи възстановяване на тръбопроводи, хидранти, шахти и други елементи от разпределителната мрежа. Друга част от полетата и каналната мрежа се нуждаят от реконструкция с оглед намаляване загубите на вода (достигаща до 80%) и повишаване ефективността на системата.

Развитието на хидромелиорациите е една от решаващите предпоставки за изграждане на ефективен и конкурентоспособен аграрен сектор. Имайки предвид тенденцията на увеличаване използваемостта на поливните площи, увеличаването на инвестициите в напояването е крайно необходимо. Това ще допринесе за подобряване техническото състояние на хидромелиоративния фонд, от което общината безспорно се нуждае.

Подземни води

На територията на община Попово е обособено водно тяло с код BG1G0000J3K051 (Карстови води в Малм-Валанжския басейн), като от него се черпи вода предимно за собствени нужди. За тази цел към 2016 г. са регистрирани над 3 125 кладенеца. Резултатите от анализите на водата в подземното водно тяло, направени в мониторинговите пунктове, публикувани в годишните доклади за състоянията на околната среда, показват добро химично състояние.

Съгласно действащия в момента План за управление на речните басейни 2016-2021г., всички подземни водни тела са оценени в добро количествено състояние.

Минерални води

На територията на община Попово натурална минерална вода се добива от минерален водоизточник Сондаж № P2 „Водица“, находище на минерална вода „Район Североизточна България“ – „малмоваланжски водоносен хоризонт“ в землището на с. Водица.

Натуралната минерална вода може да се използва за:

- питейно балнеолечение и балнеопрофилактика;
- трапезни цели като натурална минерална вода, включително и газирана.

В приетия ОУПО се предвижда **минерален извор „Водица“ да се развива в посока питейно балнеолечение и балнеопрофилактика.**

2.5.3. ПОЧВИ И ЗЕМНИ НЕДРА

Почвите в община Попово са предимно черноземи, кафяви горски и алувиално-ливадни с техните разновидности, подходящи за отглеждане на зърнено-хлебни, зърнено-фуражни и технически култури, зеленчуци, лозови и овощни насаждения.

Прегледът на годишните доклади за състоянието на околната среда показва, че продължава тенденцията за намаляване замърсяването на почвите. Това се дължи както на по-строгия контрол, упражняван от РИОСВ – Шумен, така и от намаляване използването на силно токсични пестициди и торове в селското стопанство. В резултат на това почвите в пунктовете от Националната система за мониторинг сочат, че **почвите на територията на общината са едни от най-незамърсените в страната.**

2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ

Програмата на Регионална лаборатория – Шумен не включва радиологичен мониторинг на околната среда, поради което е невъзможно да се правят анализи за гама фона в община Попово.

Шум

В съвременния свят шумът е един от най-разпространените замърсители на околната среда. Проблемът с шумовото замърсяване става все по-голям, особено за големите градове. Източниците на шум могат да бъдат обособени в две основни групи – промишлен и транспортен.

Конкретно за община Попово източниците на шум са свързани с вътрешноградския и транзитно преминаващ автомобилен транспорт. Въздействие оказват различните дейности на населението – работилници, търговски обекти и др. Големите промишлени източници са разположени в съществуващи индустриални зони.

Анализът на данните към ИТСП на Североизточен район твърдят, че в гр. Попово нивата на шум са високи в централната градска част „поради нарастващия трафик на моторни превозни средства, остарелия автомобилен парк, натоварването на пътни артерии с по-малка проходимост“.

РИОСВ – Шумен планово извършва измервания на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда. При тези проверки в община Попово не констатирани превишаване на пределно допустимите норми, съгласно *Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.*

Може да се обобщи, че **в общината нивото на шум е отлично за човешкото здраве.**

2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ

На територията на община Попово са декларирани три територии според Закона за биологичното разнообразие, част от националната екологична мрежа. Тяхната площ е незначителна спрямо общата площ на общината. Зоните са Голяма река, Ломовете (която е защитена зона по директивите за местообитанията и птиците) и Островче. Те са разположени по периферията на територията на общината – южна, източна и северна.

Единственото населено място, което попада изцяло в защитена зона е село Захари Стояново. Това значително ограничава пространственото му развитие, включително и разполагането на производствени мощности. От друга страна това създава потенциал за развитието му в екологична и туристическа посока, при спазване ограниченията на зоната.

В обхвата на мрежата НАТУРА 2000 попада и село Иванча, което със своите вековни гори, водопади и изградена екопътека може да се развие като природозащитен център с регионално значение.

На територията на община Попово **няма защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии.**

Таблица 19. Защитени територии и зони в община Попово

Наименование (код в регистъра)	Категория	Площ (ха)	Населено място (землище)	Цел на обявяване (опазване)
Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие				
Голяма река (BG0000432)	33 по директивата за местообитанията	7 451,74	с. Баба Тонка, с. Берковски, с. Бракница, с. Горица, с. Долец, с. Иванча, с. Конак, с. Манастирица	
Ломовете (BG0000608)	33 по директивата за местообитанията	32 488,93	с. Захари Стояново	
Ломовете (BG0002025)	33 по директивата за птиците	33 451,22	с. Захари Стояново	1. Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за

Наименование (код в регистъра)	Категория	Площ (ха)	Населено място (землище)	Цел на обявяване (опазване)
				постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние; 2. Възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.
Островче (BG0000173)	33 по директивата за местообитанията	6 749,19	с. Дриново, с. Еленово, с. Ломци, с. Тръстика	

Източник: Регистър на защитените територии и защитените зони в България

Към момента защитените зони „Ломовете“ (BG0000608) и „Островче“ (BG0000173) не са обявени със заповеди с наложени режими и ограничения съгласно Закона за биологичното разнообразие.

2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, е от голяма значимост. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството или в селското стопанство.

За провеждане на целенасочена политика по отношение на отпадъците Община Попово има изготвена Общинска стратегия за опазване на околната среда и управление на отпадъците за периода 2014-2020 г., както и Програма за управление на отпадъците (и двата документа следва да бъдат актуализирани). Съгласно анализите в тях, генерираните отпадъци в общината са основно битови. Изхвърлят се също така и смесени неопасни отпадъци от домакинствата, растителни отпадъци от поддържане на зелените площи, парковете, градините и строителни отпадъци.

Организираното сметосъбиране и сметоизвозване в община Попово обхваща всички населени места на територията ѝ. В общината функционира и система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, която обхваща около половината населени места.

Община Попово членува в Регионално сдружение за управление на отпадъците, заедно с Община Търговище. През 2018 г. е спряно депонирането на битови отпадъци в регионалното депо поради изчерпване на капацитета му. Това налага събирането и съхранението на смесения битов отпадък на определена за това целта площадка в гр. Попово, което крие потенциални рискове за околната среда и здравето на населението. През 2019 г. започват мерки по освобождаване на площадката от натрупаните бали с отпадъци, като до средата на 2020 г. този процес е приключен. **Понастоящем извозването и третирането на отпадъците от населението на община Попово се извършва на Регионалното депо за битови отпадъци в град Омуртаг**, с което трайно е решен проблемът по отношение на законосъобразното им

третиране, както и осигуряване опазването на околната среда и здравето на жителите на Попово.

Прекратяване депонирането на отпадъци в регионалното депо има и своето положително влияние. **През 2018 г. се увеличава драстично количеството отпадъци, които са предадени за предварително третиране.** От 36 хил. т. през 2017 г. достигат до 2 883 хил. т. за 2018 г. (или 43% от всички битови отпадъци в общината). Но като цяло в общината генерираните битови отпадъци се задържат на постоянно ниво – около 6700 хил. т. годишно.

Законово дейностите по третирането на отпадъците е регламентирано в приетите от Общински съвет Наредба за управление на отпадъците на територията на община Попово, както и в Наредбата за опазване на обществения ред и чистотата на населените места на територията на община Попово.

2.5.7. ВОДИ

Проблеми

- Недостатъчно водни ресурси за задоволяване нуждите на населението;
- Директно заустване (без предварително пречистване) на отпадъчни води в реките;
- Отчитат се дни с превишаване на замърсяването с ФПЧ₁₀;
- Отдалечеността на депото, увеличава разходите на Общината за транспортирането на ТБО.

Потенциали

- Водните тела са в добро химично състояние;
- Наличие на множество микрорязовири;
- Наличие на минерални води;
- Изградена иригационна система, която е в добро състояние;
- Плодородни почви без замърсявания;
- Малък дял на защитените територии, което на ограничава предприемаческата инициатива;
- Общото ниво на шумово замърсяване е ниско;
- Намаляване количеството на депонирания отпадък от бита;
- Действаща система за разделно събиране на отпадъците.

2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствен правилник“, който е приет от Общинския съвет. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективното и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Съгласно действащият устройствен правилник на Общинската администрация, администрацията е разделена на два нива – обща и специализирана.

Към общата функционира дирекция „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“. Специализираната администрация обхваща следните дирекции: „Териториално-селищно устройство и архитектура“, „Местно развитие, екология и транспорт“; „Местни данъци и такси“; и „Хуманитарни дейности“.

В Община Попово също така действат и няколко звена, чиято цел е да управляват общинските предприятия и цялостната работа на администрацията. Тези звена са, както следва:

- Звено „Програми, проекти, връзки с обществеността и бизнеса“;
- Звено „Заведение за социални услуги“;
- Звено „Обществени поръчки“;
- Звено „Военен отчет“;
- Звено „За изпълнение на мероприятия по защита на населението от бедствия и аварии“;
- Звено „Охрана и контрол“;
- Звено „Инфраструктура и благоустрояване“;
- Звено „Образование“;
- Звено „Дом за възрастни с умствена изостаналост“, с. Медовина;
- Звено „Дом на културата“.

Тази структура позволява качествено управление както на проекти, така и за извършване на ежедневните дейности и услуги на администрацията.

2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. **Общата численост на служителите в администрацията е 100 души за 2019 г., като се наблюдава спад на ангажираните в Общината в периода 2014-2019 година.** Това са служители наети предимно на служебно правоотношение, докато трудовите такива са сравнително постоянни.

Положителна характеристика е, че регулярно в общината са ангажирани стажанти, което позволява те да се запознаят с начина на работа в Общинската администрация и в последствие да бъдат част от нея.

По различни програми в общината се наемат временно лица, които подпомагат работата на постоянните служители.

Таблица 20. Динамика на служителите в Община Попово за периода 2014-2019 година

ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО СЛУЖИТЕЛИ	111	111	91	104	104	100
Служебно правоотношение	21	19	14	15	15	14
Трудово правоотношение	90	92	77	89	89	86
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	8	6	6	5	6	6
По служебно правоотношение – експертен	13	13	5	5	5	5

ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	4	4	2	3	3	3
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	86	88	78	91	90	86
ВРЕМЕННА ЗАЕТОСТ И СТАЖОВЕ						
ОБЩО	146	106	126	117	106	117
Стажанти	4	2	3	3	3	2
Временно наети лица	142	104	123	114	103	115

Източник: Община Попово

Административният капацитет на общинските служители се поддържа ежегодно от обученията по различни теми, повишаващи управленския и административен капацитет на персонала в Общината, вкл. за разработване и управление на проекти. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите.

На тях всяка година присъстват средно около 70% от служителите. Пряко за изготвянето и управлението на проекти са отговорни служителите от звено „Програми, проекти, връзки с обществеността и бизнеса“. При необходимост се включват и експерти от други отдели. Регулярно **пряко свързаните с управлението на проекти служители са 11**. При необходимост допълнително се привличат и външни експерти. Всички служители имат достъп до интернет, а техническото обезпечение е на много добро ниво. В заключение може да се обобщи, че Община Попово разполага с достатъчно административен капацитет и **технически ресурс за обезпечаване на дейностите си.**

2.6.3. КАПАЦИТЕТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ

Прегледът на данните показва, че **Община Попово демонстрира добър капацитет за реализация на проекти**, но в същото време не успява да го реализира в реални действия. Първоначалният анализ на данните показва, че в периода 2014-2020 година частният сектор се активизира по отношение на европейските програми. По-задълбочен прочит на данните обаче, показва че 25 проекта са по мерките свързани с преодоляване на последствията от COVID.

През новия програмен период се наблюдава и по-малък брой на проектите, по които бенефициент е Общината. Това отчасти се дължи на по-трудния достъп до финансиране от ОПРР 2014-2020. Това се отразява и на привлечените средства на 1 човек от общината, които в периода 2007-2013 са 968,59 лв., а за следващия 2014-2020 – 570,87 лв.

По-ниската стойност на проектите, които се реализират през новия програмен период се отразява негативно на привлечените средства за 1 жител, като се отчитат почти двойно намаление.

В следващия програмен период (2021-2027 г.) следва да се предприемат целенасочени усилия за насърчаване на местния бизнес да кандидатства с проектни предложения по различни програми, предоставящи БФП.

Таблица 21. Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Попово за периода 2007-2020 г.

Показател	2007-2013	2014-2020
Общ брой договори	30 (20)	57 (15)
Обща стойност БФП	32 464 691,76	15 427 344,36
Обща стойност на проектите	37 042 282,36	17 268 218,25
Общ брой бенефициенти	10	41
Население към 31.12.2013 и 31.12.2019	27 688	24 775
Привлечени средства на 1 човек (лв.)	1 337,85	697,00
Привлечени средства на 1 човек (лв.) - само от Общината	968,59	570,87

Източник: ИСУН 2020, ИСУН, НСИ, собствени изчисления

* Забележка: данните са актуални към 05.10.2020 г.

2.6.4. СЪСТОЯНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ СЕКТОР В ОБЩИНАТА

Гражданският сектор на територията на общината е представен от сдружения по различни интереси – спортни клубове, туристическо дружество, училищното настоятелство и читалищата. По данни на Областна администрация Търговище към февруари 2015 на територията на общината са били активни 44 НПО.

Един от най-отличителните представители на гражданския сектор е функциониращата Местна инициативна група Попово, която изпълнява Стратегия за водено от общностите местно развитие (СВОМР). Чрез изпълнението ѝ се дава възможност за допълнително привличане на средства в общината от ПРСР 2014-2020.

2.6.5. ИЗВОДИ

Проблеми

- Недостатъчно финансови средства за прилагане на подхода ВОМР, който акцентира върху местната инициатива и потребности;
- Малка активност от страна на гражданите/бизнеса към БФП предоставяна от ЕСИФ (с изключение на мерките заради Covid-19);
- Част от стратегическите документи на Общината имат нужда от актуализация.

Потенциали

- Активна местна инициативна група (МИГ)
- Използване на експертния капацитет на общинските служители;
- Местната администрация е достатъчно обезпечена с техника;
- Реализация на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период.

2.7. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Основен източник на достоверна информация за влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Попово и/или Североизточен регион от ниво 2, които пряко или косвено могат да дадат отражение в социално-икономическото, екологическото и пространствено развитие на общината е Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2.

В нея на територията на община Попово не са предвидени за реализация конкретни проекти, но в списъка с приоритетните обекти са включени няколко групи предложения, включително от по-общ характер, които могат да имат пряко или косвено влияние върху социално-икономическото развитие на Попово.

Първата е **реконструкция на водоснабдителната система и подобряване качеството на питейната вода и разширение/рехабилитация/изграждане на канализационните системи.** И двата проекта (идеи) предполагат, че може да се финансират сходни дейности и на територията на община Попово.

Втората група проекти е свързана с **изграждането на индустриална зона „Търговище“** на територия от 115 дка, до главния път София – Варна и жп линията. Към нея се отнася и създаването на нова индустриалната и логистична зона в гр. Шумен, част от проект **„Индустриален парк Шумен“ АД.** Развитието на тези два проекта ще привлече нови инвеститори, което е добре за района, но в същото време на общинско ниво ще постави община Попово в по-неизгодна позиция за предоставяне на терени за развитие на икономически дейности и привличане на инвеститори.

Третата група проекти е свързана с туризма. Те следва да са насочени към създаването **на интегрирания туристически продукти за Североизточен регион.** В това число и подобряване на инфраструктурата, обслужваща туризма. Потенциално е възможно в община Попово да бъдат финансирани проекти в тази област, ако има готови предложения и съгласно националната политика за регионално развитие.

3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се и дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа препокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показалите, които са използвани в ПИРО Попово за открояване на местните характеристики. **Това спомага за сравнението на част от изводите направени в Анализа на районите и този за целите на ПИРО.** Допълнително по отношение на **демографските показалите**, при изготвяне на ПИРО Попово, **са съпоставяни с тези на областно и национално ниво**, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност да бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има препокриване (т.е. изводите за Попово са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Попово са по-негативни или обратното – благоприятни).

Таблица 22. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението,	Населението устойчиво намалява;	Общината е с по-лоша характеристика от националното ниво.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализ на ПИРО	Взаимовръзка
намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Раждаемостта на 1000 д. е по-ниска от средното ниво за страната; Смъртността е по-висока от средното ниво за страната. Отрицателен естествен прираст.	
Намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст	Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.)	56% от населението в общината живее в града (2019 г.)	Общината се различава от общата характеристика за страната.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Отрицателен механичен прираст в селата и постоянно намаляване на населението в тях. Липсват големи села.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ПАЗАР НА ТРУДА		
Коефициентът на икономическа активност нараства	Отчетена е тенденцията за увеличаване броя на заетите в местната икономика и намаляване на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст на национално ниво в периода 2014-2017 г.	Увеличаването на броя на заетите като цяло води и до увеличаване на заетостта в интервала 15-64 години, въпреки че липсват данни за потвърждението му.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Коефициентът на безработица намалява	Коефициентът на безработица намалява.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Коефициентът на продължителна безработица намалява значително	Трайно безработните лица намаляват в общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни), при които над 50 % от населението живее в населени места от 5 до 50 хил. жит. или общината е с център град от 5 до 50 хил. жители. и слабо урбанизирани (периферни), при които над 50% от населението е в населени места под 5 хил. жит. или общините са с център град под 5 хил. жит.	В ИТСП на Североизточен регион община Попово е определена като „средно урбанизирана“ (междинна)	Общината попада в тези 95 общини, които са определени в Анализа на районите.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Такива в България са 95 общини. Най-голям брой от тази категория попадат именно в Южен централен регион.		
В Анализа на районите са определени са агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСП на Североизточен регион община Попово не попада в агломерационен ареал.	Неприложимо
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нараства	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Търговище показателят нараства. В същото време в община Попово се наблюдава увеличаване на произведената продукция на 1 работник.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Нараства производителността на труда	Нараства производителността на труда на 1 работник.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92.47% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Данните за микропредприятията са конфиденциални, съгласно Закона за статистиката. Но с голяма доза сигурност може да се каже, че най-голямата част от предприятията са в тази категория – „микро“.	Общината е със сходна характеристика като на национално ниво.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Община Попово притежава редица движими и недвижими културни ценности, които могат да се използват за развитие на туризма.	Общината притежава характеристики, определени в Анализа на районите за развитие на туризма
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички желаещи деца.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците намалява през годините, но с ниски темпове. През последните години се отчитат закриване на училища.	Общината отчасти е с по-добра характеристика от националното ниво.
Въпреки че се наблюдава макар и символично намаляване на дела на преждевременно напускащите училище, все още този дял е твърде висок - 2,96%.	Според анализите към ПИРО делът на напусналите преждевременно училище е 1,82% (2018-19 уч. г.).	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заклучения от Анализа на районите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа.	Делът на подпомаганите лица в общината се задържа, но като цяло разходите за тях се увеличават.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Социалните услуги са фокусирани в общинския център.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
Насърчаването на интермодалността, като възможност за прехвърляне на товари към по-екологосъобразните видове транспорт, е една от основните мерки за устойчиво и балансирано развитие на транспортната система.	В община Попово няма голям потенциал да развие интермодален транспорт.	Общината е с различна характеристика спрямо тази на национално ниво.
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината има достатъчно капацитет за поемане на допълнителни консуматори.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	Газопреносната и газоразпределителната мрежа в общината се разширява и достига до вече повече битови потребители. Към момента концентрирани в гр. Попово.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Попово.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Новият акцент в използването на ВЕИ е да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско напрежение, което ще намали и разходите за пренос.	В общината Попово има потенциал за използване на слънчевата енергия.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни за община Попово.
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В община Попово няма проблем с водоподаването до населените места.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 60%)	Загубите на вода са около 64% за 2019 г..	Общината е със сходна характеристика на националното ниво.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Значително по-големите количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниската степен на рециклиране на битовите отпадъци,	В община Попово тепърва започват да се рециклират отпадъците и все още голяма част от тях се депонират директно, но има тенденция за промяна на това отношение.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Попово няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Но проблемът с отоплението на „твърдо“ гориво е характерен и за нея.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води в общината е добро.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Попово няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича успешно средства от ЕСИФ, националните програми и други донорски програми, което показва и повишаването на капацитета ѝ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Попово.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на Попово.	Изводите, направени в Анализа на районите, не са валидни за община Попово.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН В АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ		
Не са предвидени такива.		

4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО ѝ

Съседните територии, с които общината непосредствено граничи, са Опака, Цар Калоян, Разград, Търговище, Антоново, Стражица, Бяла и Две могили. От тях най-голям потенциал да влияят върху развитието имат общините Разград и Търговище, а отчасти и Стражица.

Разград и Търговище като областни центрове фокусират в себе си икономическите дейности и социалните услуги в районите около тях. Това крие опасност от привличане на човешки ресурс към тези два центъра. Това ще постави в риск икономиката на Попово за намиране на качествена работна сила.

Стражица от друга страна има изградена и подготвена за експлоатация индустриална зона, която е подходяща за ситуиране на предприятия от леката и преработвателна промишленост с ниско замърсяващи производства.

5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Благоприятен климат и наличие на почвени ресурси, позволяващи развитието на земеделие; ▪ Липса на големи замърсители в общината; ▪ Добри транспортни връзки – жп и шосейни; ▪ Развита газоразпределителна мрежа за битови и стопански потребители в общинския център; ▪ Добре балансирана икономика, разчитаща на трите сектора – аграрен, индустриален и услуги; ▪ Функциониращи средни и големи предприятия, които произвеждат стоки за чужбина; ▪ Значителен принос към областната икономика; ▪ Работещи традиционни отрасли в местната икономика; ▪ Наличие на недвижими културни ценности; ▪ Активни читалища, които поддържат социалния живот в населените места; ▪ Добре поддържани спортни обекти; ▪ Наличие на минерални води; ▪ Наличие на болнично заведение; ▪ Наличие на места в детските градини; ▪ Ниска образованост на населението; ▪ Нисък процент на отпадналите ученици от образователната система; ▪ Свободна работна ръка; ▪ Увеличаваща се ефективност на заетите в местната икономика; ▪ Достатъчен капацитет на електроенергийната мрежа за присъединяване на нови потребители, вкл. индустриални; ▪ Ниски (в сравнение с други общини) загуби на питейна вода при преноса ѝ; ▪ Реализация на значими инвестиции за изграждане на ВиК мрежа и ПСОВ; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лошо състояние на общинската пътна мрежа; ▪ Липса на полезни изкопаеми; ▪ Застаряващо население; ▪ Отрицателен механичен и естествен прираст; ▪ Засилена емиграция на хората в активна възраст; ▪ Увеличаващ се брой на лицата с увреждания; ▪ Намаляващ брой на лицата в трудоспособна възраст; ▪ Основните пътища в общината са общински или част от третокласната мрежа, обичайно в лошо състояние; ▪ Амортизирана водопреносна мрежа с големи загуби на вода по нея; ▪ Липсва канализационна мрежа в селата; ▪ Отпадъчните води от селата директно се заустват (без предварително пречистване) в реките; ▪ Слабо използване на възможностите за публично-частно партньорство; ▪ Слабо използване възможностите на ЕСИФ от страна на бизнеса; ▪ Ниска енергоефективност на публичния и жилищен сграден фонд.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Администрацията има голям опит в управлението на инфраструктурни проекти; ▪ Активна МИГ. 	
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Изпълнение на предвижданията в ОУПО, задаващ устойчива устройствен рамка за развитие на общината; ▪ Доизграждане на АМ „Хемус“; ▪ Потенциал за развитие на туризма чрез разработване на различни културни маршрути; ▪ Потенциал за използване на ВЕИ (предимно слънчева енергия); ▪ Доразвитие на поливното земеделие след ремонт на иригационните съоръжения; ▪ Разширяване на газоразпределителната мрежа; ▪ Увеличаване на енергийната ефективност в предприятията; ▪ Инвестиции в публична инфраструктура и услуги, чрез различни програми за финансиране; ▪ Подобряване на административните услуги на базата на ИКТ; ▪ Обновяване на индустриални територии; ▪ Обновяване на панелните блокове в гр. Попово по различни национални и европейски програми; ▪ Реализация на съвместни проекти със съседните общини; ▪ Използване на потенциала на МИГ за привличане на допълнителен публичен ресурс; ▪ Обучения на общинските служите за повишаване ефективността на администрацията за управлението на проекти. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Задълбочаване на негативните демографски процеси; ▪ Липса на финансиране за различни местни дейности; ▪ Продължаваща тенденция за увеличаване на лицата с увреждания, което ще натовари социалната система (вкл. плащания); ▪ Намаляване броя на медицинските лица в системата на здравеопазването; ▪ Работещите предимно за износ големи компании могат да бъдат засегнати от спада в търсенето на международните пазари вследствие на глобалната пандемия от коронавируса; ▪ Малък бюджет за капиталови разходи; ▪ Липса на възможност за осигуряване на съфинансиране при реализацията на проекти; ▪ Несъответствие между приоритетите на държавната и местната власт; ▪ Липса на проекта готовност при отваряне на различни процедури за БФП; ▪ Бързо икономическо развитие на Разград и Търговище, което да привлече трудоспособното население и потенциални инвеститори.

6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Структурата на стратегическата част ПИРО Попово съответства на изискванията на „Методически указания за разработване и прилагане на: Националната концепция за регионално и пространствено развитие, Интегрираните териториални стратегии за развитие на регион от ниво 2, Плановете за интегрирано развитие на община“ на МРРБ и не противоречи на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с постановките на кохезионна политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането „Мисли глобално – действай локално“. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на действащите сега Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020 г., като ги адаптира към бързо променящите се реалности. Визията, целите, приоритетите и мерките на стратегическата част на ПИРО Попово са хармонизирани с предвижданията на НСРР (2012-2022) и АНКПР (2013–2025), както с Националната програма за развитие „България 2030“ и секторните стратегии в страната. ПИРО се рамкира от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за периода 2021-2027 (ИТСР). Достойнство на настоящият документ е, че той отчита и доразвива успешните начинания на ОПР Попово (2014-2020) и насочва усилията и ресурсите в посока към надграждане на успешните инициативи и преодоляване на негативните тенденции в социално-икономическото, културно и пространствено развитие на общината.

Стратегията на настоящия ПИРО е направена съобразно утвърдените теоретични модели и съвременни практики в сферата на стратегическото планиране на местното развитие. Приложено е съчетание от няколко основни принципа.

- **Публичност.** Стратегията е формулирана съвместно с множество представители на община Попово, чрез проведената серия от публични дискусии и паралелните им анкети.
- **Съгласуваност.** ПИРО на Попово успешно заема своето място сред системата за планиране в ЕС и България, като съответства, интерпретира и конкретизира предложенията на документите от по-високо ниво.

- **Съсредоточеност.** Приоритетните области от стратегията позволяват ясен фокус на усилията и ресурсите в оптимален брой допълващи се направления за общинското развитие.
- **Обвързаност.** Използван е съвременният интегриран подход за планиране, като отделните дейности са обвързани помежду си и съвместно подобряват определени аспекти от общинското развитие.
- **Аргументираност.** Структурирането и съдържанието на стратегията се основава на закономерностите в местното развитие, обобщени от общественото мнение и синтезираните резултати от проведенния анализ.
- **Оперативност.** Стратегията завършва със съвкупност от мерки, чиито конкретни дефиниции дават възможност за предприемането на ясни действия и реализация на мотивирани проекти през следващите седем години.

6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Формулирането на окончателната визия в ПИРО Попово премина през следните етапи:

- Извършване на експертен анализ, оценка и изводи от формулировките на визиите на стратегическите и планови документи на европейско, национално, регионално и местно ниво;
- Запознаване с досегашна визия на община Попово и проучване доколко тя е все още актуална (част от проведеното анкетно проучване за разработване на ПИРО);
- Представяне на работна формулировка на визия на ПИРО Попово и дискусия между членовете на работната група в Общината;
- Отразяване на направените препоръки и предложения и представяне на окончателната визия на ПИРО.

При формулировката на визията се изхожда от следните принципни постановки:

Първо: Визията представлява кратка формулировка, включваща в своето съдържание ключови думи, които очертават желано състояние в дългосрочен план и отразяват обществените нагласи. Визията на общинския план е „мечтата на хората“ за социално-икономическото и физическото състояние на общината в края на периода 2021-2027 година.

Второ: При формулировката на визията се отчита стремежът за приемственост с действащата визия на ОПР 2014-2020 г., както и други важни за общината стратегически и планови документи – ИПГВР 2014-2020, Общ устройствен план на община Попово. Дефинираните в тях визии са, както следва:

- **ОПР 2014-2020 г.** „*Попово – динамично развиваща се европейска община с модерна инфраструктура и конкурентна икономика, висока степен на заетост и социална сигурност, съхранено природно и културно наследство, качествена екологосъобразна среда за живеене, бизнес и отдих*“.
- **ИПГВР 2014-2020 г.** „*Възвръщане образа на Попово като първостепенен икономически и търговски център на богат и перспективен земеделски регион, производител на висококачествени продукти на хранителната и леката промишленост*“.

- **Общ устройствен план на община Попово** „Всички жители на общината имат равни условия за достъп до инфраструктура, възможност за работа и социални услуги, качествена природна и жизнена среда.“

От визиите могат да бъдат изведени следните ключови думи, които да формулират визията за развитие на община Попово за периода 2021-2027 г.:

- „конкурентна икономика“;
- „висока заетост“;
- „социална сигурност“;
- „съхранено наследство (природно и културно)“;
- „качествена среда за живот, бизнес и отдих“;
- „равни условия на жителите“.

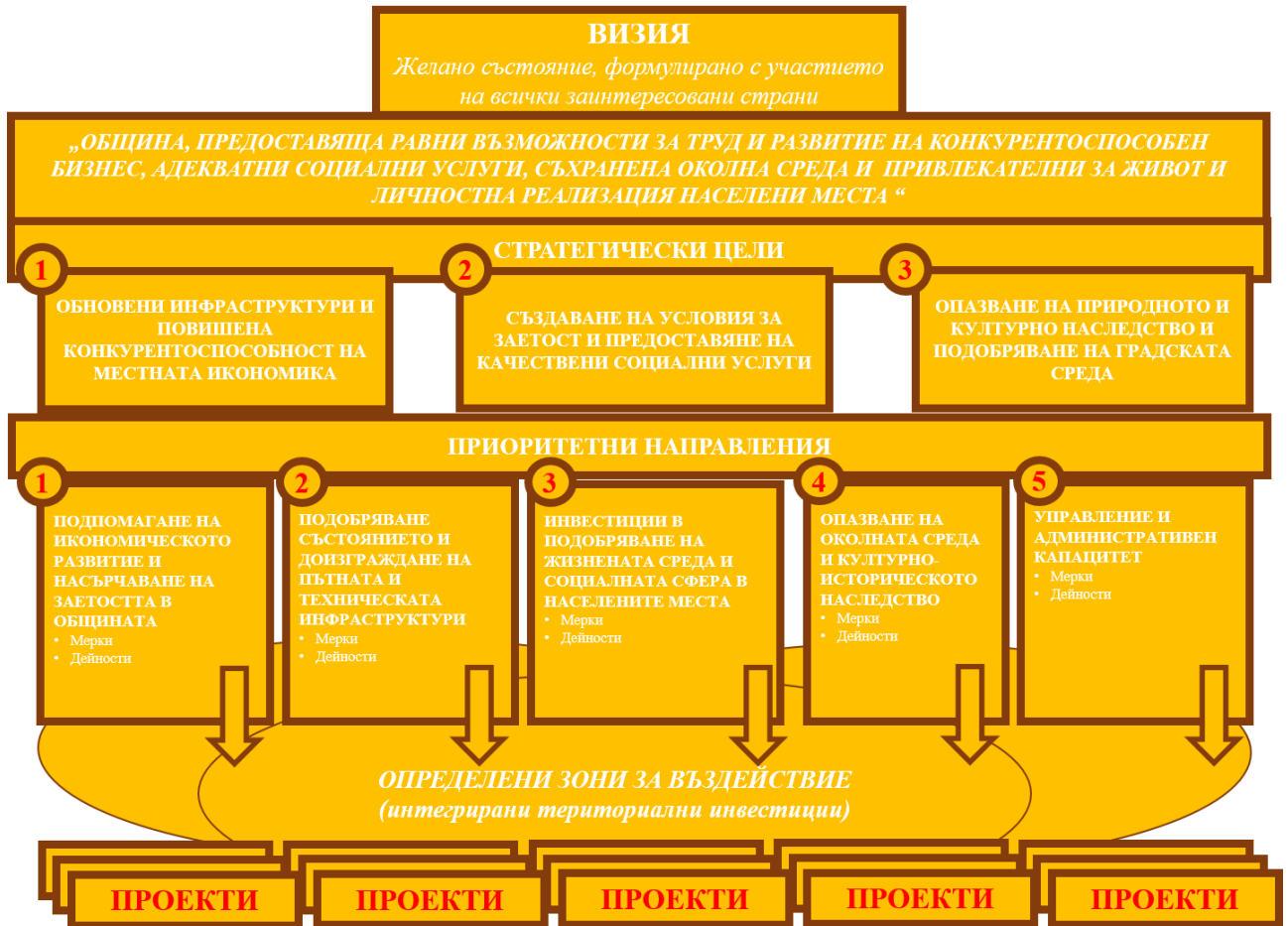
Трето: Визията за периода 2021-2027, като фокус на желанията на местната общност за бъдещо развитие и чрез постигане на стратегически цели в определени приоритетни области, отчита широката рамка на тенденциите, базирани на възможностите и ограниченията заложи в глобалните, европейските и националните документи за социално-икономическо и пространствено развитие на териториалните общности, свързани с политиката на сближаване на ЕС и специфичните особености акцентирани в Актуализираната концепция за пространствено развитие и ИТСП на североизточния район.

Четвърто: Визията за периода 2021-2027, отчита очертаните насоки в местното развитие, подчертани в извършените подробни анализи в развитието на отделните функционални системи на социално-икономическия и инфраструктурен комплекс, на природната среда и представени в синтезиран вид в SWOT анализа.

Пето: Визията за периода 2021-2027 отчита и мнението и виждането на жителите на община Попово (изразени в проведеното анкетно проучване) за това как те си представят общината към 2027 година.

Шесто: Визията е рамка за формулиране на стратегическите цели на общината за програмния период 2021-2027 г. и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

Фигура 31. Структура на стратегическата част на ПИРО Попово

6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

На основата на предишната точка е приета следната визия за развитие на общината:

ОБЩИНА, ПРЕДОСТАВЯЩА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТРУД И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБЕН БИЗНЕС, АДЕКВАТНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, СЪХРАНЕНА ОКОЛНА СРЕДА И ПРИВЛЕКАТЕЛНИ ЗА ЖИВОТ И ЛИЧНОСТНА РЕАЛИЗАЦИЯ НАСЕЛЕНИ МЕСТА

6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическите цели имат ясен фокус към осъществяване на визията и отразяване конкретната специфика на община Попово. Те са съобразени с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво. Избегнато е тяхното прекалено обхватно формулиране и опасност от неефективно разпределение на ресурсите по време на предстоящото им реализиране. С цел постигане на синергия между ПИРО и ОУПО Попово, определените стратегически цели напълно съответстват на разписаните в устройствения план приоритетни области (вкл. поставените в него устройствени цели).

Планираната система от индикатори за наблюдение на плана осигурява механизъм за измерване на степента на тяхното осъществяване.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ОБНОВЕНИ ИНФРАСТРУКТУРИ И ПОВИШЕНА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Първата стратегическа цел кореспондира с приоритетна област 1 „Инфраструктура и конкурентоспособност“ от ОУПО Попово и предвидените в нея 3 устройствени цели:

- Отчитане на необходимостта от терени за развитие на нови икономически дейности и посочване на тяхното конкретно разположение;
- Аргументиране и реализиране на възможностите за целесъобразна промяна на предназначението на територии и терени и осигуряване на процеса на регенерация и обновяване на инфраструктурите;
- Създаване на устройствени предпоставки за целесъобразно и ефективно изграждане на елементите на инфраструктурите.

Тези устройствени цели са насочени към повишаване на икономическите възможности на териториалната общност, които да подкрепят повишаване благосъстоянието на жителите на общината.

Стратегическата цел допринася за постигането на глобалните цели за устойчиво развитие на ООН с номера: 1 (изкореняване на бедността), 8 (сигурна работа и икономически растеж), 9 (иновации и инфраструктура), 10 (намаляване на неравенствата) и 11 (устойчиви градове и общности).

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА ЗАЕТОСТ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА КАЧЕСТВЕНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Тази стратегическа цел кореспондира с приоритетна област 2 „Заетост и сигурност“ от ОУПО Попово. Целта акцентира върху постигането на социална кохезия и създаване на равни възможности за труд, обитаване, отдих и достъп до обектите на социалната инфраструктура – лечебни, учебни и детски заведения. Очакван ефект от постигането на целта ще бъде създаването на предпоставки община Попово да бъде предпочитано място за живот в сравнение с околните общини в района, което да доведе до подобряване на демографските показатели.

Стратегическата цел допринася за постигането на глобалните цели за устойчиво развитие на ООН с номера: 1 (изкореняване на бедността), 3 (добро здраве), 4 (качествено образование), 10 (намаляване на неравенствата), 11 (устойчиви градове и общности) и 17 (партньорства за целите).

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И ПОДОБРЯВАНЕ НА ГРАДСКАТА СРЕДА

Стратегическата цел доразвива и конкретизира определената в ОУПО Попово приоритетна област 3 „Качествена среда и съхранено природно и културно наследство“.

Целта отразява стремежа за задържане на местното население в общината и привличането на нови жители в нея, чрез подобряване на физическата среда в населените места, както и капитализиране на природните и антропогенни дадености.

Стратегическата цел допринася за постигането на глобалните цели за устойчиво развитие на ООН с номера: 6 (чиста вода и санитарно-хигиенни условия), 11 (устойчиви градове и общности) и 13 (борба с климатичните промени).

6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

Петте приоритетни направления представляват областите за действие, където следва да се концентрират финансовите ресурси и общинските инициативи през следващия програмен период. Съобразно структурата на стратегията, приоритетите не са директно обвързани и подчинени на дадена стратегическа цел, а допринасят за постигането на повече от една цел. Приоритетните направления са организирани като съчетание от прецизно формулирани мерки, разкриващи какво точно трябва и може да се осъществи в общината. Мерките са отворени и следва да се конкретизират с допълнителни проекти през целия програмен период (2021-2027 г.). В този смисъл въздействието на мерките не се изчерпва с дефинираните проекти в Програмата за реализация на ПИРО. Тук се насочват и всички останали инициативи в общината до 2027 г.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1: ПОДПОМАГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА В ОБЩИНАТА

Приоритетът е насочен към създаване на по-добри условия за привличане на нови инвеститори на територията на общината и задържане на вече съществуващите. От друга страна най-важният капитал за икономиката на общината са хората, на които следва да се създадат подходящи условия за труд, с което се цели повишаването на тяхната продуктивност и задържане в местните предприятия.

Мярка 1.1. Подобряване на бизнес средата и подкрепа на предприемачеството

- Предоставяне на общински терени на местния бизнес
- Административна подкрепа на бизнеса при реализацията на инвестиции в общината
- Подкрепа за изграждането на бизнес мрежа и местни клъстери. Насърчаване на публично-частните партньорства

Мярка 1.2. Развитие на селското стопанство чрез насърчаване инвестициите в съвременно животновъдство, екологично и поливно земеделие

- Възстановяване и изграждане на иригационните съоръжения в общината

Мярка 1.3. Подкрепа за развитие на бизнеса и привличане на нови инвестиции

- Разработване на стратегия за икономическо развитие на община Попово
- Провеждане на информационна кампания за информиране на всички заинтересовани лица (земеделски производители, юридически лица и инвеститори) с необходимата информация за финансиране на техните начинания и възможностите за кандидатстване през новия програмен период 2021 -2027

Мярка 1.4. Равен шанс за работа на всички

- Обучения за работещите за повишаване на квалификацията и преквалификация и придобиване на езикови и компютърни умения
- Осигуряване на заетост и достъпна работна среда за хора с увреждания

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 2: ПОДОБРЯВАНЕ СЪСТОЯНИЕТО И ДОИЗГРАЖДАНЕ НА ПЪТНАТА И ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Акцентът на приоритета е подобряване на пътната и уличната инфраструктура в общината, както и поддръжката на водопроводната и канализационна мрежи. Чрез това се

очаква да се подобри свързаността между териториите и по-рационалното използване на водните ресурси.

Мярка 2.1. Развитие на системата за паркиране в града

- Изграждане на паркинг в кв.105 – гр. Попово
- Изграждане на паркинг в кв.116 – гр. Попово
- Изграждане и рехабилитация на улица и паркинг в кв. 115 между о.т. 360-500 и о.т. 599-598, гр. Попово

Мярка 2.2. Реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа

- Реконструкция и рехабилитация на път RAZ 1111 /III-204 Разград – Попово/ Тръстика – Еленово – Дриново от км 2+105 до км 4+260, от км 5+720 до км 7+010.00 и от км 15+230 до км 16+000
- Реконструкция и рехабилитация на път TGV 2125 Ломци – Еленово – Маково от км 0+000 до км 3+600.00 и от км 4+710 до км 8+610.00
- Рехабилитация на Общински път TGV 1128 „Кръстовище с път II-51 – Сеячи – кръстовище с път II-51“ от км 0+000 до км 4+350 с дължина 4.35 км

Мярка 2.3. Реконструкция и рехабилитация на улици от основната транспортно-комуникационна мрежа на гр. Попово

- Реконструкция и рехабилитация на улица „Мара Тасева“ от ул. „Панайот Хитов“ до път II-51
- Реконструкция и рехабилитация на улица „Отец Паисий“ от ул. „Каломенска“ до ул. „Райко Даскалов“
- Реконструкция и рехабилитация на булевард „България“ от ул. „29-ти юни“ до ул. „Лозарска“

Мярка 2.4. Рехабилитация и поддръжка на водопроводната и канализационна мрежи в общината

- Реализация на инвестиционен проект във водния сектор – Воден цикъл 2-ри етап

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 3: ИНВЕСТИЦИИ В ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА И СОЦИАЛНАТА СФЕРА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Приоритетът е насочен към хората и системата на публичните услуги – образование, здравеопазване, култура, спорт, социални услуги. Фокусът е върху използването на наличните потенциали за подобряване на качеството на живота и създаването на подходящи условия за развитието и реализацията на хората в общината.

Мярка 3.1. Развитие на спортните съоръжения в общината

- Реконструкция на главен вход, ограда, алеи за достъп и лекоатлетическа писта към игрище за спортно-тренировъчна дейност и изграждане на сектори А3-А8 и сектор за гости Б1-Б3, гр. Попово
- Реконструкция на южна трибуна (сектор В) в Спортен комплекс – парк „Градска градина“, гр. Попово

- Изграждане и оборудване на спортна площадка в жк. Младост – град Попово
- Реконструкция на боксова зала в спортен комплекс

Мярка 3.2. Обновяване и рехабилитация на публични сгради, включително внедряване на мерки за ЕЕ в публични сгради

- Осигуряване на достъпна среда в обществена сграда, в която се предоставят услуги за населението от Дирекция „Социално подпомагане“, гр. Попово и Дирекция „Бюро по труда“, гр. Попово
- Саниране на общински административни сгради – кметства
- Реконструкция и ремонт на ДГ „Зарайск“ с. Зараево, част от образователна инфраструктура с местно значение за община Попово, област Търговище
- Реконструкция и ремонт на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Зараево, част от образователна инфраструктура с местно значение за община Попово, област Търговище
- Саниране на читалищни сгради

Мярка 3.3. Интегрирано подобряване и възстановяване на взаимосвързани елементи и съоръжения на физическата инфраструктура на градската среда

- Интегрирано подобряване и възстановяване на взаимосвързани елементи и съоръжения на физическата инфраструктура на градската среда на гр. Попово за постигане на устойчиво развитие, екологично равновесие и социално включване на ж.к. „Младост“
- Изграждане на трети етап на пешеходна зона

Мярка 3.4. Осъвременяване на здравната инфраструктура

- Оборудване и обзавеждане на МБАЛ – Попово

Мярка 3.5. Обновяване и внедряване на мерки за ЕЕ в многофамилни жилищни сгради

Мярка 3.6. Развитие на мрежата от социални услуги

- Осигуряване на топъл обяд на нуждаещи се лица
- Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания
- Изграждане на Дом за стари хора

Мярка 3.7. Подобряване достъпността и качеството на образователните услуги за населението, включително дигитализация

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 4: ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

В рамките на тази приоритетна област са планирани мерки за съхраняване на историческото наследство и подобряване на услугите и инфраструктурата в сферата на културата, наред с продължаващите усилия на общинските власти за борба с замърсяването на околната среда.

Мярка 4.1. Инвестиции в културната инфраструктура на общината

- Саниране на етнографски комплекс – с. Садина и изграждане на локално парно отопление
- Изграждане на мемориален комплекс на загиналите поповчани във войните

Мярка 4.2. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства

- Ремонт на Крайречен парк в кв. 104, УПИ VIII и кв. 103, УПИ II от пл. „Ал. Стамболийски“ до ул. „Хан Аспарух“, Лот 1, II етап – гр. Попово
- Изграждане на фонтан на площада на ул. „Ал. Стамболийски“, кв. 104, УПИ I по План за регулация и застрояване гр. Попово – ЦГЧ
- Благоустрояване на крайречен парк в кв. 111

Мярка 4.3. Борба със замърсяването на околната среда

- Рекултивация на старо сметище за неопасни отпадъци на община Попово в землището на с. Славяново

Мярка 4.4. Изграждане, реконструкция и подобряване на туристическа инфраструктура, развитие на туристически атракции

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 5: УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Този приоритет обединява осъществяването на общинските политики с предприемането на мерки за усъвършенстване на управлението, основано на принципите на откритостта, участието, отчетността и ефективността. Това включва интегрирано планиране, ефективно и ефикасно разпределение на публичните ресурси, обмен на информация, сътрудничеството и зачитане на взаимните интереси на всички заинтересовани страни. Прякото участие, ангажираността и овластяването на жителите на общината, ще повиши тяхната подкрепа при осъществяването на тези политики.

Мярка 5.1. Подобряване условията за работа на служителите в Общинската администрация

- Обособяване на детски кът в подкрепа на родители, работещи в Общинска администрация Попово процедура

Мярка 5.2. Разширяване обхвата и подобряване на административните услуги

- Разработване и поддържане на интегрираната ГИС платформа

Мярка 5.3. Участие на Общината в мрежи и партньорства на различни нива – регионално, национално, трансгранично

- Подкрепа за развитието на МИГ „Попово“
- Участие в международни изложения и панаири за набиране на партньори за реализация на трансгранични проекти

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Попово, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Попово като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания на разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Попово, се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по малко по-нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето му чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото ѝ развитие.

При изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на МРРБ, в ПИРО следва да се определят приоритетни зони за въздействие. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Те следва да се определят на база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на Общината, както и на потенциалите за развитие. Това изискване е свързано с водещият принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е *„пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“*. Зоните следва да са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно АНКПР гр. Попово е класифициран в 4-тото йерархично ниво, което, според Методическите указания, не налага задължително дефиниране на „градски зони за въздействие“.

За определянето на зоните за въздействие е използван териториално-пространственият модел за развитие на устройство на територията в ОУПО Попово. По този начин се постига единство между пространственото и социално-икономическото развитие на територията на общината. Въпреки че неговите предвиждания са дългосрочни, те показват действията, които следва да се предприемат и в средносрочен план, чрез ПИРО Попово.

За определянето на приоритетни зони за въздействие са взети предвид няколко фактора: населението, което ще се възползва от направените инвестиции; резултатите от анализа на територията на общината и обобщения SWOT анализ; броят заявени проекти и идеи за развитието на конкретната територия; проектната готовност на предвидените интервенции за конкретна територия.

Отчитайки тези фактори са определени няколко приоритетни зони за въздействие, върху които в най-силна степен ще се реализира прилагането на интегриран подход.

8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ СЪС СПЕЦИФИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

В настоящия документ са предложени 5 (пет) типа зони за развитие (въздействие) в общината. Те отразяват възприетия подход, описан в предходната точка, както и основните човешки функции и дейности, използвани в съвременното планиране. Допълнително те се доближават в най-пълна степен до предложените в ОУПО общо предназначение на имотите и устройствени зони. Те са, както следва:

Зони за обитаване (жилищни функции) – този тип зони обхващат всички населени места, извън общинския център – гр. Попово. В тях основно са разположени жилищни сгради и обитателите извършват основните си индивидуални (лични) дейности.

Зони за производство – този тип зони обхващат всички имоти и зони, съгласно ОУПО, които са предназначени за устройство и застрояване предимно със сгради и съоръжения за производствени и складови дейности. В тези зони жителите на общината предимно се трудят и допринасят за развитието на местната икономика.

Зони за обслужване – тези зони обхващат всички имоти и зони, съгласно ОУПО, които са предвидени да задоволят основните потребности на населението от образование, култура, религия, здравеопазване и социални грижи, административни услуги, търговия, битови услуги и други общественополлезни дейности.

Зони за отдих и туризъм – това са зоните, които обхващат места с потенциал за развитие на туристическо-рекреационни дейности и са притегателен център за посетителите в общината.

Зони за опазване на околната среда и превенция на риска – зоните са пространствен израз на необходимостта от дейности, свързани с опазването на околната среда (конкретни лесоустройствени показатели, наличие на защитени територии и зони по НАТУРА 2000 и др.), както и с предприемането на мерки, свързани с ерозионни процеси (свлачища, срутища) или потенциален риск от наводнения.

8.3. ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На базата на възприетия подход за определяне на приоритетни зони за въздействие в ПИРО Попово е **определена една зона**, която има най-голям потенциал да повлияе положително върху социално-икономическото развитие на общината. Това е зоната **на общинския център – гр. Попово**. Като населено място, в което са съсредоточени основните обществено-обслужващи функции в общината, както и концентрацията на население в него, в него има нужда от приоритетно насочване на ресурси. Поради тази причина голяма част от заложените проектни идеи в програмата за реализация на ПИРО намират своята локализация именно в гр. Попово.

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация е неизменна част от ПИРО, като нейното наличие е основно условие за реализацията на целите, заложи в документа, по определените приоритетните направления за развитие. Спазвайки „Методическите указания...“ на МРРБ програмата за реализация е изготвена при прилагането на интегрирания подход в стратегическото планиране.

В научната литература има множество определения за „интегриран подход“, но може би най-често са следните схващания за него:

- с подхода се цели предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията;
- следва да се вземат предвид множеството компоненти на територията (природни, социално-икономически, политически и др.) и наличните и потенциални пространствени взаимодействия (връзка „град-село“, мобилност и достъпност, биоразнообразие, местно-национално/регионално) в управлението на ресурсите.

Интегрираният подход се основа на **три основни характеристики**: мултидисциплинарност; има пространствено измерение; решенията се вземат в партньорство.

В този смисъл, при изготвянето на програмата за реализация на ПИРО този подход е приложен.

Първо, в хода на цялата разработка, както и при дефинирането на проектните предложения е спасен принципа на партньорството. Различни групи от заинтересовани лица имаха възможност да отпрат и защитят своите проектни идеи и инициативи.

Второ, ПИРО е изготвен от мултидисциплинарен екип, който притежава компетенции в съответните направления по компонентите на анализа и стратегическата част.

Трето, голяма част от предвидените мерки има конкретно пространствено измерение. Изключение правят само мерките, които имат „хоризонтален“ характер (ползите от тях са за цялата територия на общината).

Освен това програмата по своята същност е интегрирана, защото чрез нея се разпределят наличните финансови, времеви, организационни и кадрови (човешки) ресурси на общината.

Програмата цели да изведе най-подходящите за реализация проекти, които са подчинени на заложените мерки по приоритетните направления за развитие. Допълнително са подбрани редица приоритетни за общината проекти, за които има проектна готовност или чрез тяхната реализация ще се постигне значително подобряване на социално-икономическите характеристики на територията.

Всеки от предложените проекти е остойностен, освен тези дейности, за които не са необходими средства за реализацията им. Допълнително е посочена отговорната структура и/или потенциалните партньори за реализацията, срока за изпълнение (в месеци), както и територията, на която ще се реализира, ако е приложимо. По този начин се осигурява стабилна основа за изпълнението на плана.

Посочените в програмата за реализация проекти и инициативи принадлежат към определена мярка от приоритетните направления за развитие. Въпреки комплексния характер на редица проекти и техния принос към повече от едно приоритетно направление, в програмата е посочена преобладаващата им принадлежност само към едно от тях.

Програмата за реализация е неразделна част от ПИРО и е представена в **Приложение 1**. Част от нея е Индикативен списък на важни за общината проекти (**Приложение 1-А**), които са включени в ПИРО.

Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на завършване на Плана за интегрирано развитие на община Попово. Поради факта, че програмите за периода 2021-2027 г. все още са в процес на разработване, който се очаква да продължи и през 2021 г. прави трудно прогнозирането на по-точни финансови източници. Това ще наложи последваща актуализация на Програмата за реализация, след одобрението на националните програми. Същото е регламентирано в чл. 22, ал. 1, т. 4 от ППЗРР.

10. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

10.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до „промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“¹.

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите в тях, дължащо се повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

10.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ²

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.
- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.

¹ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.

² Изводите са от „Трети национален план за действие по измененията на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН

- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фенологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

10.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се „задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при взимането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава **Европейски зелен пакт** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет и **Трети национален план за действие по изменение на климата** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата /РКООНИК/, Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има, приетата през 2019 г. от Министерски съвет, **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година**. Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

10.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания свързани с въвеждането на нисковъглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез **Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Чл. 2 от ЗОИК** определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Закона за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

10.5. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Разработването на ПИРО Попово се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и *екологичната* сфера. Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана. В плана е описано състоянието на компонентите на околната среда. Вниманието е фокусирано върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците в общината. Посочени са най-важните проблеми и рисковете за състоянието на околната среда в общината. Екологичните силни и слаби страни имат присъствие и в **SWOT анализа към ПИРО**.

Проблемите на околната среда са пряко застъпени в стратегическата част на ПИРО за развитие на общината, които намират израз в част от мерките в програмата за реализация на плана.

Конкретните мерки, които допринасят за постигане на целите, заложи в Национална стратегия за адаптация към изменението на климата, са:

- Мярка 1.2. Развитие на селското стопанство чрез насърчаване инвестициите в съвременно животновъдство, екологично и поливно земеделие, чрез дейностите за възстановяване и изграждане на иригационните съоръжения в общината;
- Мярка 2.4. Рехабилитация и поддръжка на водопроводната и канализационна мрежи в общината, с проекта към нея за реализация на втория етап на водния цикъл на общината;
- Мярка 3.2. Обновяване и рехабилитация на публични сгради, включително внедряване на мерки за ЕЕ в публични сгради;
- Мярка 3.5. Обновяване и внедряване на мерки за ЕЕ в многофамилни жилищни сгради.

11. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

11.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка.

Основните задачи пред системата са да предложи адекватно дефинирани дейности, тяхното информационно обезпечаване, както и взаимодействието между всички участващи в наблюдението и оценката структури. Част от системата за наблюдение е и публичното представяне на резултатите от мониторинга и произтичащите от това бъдещи управленски решения.

11.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на *институциите*, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Националният статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

11.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на **годишни доклади** за неговото изпълнение, които се представят на широка общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на **междинна** и **последваща оценки** на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

11.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процеса на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори използвани в сферата на регионалното и местно развитие;

- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите ще са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) - заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите, както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложи в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в два основни направления, напълно удовлетворяващи „Методическите указания...“ на МРРБ – **индикатори за продукт** и **индикатори за резултат**. Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите заложи в ПИРО на община Попово. Допълнително, в „Методическите указания...“ са регламентирани **специфични индикатори**, които са свързани с определение в плана приоритетни зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие). Чрез тях се оценява приносът на интервенциите както към развитието на конкретната територия в рамките на зоната, така и към развитието на цялата община.

Доколкото тези индикатори отчасти съвпадат с определените индикатори за продукт (по приоритетни направления), специфичните индикатори в таблицата по-долу са представени в скоби, където е приложимо.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

11.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

11.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат отнесени към постигнатите резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО.

11.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на плана. Индикаторите за резултат отразяват очаквания синергичен ефект от изпълнението на заложените мерки по приоритетни направления. В този смисъл, те надграждат тези за продукт, като стремежът е да покажат цялостно ситуацията в общината.

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1: Обновени инфраструктури и повишена конкурентоспособност на местната икономика					
1.	Брой нефинансови предприятия на 1000 души от населението	Брой	НСИ	34,68 (2018 г.)	36,2
2.	Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител	Хил. лв.	НСИ	30,99 (2018 г.)	36
3.	Средна годишна брутна работна заплата	Лева	НСИ	12 604 (2018 г.)	17 450
4.	Загуби на вода при пренос по водопроводната мрежа	Процент	ВиК оператор	64,34 (2019 г.)	58
5.	Реализирани проекти за рехабилитация на уличната мрежа в населените места	Брой	Община Попово, ОПУ-Търговище	Неприложимо	7
Стратегическа цел 2: Създаване на условия за заетост и предоставяне на качествени социални услуги					
1.	Новоразкрити социални услуги	Брой	Община Попово	Неприложимо	3
2.	Дял от населението на общината, получаващо социални помощи	Процент	ДСП – Попово	12,5 (2019 г.)	11,2
3.	Ниво на безработица	Процент	НСИ, ДБТ	10,6 (2019 г.)	8,6
Стратегическа цел 3: Опазване на природното и културно наследство и подобряване на градската среда					
1.	Намаляване на дела на депонираните битови отпадъци спрямо общо образуваните	Процент	НСИ, Община Попово	56 (2018 г.)	45
2.	Туристически атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община Попово, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.go	6 (2020 г.)	9

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
			vernment.bg/TARegister.aspx		
3.	Брой проекти за превенция или за преодоляване на последствията от природни явления	Брой	Община Попово, ИСУН	Неприложимо	3

11.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Отнасят се до наблюдението и оценката на изпълнението на определени приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори следва да бъдат количествено измерими, комбинирайки разнообразни източници на информация, представящи точна и осъвременена информация за следените от индикаторите характеристики.

Важно: в колоната „целева стойност“ в скоби е показана стойността на съответния индикатор за приоритетните зони, определени в ПИРО.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Целева стойност (2027 г.)
Приоритетно направление 1: Подпомагане на икономическото развитие и насърчаване на заетостта в общината				
1.	Възстановени и новоизградени иригационни (поливни) съоръжения	Километър	Община Попово, ВиК оператор	5
2.	Проведени информационни кампании за информиране на всички заинтересовани страни за програмния период 2021-2027 г.	Брой	Община Попово, Областен информационен център	15
3.	Брой работещи, преминали обучение	Брой	Община Попово, ДБТ, ИСУН	120
Приоритетно направление 2: Подобряване състоянието и доизграждане на пътната и техническата инфраструктури				
1.	Реконструирани улици и съоръжения и прилежащите им пространства	Брой	Община Попово, ИСУН	7 (4)
2.	Реконструирани или подменени водоснабдителни съоръжения	Метри	Община Попово, ИСУН	5 000 (1500)

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Целева стойност (2027 г.)
3.	Изпълнен проект за воден цикъл на общината	Метри	Община Попово, ИСУН	1
Приоритетно направление 3: Инвестиции в подобряване на жизнената среда и социалната сфера в населените места				
1	Реконструирани или ремонтирани, или нови обекти за спорт	Брой	Община Попово, ИСУН	4 (4)
2.	Обновени (ремонтирани) обекти на образованието	Брой	Община Попово, ИСУН	3 (2)
3.	Жилищни сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	Брой	Община Попово, ИСУН	7 (7)
4.	Новоразкрити социални услуги в общината	Брой	Община Попово, АСП	2
Приоритетно направление 4: Опазване на околната среда и културно-историческото наследство				
1.	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	Брой	Община Попово	3 (1)
2.	Консервирани или реставрирани обекти на културно-историческото наследство	Брой	Община Попово	7 (3)
3.	Закрити депа за битови отпадъци	Брой	Община Попово	1
Приоритетно направление 5: Управление и административен капацитет				
1.	Изграден детски кът в подкрепа на служителите в Общината	Брой	Община Попово	1 (1)
2.	Служители в Общината, преминали обучения	Брой	Община Попово	90
3.	Внедрени електронни услуги в Общината	Брой	Община Попово	5

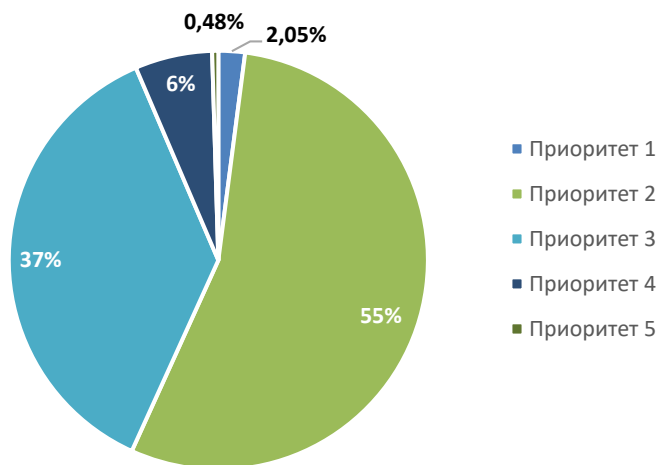
12. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Разработената индикативна финансова таблица обобщава ориентировъчните финансови ресурси, необходими за реализацията на плана за интегрирано развитие. Финансовата рамка представлява разпределение на предвидените средства по отделните приоритетни направления от стратегията на ПИРО, както и приложените разнообразни финансови източници. В приложената финансова таблица се обединява индикативната стойност на всички проектни предложения и инициативи от Програмата за реализация на ПИРО (Приложение 1).

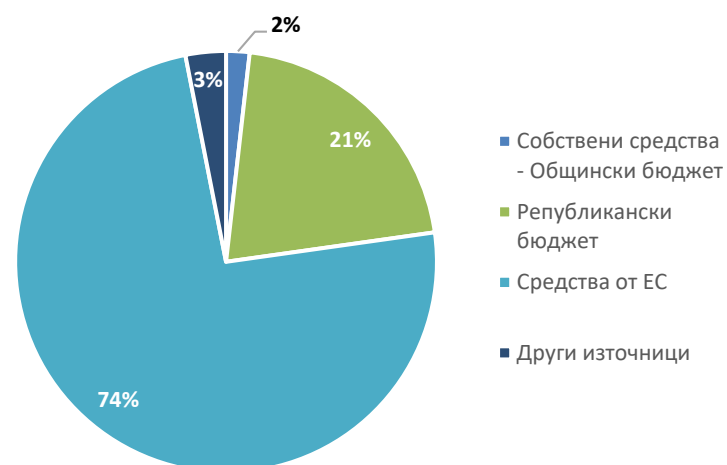
Таблица 23. Индикативна финансова таблица за периода 2021-2027 г., в хил. лв.

Период (2021 – 2027)	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	81,00	5,45%	240,00	16,14%	1 016,00	68,33%	150,00	10,09%	1 487,00	2,05%
Приоритет 2	166,88	0,42%	7 165,16	18,06%	32 252,49	81,31%	83,33	0,21%	39 667,86	54,73%
Приоритет 3	290,00	1,09%	5 470,27	20,52%	18 896,46	70,89%	2 000,00	7,50%	26 656,73	36,78%
Приоритет 4	757,91	17,54%	2 253,80	52,14%	1 300,00	30,08%	10,50	0,24%	4 322,21	5,96%
Приоритет 5	6,00	1,73%	70,00	20,23%	270,00	78,03%	0,00	0,00%	346,00	0,48%
ОБЩО	1 301,79	1,80%	15 199,24	20,97%	53 734,94	74,14%	2 243,83	3,10%	72 479,81	100,00%

Разпределение на финансовите ресурси по приоритетни направления

Разпределение на финансовите ресурси по източници

13. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион 2021-2027 г.
- <https://riosv-shumen.eu/index.php?homepage=2&subnavy=1&act=91>, Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 година, РИОСВ – Шумен
- http://eea.government.bg/zpo/bg/index_search.jsp, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- <http://natura2000.moew.government.bg>, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- План за управление на речните басейни в Дунавски район 2016-2021 г., МОСВ
- НСИ, Текуща статистика
- <https://infostat.nsi.bg/>, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- <http://www.popovo.bg/bg/>, Официален сайт на Община Попово
- Общински план за развитие на община Попово 2014-2020 г., Община Попово
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Програма за управление на кмета на Община Попово, мандат 2019-2023 г.
- Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2014-2020 г., Община Попово
- Общ устройствен план на община Попово, Община Попово, 2020 г.
- Общинска стратегия за опазване на околната среда и управление на отпадъците 2014-2020, Община Попово
- Стратегия за опазване на културното наследство на община Попово за периода 2014-2020 г.

14. ПРИЛОЖЕНИЯ

- **Приложение 1:** Програма за реализация на ПИРО Попово 2021-2027 г.
- **Приложение 1-А:** Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО за периода 2021-2027 г.
- **Приложение 2:** Комуникационна стратегия
- **Приложение 3:** Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за разработването на плана

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1: ПОДПОМАГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА В ОБЩИНАТА								
1.1.1.	Мярка 1.1. Подобряване на бизнес средата и подкрепа на предприемачеството	Предоставяне на общински терени на местния бизнес			0	безвъзмездно	84	Общинска администрация
1.1.2.		Административна подкрепа на бизнеса при реализацията на инвестиции в общината			0	безвъзмездно	84	Общинска администрация
1.1.3.		Подкрепа за изграждането на бизнес мрежи и местни кълъстери. Насърчаване на публично-частните партньорства			10	Общински бюджет	84	Общинска администрация
1.2.1.	Мярка 1.2. Развитие на селското стопанство чрез насърчаване инвестициите в съвременно животновъдство, екологично и поливно земеделие	Възстановяване и изграждане на иригационните съоръжения в общината			1 200	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	48	Общинска администрация
1.3.1.	Мярка 1.3. Подкрепа за развитие на бизнеса и привличане на нови инвестиции	Разработване на стратегия за икономическо развитие на община Попово			50	Общински бюджет	12	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
1.3.2.		Провеждане на информационна кампания за информиране на всички заинтересова лица (зеделски производители, юридически лица и инвеститори) с необходимата информация за финансиране на техните начинания и възможностите за кандидатстване през новия програмен период 2021 - 2027			7	Общински бюджет	36	Общинска администрация
1.4.1.	Мярка 1.4. Равен шанс за работа на всички	Обучения за работещите за повишаване на квалификацията и преквалификация и придобиване на езикови и компютърни умения			70	Общински бюджет, Фондове на ЕС		Общинска администрация
1.4.2.		Осигуряване на заетост и достъпна работна среда за хора с увреждания			150			Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 2: ПОДОБРЯВАНЕ СЪСТОЯНИЕТО И ДОИЗГРАЖДАНЕ НА ПЪТНАТА И ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРИ								
2.1.1.	Мярка 2.1. Развитие на системата за паркиране в града	Изграждане на паркинг в кв.105 – гр. Попово		Общински център	244	Фондове на ЕС, Общински бюджет	24	Общинска администрация
2.1.2.		Изграждане на паркинг в кв.116 – гр. Попово		Общински център	90	Фондове на ЕС, Общински бюджет	24	Общинска администрация
2.1.3.		Изграждане и рехабилитация на улица и паркинг в кв. 115 между о.т. 360-500 и о.т. 599-598, гр. Попово		Общински център	107	Републикански бюджет, фондове на ЕС	36	Общинска администрация
2.2.1.	Мярка 2.2. Реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Реконструкция и рехабилитация на път RAZ 1111 /III-204 Разград – Попово/ Тръстика – Еленово – Дриново от км 2+105 до км 4+260, от км 5+720 до км 7+010.00 и от км 15+230 до км 16+000			2 590	Фондове на ЕС	36	Общинска администрация
2.2.2.		Реконструкция и рехабилитация на път TGV 2125 Ломци – Еленово – Маково от км 0+000 до км 3+600.00 и от км 4+710 до км 8+610.00			2 590	Фондове на ЕС	36	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
2.2.3.		Рехабилитация на Общински път TGV 1128 „Кръстовище с път II-51 – Сеячи – кръстовище с път II-51“ от км 0+000 до км 4+350 с дължина 4.35 км			2 000	Фондове на ЕС	36	Общинска администрация
2.3.1.	Мярка 2.3. Реконструкция и рехабилитация на улици от основната транспортно-комуникационна мрежа на гр. Попово	Реконструкция и рехабилитация на улица „Мара Тасева“ от ул. „Панайот Хитов“ до път II-51		Общински център	833	Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
2.3.2.		Реконструкция и рехабилитация на улица „Отец Паисий“ от ул. „Каломенска“ до ул. „Райко Даскалов“		Общински център	833	Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
2.3.3.		Реконструкция и рехабилитация на булевард „България“ от ул. „29-ти юни“ до ул. „Лозарска“		Общински център	833	Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
2.4.1	Мярка 2.4. Рехабилитация и поддръжка на водопроводната и канализационна мрежи в общината	Реализация на инвестиционен проект във водния сектор – Воден цикъл 2-ри етап			28 000	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	72	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 3: ИНВЕСТИЦИИ В ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА И СОЦИАЛНАТА СФЕРА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА								
3.1.1.	Мярка 3.1. Развитие на спортните съоръжения в общината	Реконструкция на главен вход, ограда, алеи за достъп и лекоатлетическа писта към игрище за спортно-тренировъчна дейност и изграждане на сектори А3-А8 и сектор за гости Б1-Б3, гр. Попово		Общински център	469	Републикански бюджет, фондове на ЕС	36	Общинска администрация
3.1.2.		Реконструкция на южна трибуна (сектор В) в Спортен комплекс – парк „Градска градина“, гр. Попово		Общински център	390	Републикански бюджет, фондове на ЕС	36	Общинска администрация
3.1.3.		Изграждане и оборудване на спортна площадка в жк. Младост – град Попово		Общински център	97	Републикански бюджет, фондове на ЕС	24	Общинска администрация
3.1.4.		Реконструкция на боксова зала в спортен комплекс		Общински център	600	Републикански бюджет, фондове на ЕС, Общински бюджет	36	Общинска администрация
3.2.1.	Мярка 3.2. Обновяване и рехабилитация на публични сгради, включително внедряване на мерки за ЕЕ в публични сгради	Осигуряване на достъпна среда в обществена сграда, в която се предоставят услуги за населението от Дирекция „Социално подпомагане“, гр. Попово и Дирекция „Бюро по труда“, гр. Попово		Общински център	95	Фондове на ЕС, Общински бюджет	36	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
3.2.3.		Санитарне на общински административни сгради – кметства			10 200	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	60	Общинска администрация
3.2.3.		Реконструкция и обновяване на читалище „Светлина“ - с. Гагово, в т.ч. вертикална планировка и подобряване на прилежащите пространства“			400	Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
3.2.4.		Реконструкция и ремонт на ДГ „Зарайск“ с. Зараево			605	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	24	Общинска администрация
3.2.5.		Реконструкция и ремонт на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Зараево			400	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	24	Общинска администрация
3.3.1.	Мярка 3.3. Интегрирано подобряване и възстановяване на взаимосвързани елементи и съоръжения на физическата инфраструктура на градската среда	Интегрирано подобряване и възстановяване на взаимосвързани елементи и съоръжения на физическата инфраструктура на градската среда на гр. Попово за постигане на устойчиво развитие, екологично равновесие и социално включване на ж.к. „Младост“		Общински център	800	Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
3.3.2.		Изграждане на трети етап на пешеходна зона		Общински център	1 000	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	48	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
3.4.1.	Мярка 3.4. Осъвременяване на здравната инфраструктура	Оборудване и обзавеждане на МБАЛ – Попово		Общински център	800	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	24	Общинска администрация
3.5.1.	Мярка 3.5. Обновяване и внедряване на мерки за ЕЕ в многофамилни жилищни сгради	Внедряване на мерки за ЕЕ в многофамилни сгради на територията на общината		Общински център	6 000	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	12	Общинска администрация
3.6.1.	Мярка 3.6. Развитие на мрежата от социални услуги	Осигуряване на топъл обяд на нуждаещи се лица			150	Фондове на ЕС	12	Общинска администрация
3.6.2.		Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания			150	Фондове на ЕС	12	Общинска администрация
3.6.3.		Изграждане на Дом за стари хора			4 000	Фондове на ЕС, Републикански бюджет; Общински бюджет	60	Общинска администрация
3.7.1.	Мярка 3.7. Подобряване достъпността и качеството на образователните услуги за населението, включително дигитализация				500	Фондове на ЕС	36	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 4: ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО								
4.1.1.	Мярка 4.1. Инвестиции в културната инфраструктура на общината	Санитаране на етнографски комплекс – с. Садина и изграждане на локално парно отопление			70	Фондове на ЕС, Общински бюджет	36	Общинска администрация
4.1.2.		Изграждане на мемориален комплекс на загиналите поповчани във войните		Общински център	450	Общински бюджет	24	Общинска администрация
4.2.1.	Мярка 4.2. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства	Ремонт на Крайречен парк в кв. 104, УПИ VIII и кв. 103, УПИ II от пл. „Ал. Стамболийски“ до ул. „Хан Аспарух“, Лот 1, II етап – гр. Попово		Общински център	278	Фондове на ЕС, Общински бюджет	12	Общинска администрация
4.2.2.		Изграждане на фонтан на площада на ул. „Ал. Стамболийски“, кв. 104, УПИ I по План за регулация и застрояване гр. Попово – ЦГЧ		Общински център	250	Фондове на ЕС, Общински бюджет	12	Общинска администрация
4.2.3.		Благоустрояване на крайречен парк в кв. 111		Общински център	800	Общински бюджет, Фондове на ЕС, Републикански бюджет	24	Общинска администрация
4.3.1.	Мярка 4.3. Борба със замърсяването на околната среда	Рекултивация на старо сметище за неопасни отпадъци на община Попово в землището на с. Славяново			2 174	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	24	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
4.4.1.	Мярка 4.4. Изграждане, реконструкция и подобряване на туристическа инфраструктура, развитие на туристически атракции	Реконструкция на съществуващата туристическа инфраструктура и изграждането на нови атракции			300	Фондове на ЕС, Републикански бюджет	36	Общинска администрация

**Програма за реализация на ПИРО на община Попово за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности**

Приложение №1

№	Мярка	Дейност/проектна идея	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 5: УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ								
5.1.1.	Мярка 5.1. Подобряване условията за работа на служителите в Общинската администрация	Обособяване на детски кът в подкрепа на родители, работещи в Общинска администрация Попово		Общински център	150	Фондове на ЕС	12	Общинска администрация
5.2.1.	Мярка 5.2. Разширяване обхвата и подобряване на административните услуги	Разработване и поддържане на интегрираната ГИС платформа			190	Републикански бюджет, Фондове на ЕС	24	Общинска администрация
5.3.1.	Мярка 5.3. Участие на Общината в мрежи и партньорства на различни нива – регионално, национално, трансгранично	Подкрепа за развитието на МИГ „Попово“			6	Общински бюджет	72	Общинска администрация

Проекти	Номер в програмата за реализация	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в лв.)	Допълнителна информация
Изграждане на паркинг в кв.105 – гр. Попово	2.1.1.	готов технически проект	24	244 124	
Изграждане на паркинг в кв.116 – гр. Попово	2.1.2.	готов технически проект	24	89 642	
Изграждане и рехабилитация на улица и паркинг в кв. 115 между о.т. 360-500 и о.т. 599-598, гр. Попово	2.1.3.	готов проект	36	106985	подаден в ИСУН
Реконструкция и рехабилитация на улица „Мара Тасева“ от ул. „Панайот Хитов“ до път П-51	2.3.1.	готов технически проект	24	833 333	
Реконструкция и рехабилитация на улица „Отец Паисий“ от ул. „Каломенска“ до ул. „Райко Даскалов“	2.3.2.	готов технически проект	24	833 333	
Реконструкция и рехабилитация на булевард „България“ от ул. „29-ти юни“ до ул. „Лозарска“	2.3.3.	готов технически проект	24	833 333	
Реконструкция на главен вход, ограда, алеи за достъп и лекоатлетическа писта към игрище за спортно-тренировъчна дейност и изграждане на сектори А3-А8 и сектор за гости Б1-Б3, гр. Попово	3.1.1.	готов технически проект	36	469 399	подаден в ИСУН
Реконструкция на южна трибуна (сектор В) в Спортен комплекс – парк „Градска градина“, гр. Попово	3.1.2.	готов технически проект	36	390 000	Все още не е стартирал. Има осигурено финансиране
Изграждане и оборудване на спортна площадка в жк. Младост – град Попово	3.1.3.	готов работен проект	24	97 000	в процес на изпълнение
Осигуряване на достъпна среда в обществена сграда, в която се предоставят услуги за населението от Дирекция „Социално подпомагане“, гр. Попово и Дирекция „Бюро по труда“, гр. Попово	3.2.1.	готов технически проект	36	95 333	подаден в ИСУН
Оборудване и обзавеждане на МБАЛ – Попово	3.4.1.	няма	24	800 000	
Внедряване на мерки за ЕЕ в многофамилни сгради на територията на общината	3.5.1.	няма	12	6 000 000	
Обособяване на детски кът в подкрепа на родители, работещи в Общинска администрация Попово процедура	5.1.1.		12		
			Общ индикативен бюджет на всички проекти	10 792 483 лв.	